haziran yayınevi

ÇIKTI

Bütün Kitapçılarda...

Haziran Yayınevi Biçki Yurdu Sokak Kayadelen Han 4/401 Cağaloğlu/İST. Tel: 519 28 59

30 AĞUSTOS 1987 YIL:5 SAYI:34 700 TL. (KDV dahil)

nokta

TUNCELİ EMNİYET MÜDÜRÜ'NE SAKINCALI RAPORU

BORSADA UÇUŞ

Uzmanlar kazanmanın yollarını anlatıyor

KİŞİLİK ÇİZGİSİ

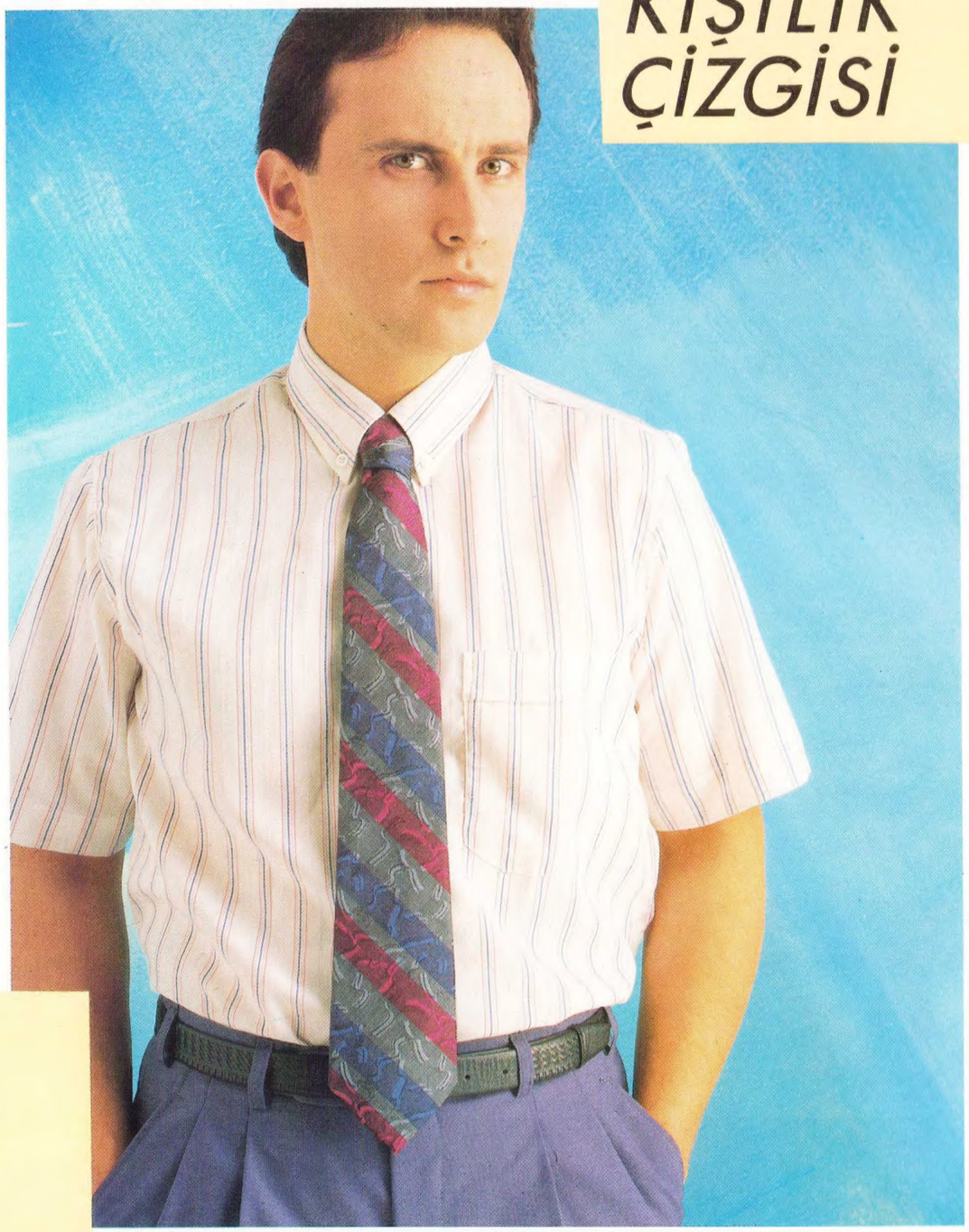

ANTALYA
BAKIRKÖY
DENIZLI
ISPARTA
İZMIR
ÜSKUDAR

mithat

ATT

İÇİNDEKİLER

KAPAK
Borsada dünya rekoru 12

TÜRKİYE
Kaçak Belediye Başkanı **Nokta**'ya konuştu 20
Tanıtım skandalı 23
Batılılar referandumu değerlendiriyor 25
Söyleşi/Kumbaracıbaşı 27
Tunceli'de "sakıncalı" bir Emniyet Müdürü 28
Söyleşi/ Ahmet Özal 30
Kocatepe Camii 32
Gazeteciler cezaevinde 34

DÜNYA
Amerika'da yeni başkan adayları 38
İlk uzay çalışmaları 40
Bir kaçışın öyküsü 44
Cicciolina 46

EKONOMİ
Doğal gaz ihalesi 50

TOPLUM
Gençler arasında basın anketi 52
Artık kadınlar da akşamcı 54
Mutlu cinsellik 56

KÜLTÜR-SANAT
Casablanca TV'de 60
Kitap / Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi 62
Videoda hareket 65

İZLENİMLER
Rudolf Hess'in ölümü 68

SPOR
Atletizmde yeni bir dev 72

DİĞER BÖLÜMLER
Noktadan 5
Ne Nerede 7
Panorama/Türkiye 36
Panorama/Dünya 48
Günlerin Getirdiği 58
Mektuplar 78
Bulmaca 80
Test 81
Kutu Kutu 82

Borsada rekor

Son aylarda giderek tırmanan borsa heyecanı bugünlerde doruk noktasına ulaştı. "Milyonuma milyon kattım" diyenlerin sayısı arttıkça yatırımcılar borsada tam bir talep patlaması yarattılar. Parası olsun olmasın herkesin içine bir borsa ateşi düştü. **Nokta** bu hafta kapak sayfalarını borsaya açtı. Yetkililerden aracılara, yatırımcılardan uzmanlara kadar konuyla ilgili geniş çevreden görüş aldı.

(Sayfa 12)

Kapak Fotoğrafı: Muhlis HASA
Kapak Mankeni: Şemra GÜNEM
Kapak Kostümü: VİRGİNİE

Kaçak belediye başkanının öyküsü

Davutlar'ın kaçak Belediye Başkanı Cemalettin Özelbiçer, kaçış nedenlerini **Nokta**'ya anlattı. Özelbiçer'in yakınları bir süre önce bazı karanlık kişilerin baskı ve işkencesine maruz kalmıştı.

(Sayfa 20)

Yabancılar referandumu değerlendiriyor

Finişe adım adım yaklaşırken, dünya 6 Eylül'de yapılacak referanduma nasıl bakıyor? Ankara'daki dış basın temsilcileri ve F. Alman partileri ağız birliği etmişçesine "evet" diyorlar.

(Sayfa 25)

Sinema, video, piyasasında bir bomba

Hollywood'un en eski ve beş dev şirketinden biri olan Warner Bros Türkiye'de. Şirketin piyasaya süreceği yeni filmler sinema ve video dünyasını karıştıracak gibi görünüyor.

(Sayfa 65)

Ahmet Özal politikayı düşünmüyor

Amerika'dan dönüşünden bu yana ismi giderek daha sık duyulmaya başlayan Ahmet Özal, referandumdan veliahtlık iddialarına kadar **Nokta**'nın sorularını yanıtladı.

(Sayfa 30)

HAYATINIZDA
KÜÇÜK BİR SIR OLMALI...

FIRST CLASS
EAU DE TOILETTE 85°
For men

AROMEL
KOZMETİK ÜRÜNLERİ PAZARLAMA A.Ş

NOKTA'DAN

Turizm Bakanlığı'nın davetlisi olarak ülkemize gelen Alman ARD televizyonu temsilcisi Gabriele Ohl'un başına gelenleri geçen haftaki dergimizde yayınlamıştık. Türkiye'nin tanıtımını yapmak için Almanya'da yayınlanacak bir TV dizisinde görev alan Ohl, Erzurum'da bir otelde önce dövülmüş, ardından karakola götürülerek cinsi münasebette bulunup bulunmadığının saptanması için hastaneye teste gönderilmişti. Suçu, erkek arkadaşı ile aynı odada bulunmasından "şüphe edilmesiydi." Üstelik bu oteldeki odası bizzat Turizm Bakanlığı tarafından ayırtılmıştı. Gabriele Ohl, başına gelen bu akıl almaz ve çağ dışı kâbustan hemen sonra, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere bir dizi yetkiliye gönderdiği dilekçeyle durumu bildirmiş ve olayı protesto etmişti...

Acaba sonra ne olmuştu?

Bu soruyu önce kendimize, sonra yetkililere sorduk. Amacımız olayın devamını getirmek ve haber yapmaktı. Kısa bir araştırmadan sonra gördük ki, hiçbir şey olmamıştı. "Hiçbir şey olmayan" bir konudan haber yapmak elbette mümkün olmayacaktı. Ohl'un yazdığı mektuplar yerine ulaşmıştı ama herkes "topu" birbirine atıp duruyordu. Erzurum Kültür ve Turizm Müdürlüğü "Hanımefendinin dilekçesi salı günü elimize geçti, Ankara'ya Bakanlığın Tanıtma ve Pazarlama Müdürlüğü'ne yolladık" diyordu. Cuma gününe kadar bekledikten sonra, Turizm Bakanlığı'nı arayıp, dilekçenin akıbetini sorduk. "Bu tür şikâyet dilekçelerinin kontrolörlere iletildiği" yanıtını aldık. Konuştuğumuz bir kontrolör kendisinin bilgi vermesinin yasak olduğunu ancak Turizm Genel Müdürü Tankut Ünal'ın bu konuda yetkisinin bulunduğunu bildirdi. Tankut Ünal ise "kaçak güreşmeyi" yeğledi ve "Basın Müşavirliği'ne yazılı olarak başvurun" demekle yetindi.

Acaba bu ülkenin turizminden ve tanıtımından kim sorumlu? Herhalde bu sorunun yanıtını Kültür ve Turizm Bakanı Mesut Yılmaz verebilir. Gabriele Ohl'un dilekçesinin işleme konup konmadığını ve bu büyük ayıbın bir daha tekrarlanmaması için ne tür önlemler düşündüğünü de açıklayabilir. Eğer o açıklamazsa biz, yine sormaya devam ederiz...

.....

Bugünlerde Türkiye'yi yurt dışında tanıtma konusunda "dev adımlar" atıyoruz... Gabriele Ohl örneğinden sonra bu hafta da bir başka "propaganda skandalı" **Nokta**'nın sayfalarında yer alıyor. Türkiye'nin Ermeni meselesindeki tavrını ortaya koymak amacı ile Fransız Le Monde gazetesine verilen ve milyonlarca liraya mal olan, tam sayfa ilanın Fransızca metninin "kargaları bile güldürecek" Fransızca yanlışları ile dolu olduğunu hayret ve ibretle okuyacaksınız. Aynı paragrafın iki kez yayınlanmasından, Fransızca'da var olmayan kelimelerin üretilmesine kadar uzanan bu yanlışlıklar komedyasının suçunu, yine her zaman olduğu gibi üstlenen çıkmıyor. İlanın dış basında yayınlanmasında aracı olan reklam şirketinden, Türk Tanıtma Vakfı'na, ve Dışişleri Bakanlığı'na kadar uzanan çizgide hiç kimse bu ikinci büyük ayıba sahip çıkmıyor...

Tıpkı Gabriele Ohl olayında olduğu gibi...

Yetkililerce hafife alınsa da, bizim için son derece önemli ve ciddi olan bu ve buna benzer olayların üzerine gidilmesini ve sorumlularının açığa çıkarılmasını çağdaşlığın bir gereği olarak görüyoruz...

Utancından başını toprağa gömen devekuşlarının ülkesinde yaşamak istemiyoruz....

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI Dr. Adil Özkol
YAYIN KURULU Ayşim Alpman, Ayşenur Arslan, Duygu Asena, İpek Çalışlar, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz
SORUMLU YAYIN YÖNETMENİ Arda Uskan
ANKARA TEMSİLCİSİ Aycan Giritlioğlu
YAYIN YÖNETMEN YARDIMCILARI İpek Çalışlar, Gülay Göktürk
GÖRSEL YÖNETMEN Salih Memecan
İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Nurcan Akad (Ankara)
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Güldal Kızıldemir, Nadire Mater
ÖZEL HABER BİRİMİ Dürin Ababay (Şef), Neyyire Özkan, Hakan Akçaoğlu.
DIŞ HABERLER Ayşim Alpman, Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu
KÜLTÜR SANAT Sungu Çapan

YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
ARAŞTIRMA Ergun Hiçyılmaz
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Haşmet Babaoğlu, Ali Boratav, Ayşe Baştürk, Ruşen Çakır, Ceylan Göllücü, Alper Görmüş, Sinan Hıncal, Eren Külahlı, Leyla Olça, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Hümeyra Özalp,Can San, Itır Şahingiray, Emin Tanrıyar, Mehmet Yalçın , Ahmet Turhan Altıner

Ankara: Hıdır Göktaş, Erdal Kılıçoğlu, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Sevkuthan Nevsuhan, Hüsevin Sentürk, Nuray Şirin, Nezih Tavlaş, Kemal Bağlum
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurtdışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yön. Yrd.), Emre Ulaş (Grafik/İllüstrasyon), Ali Aydın (Prodüksiyon)

FOTOĞRAF Adem Altan, Deniz Doğan, Erzade Ertem, Erik Molberg Hansen, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil, Süleyman Tel, Mehmet Tel
TEKNİK ŞEFLER Necati Güngör (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı) Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera)
KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasay, Hakkı Deveci, Hande Ergenç, Ayça Gülsoy, Ayşen Gür, Hızır Tüzel, Ali Rıza Kuranel, Levent Boyacıoğlu, Gül Büyükbeşe , Can Karakaş , Ayşe Sazak ,UBA
ADRES Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay - Ankara Tel: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı Kat: 4 No: 404 Konak - İzmir Tel: 25 85 79
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayii ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

MAVİ BONCUK SİTESİ

HAYALLERİNİZİN DORUĞU

Denizle İç İçe, Dubleks Villalarınız Sizleri Bekliyor!

- İstanbul-Tekirdağ karayolu üzerinde, Tekirdağ'a 1 km mesafede,
- Dört tarafı bahçe 156 m² net kullanım sahalı,
- Tabandan müstakil ısıtma sistemi,
- Salon şömenesi-yazlık şömine,
- Barbecue,
- Toprak Seramik fayansları, Artema armatürleri,
- Yüzme havuzu, basketbol sahası, tenis kortu,
- Kafetarya, güneşlenme terasları,
- 40 metre özel iskeleli,

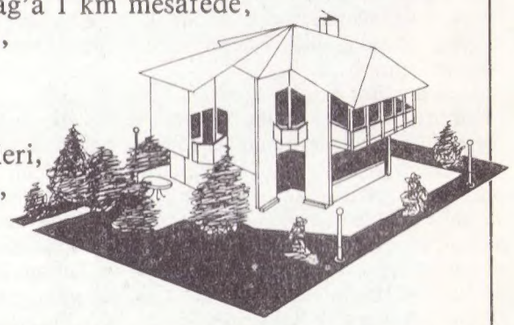

✓Müstakil villalarımız kısıtlı sayıda olmak üzere satışa sunulmuştur.

FİYATLAR: 55-65 milyon TL (Konuma göre)

TEKİRDAĞ: Tel (9-186) 11378 - 11191

DUYURU

ÖZEL SELİN OKULLARI 18. HİZMET YILINA ÖNEMLİ AŞAMALARLA ULAŞMIŞ BULUNMAKTADIR.

ÖZEL SELİN ANAOKULU – ÖZEL SELİN İLKOKULU ÖZEL SELİN LİSESİ

Olarak 1987-88 öğretim yılına genişleyerek ve yeni tesisler açarak hazırlanıyoruz.

Kademeli olarak ilerleyen Lisemiz, kendi binamızda,

ORTA HAZIRLIK, ORTA I, ORTA II – LİSE HAZIRLIK ve **LİSE I**

sınıfları ile yabancı Dil (İngilizce) Eğitimine devam edecektir. 2. Yabancı dil Almancadır.

Okullarımızda çağın getirdiği pedagojik eğitim ve öğretim uygulamalarına özenle yer verilmektedir.

BİLGİNİZE SUNAR,
BAŞARILARIMIZI PAYLAŞAN ve BİZLERİ TEŞVİK EDEN DEĞERLİ EĞİTİM KADROMUZA,
AİLELERİMİZE TEŞEKKÜR EDERİZ.

SELİN OKULLARI

BİLGİ İÇİN MÜRACAAT
MERKEZ BİNA: Sülün Sokak 17, I. Levent-İstanbul Tel: 164 20 89

KİTAP

OBLOMOVLUK NEDİR? Nikolay Aleksandroviç, Dobrolyubov, inceleme, Türkçesi: Mazlum Beyhan, Yön Yayıncılık, İstanbul, Ağustos 1987, 288 sayfa.

Nikolay Aleksandroviç Dobrolyubov, 1836 yılında doğup, 1861'de, yani yirmi beş yaşında ölen, Rus devrimci edebiyatının öncü yazarlarından biriydi. Kısacık yaşamına yoğun ve etkin bir yazı işçiliğini sığdıran Dobrolyubov'un en önemli çalışmalarından biri de Gonçarov'un ünlü "Oblomov" adlı romanı üzerine yaptığı elimizdeki incelemedir. Burada Oblomov'dan çok Oblomovculuk üzerinde duran yazar, yetkin bir incelemeci kimliğini de kanıtlıyor. Mazlum Beyhan'ın Rusçadan yaptığı başarılı çeviriyle, ABC Kitap Kulübü tarafından eylül ayının en iyi kitabı seçilen **Oblomovluk Nedir?**de yazar ayrıca Dostoyevski'nin "Ezilenler"iyle, Turgenyev'in "Öngün" romanlarını ele almakta ve o döneme egemen edebiyat ve sanatta devrimci yaklaşımı sergiliyor.

Günümüzde de anlamını yitirmeyen Oblomovluk, aydınlarımızı ve edebiyatla ilgili herkesi yakından ilgilendiren bir olgu; dolayısıyla Dobrolyubov'un bu ayrıntılı incelemesine kayıtsız kalınamayacağını sanırız.

KARATE'DE ZEN, roman, C. W. Nicol, Çev. Ömer Güngören, Yol Yayınları, İstanbul, 1987, 192 sayfa.

C.W. Nicol, serüven tutkusuyla gittiği Japonya'da iki buçuk yıl kalmış bir İngiliz yazarı. Orada öğrendiği karate-zen eylem ve felsefesini, sürükleyici bir biçimde öyküleştiriyor bu yapıtta.

Günümüzde hâlâ ülkemizde modasını koruyan bu Uzakdoğu dövüş ve savunma sanatını anayurdunda öğrenip, karakuşağa kadar uzanan Nicol, yalnızca karate sevdasıyla yetinmiyor; bu Uzakdoğu toplumunun yaşam biçimini anlamaya, insanlarını sevmeye çalışıyor. Nitekim sonunda bir Japon kızıyla evlenen Nicol'un bu anıları, gerek karateye, gerek zen felsefesine, gerekse yabancısı olduğumuz Japonya'ya karşı ilgi duyan herkesin dikkatini çekebilecek nitelikte.

En Çok Satan Kitaplar

1. **Kadının Adı Yok,** deneme, Duygu Asena, Afa Yayınları (1)
2. **Önce İnsanım Sonra Gazeteci,** Emin Çölaşan, Tekin Yayınları (2)
3. **Kendine Ait Bir Oda,** Virginia Woolf, Afa Yayınları (3)
4. **Koku,** roman, Patrick Süskind, Afa Yayınları (5)
5. **Bir İhtilal Daha Var,** Orsan Öymen, Milliyet Yayınları (6)
6. **Müebbet Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (4)
7. **Kim Kazandı Kim Kaybetti,** inceleme, Osman Ulagay, Bilgi Y. (8)
8. **Kırk Oda,** öykü, Murathan Mungan, Remzi Yayınevi (9)
9. **Gülün Adı,** roman, Umberto Eco, Can Yayınları (11)
10. **Hepinizi Öpüyorum,** Daniel Cohn-Bendit, Metis Yayınları (7)
11. **Yalan Roman,** Emile Ajar, Can Yayınları (10)
12. **Neden Sosyalizm,** deneme, Mehmet Ali Aybar, BDS Yayınları (—)
13. **Hoşçakal Umut,** roman, Ayla Kutlu, Bilgi Yayınevi (15)
14. **Biz Devrimi Çok Sevmiştik,** Dany Cohn Bendit, Afa Yayınları (12)
15. **Suya Sabuna Dokunarak II,** anlatı, Yalçın Pekşen, Cep Kitapları (13)

Bu listenin oluşturulmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da **Akademi, Acar, Deniz, Gençlik** ve **Nezih,** Ankara'da **Bilgi, Dost, İlhan-İlhan, Dönüşüm** ve **İmge,** İzmir'de **Dost, İleri** ve **Yavuz,** Antalya'da **Akdeniz.** (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta öncesinin sıralamasındaki yerini belirtmektedir.)

Son Söyleşi

SÖYLEMİN DÜZENİ, Michel Foucault, Türkçesi: Turhan Ilgaz, Hil Yayın, Temmuz 1987. 20. yüzyıl düşüncesinin bir büyük "ayrım çizgisidir", Foucault'nun çalışması. Batı uygarlığının sacayaklarını, "delilik", "suçluluk", "cinselik", "hastalık" söylemlerini derinliğine "kazıyarak" sorgulamış, en "doğal" saydığımız kavramların ardındaki "politika"yı gün ışığına çıkarmaya çalışmıştır. Ne yazık ki, Foucault'nun "Deliliğin Tarihi", "Disiplin ve Ceza", "Şeylerin Düzeni" gibi önemli yapıtları hâlâ Türkçeye çevrilmeyi bekliyor. "Cinselliğin Tarihi"nin 1. cildinin çevirisine henüz 2. cildinki eklenmedi. Hil Yayın'ın derlemesinde ise, düşünürle ölümünden önce yapılmış son söleşi ve 1970'de College de France'a kabulü dolayısıyla yaptığı uzun konuşma yer alıyor. Kitaplıkların Türkçeye kazandırılmış Foucault'lara olan hasretini tartışmak gereksiz. Ancak kitabın arkasındaki tanıtma yazısının, Faucault'ya rağmen "iktidarı" yalnızca bir "suç" ve "baskı" gibi görmekte direnen bir elden çıkması talihsizlik.

SİNEMA

ÜNLÜ YÖNETMENLER VE FİLMLERİ. Beyoğlu Emek Sineması'nda devam eden "Ünlü Yönetmenler ve Filmleri" toplu gösterisinin üçüncü haftasında savaş üstüne filmler gösteriliyor. Program şöyle: Pazartesi, Samuel Fuller'in **Ölüme Koşanlar - The Big Red One** (Lee Marvin, Mark Hamill), Salı Stanislav Rostotski'nin **Sakindi Oranın Şafakları** (Aleksandr Martinov), Çarşamba Nanni Loy'un **Şavaş Günleri ve Quatri - Giornate di Napoli** (Gian Maria Volonte, Jean Sorel), Sergey Bondarçuk'un **Vatanları İçin Öldüler** (Vladimir Şuşkin, Yuriy Nikulin), Cuma Sam Peckinpach'ın **Şeref Madalyası - Cross of Iron** (James Coburn, Maximilian Schell), Cumartesi Nagisa Oshima'nın **Furyo** (David Bowie, R. Sakamoto) ve Pazar günü Robert Enrico'nun **Savaş Kurbanları - Le Vieux Fusil** (Philippe Noiret, Romy Schneider).

MODA SİNEMASI'NIN SEÇTİKLERİ. Bu hafta dönüşümlü olarak gösterime sunulacak olan filmler şunlar: Elia Kazan'ın daha önce televizyonda **Uzlaşma** diye gösterilen **Kader Değişmez - The Arrahgment** (Kirk Douglas, Faye Dunaway), Alan Pakula'nın daha önce sinemalarda büyük ilgi gören **Fahişe - Klute** (Ja-

Truffaut toplu gösterisi

FRANÇOİS TRUFFAUT FİLMLERİ. 24 Ağustos - 6 Eylül 1987 tarihleri arasında Ankara Kızılırmak Sineması'n-da **François Truffaut Filmleri** toplu gösterisi çerçevesi içinde ünlü yönetmenin şu filmleri sunuluyor: 1959 Cannes en iyi yönetmen ödüllü **400 Darbe - Les 400 Coups** (1959) (Jean Pierre Leaud), **Unutulmayan Sevgili - Jules et Jim** (1961) (Jeanne Moreau, Oskar Werner, Henri Serre) **Siyah Gelinlik - La Mariée Etait en Noire** (1968) (Jeanne Moreau, Jean-Claude Brialy), **Genç ve Güzel - Une Belle Fille Comme Moi** (1972) (Bernadette Lafont, Claude Brasseur), on bir Oscar Ödüllü **Son Metro - Le Dernier Metro** (1980) (Catherine Deneuve, Gérard Depardieu) ve **Penceredeki Kadın - La Femme d'àcôte** (1981) (Gérard Depardieu, Fanny Ardant).

Gérard Depardieu ile Catherine Deneuve "Son Metro"da

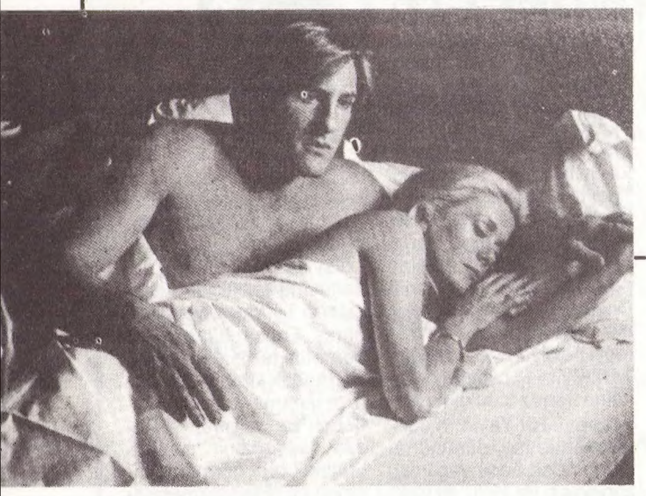

ne Fonda, Donald Sutherland), Francis F. Coppola'nın **Buhranlı Yıllar - The Rain People** (James Caan, Shirley Knights) ve Luis Bunnel'in unutulmaz yapıtları arasında yer alan **Tristana** (Fernando Rey, Catherine Deneuve, Franco Nero, Jean Sorel).

ÜNLÜ YÖNETMENLER VE FİLMLERİ. İstanbul'da ilgi ile izlenen bu toplu gösteriye Ankara Akün Sineması'nda devam ediliyor. Birinci Ünlü Yönetmenler ve Filmleri toplu gösterisinin aynısı gösterilecek. Programda Pazartesi Claude Chabrol'ün **Zehirli Çiçek - Violette Noziere** (Isabelle Huppert, Stephane Audran), Salı Joseph Losey'in **Meksika'daki Cinayet - Trotsky** (Alain Delon, Richard Burton), Çarşamba Ettore Scola'nın **Özel Bir Gün - Una Giornata Particolare** (Sophia Loren, Marcello Mastroianni), Perşembe Luchino Visconti'nin **Masumlar - L'Innocente** (Giancarlo Giannini, Laura Antonelli), Cuma Alberto Latuada'nın **Aşkımız Bir Günahtı - Cosi Como Tu Sei** (Marcello Mastroianni, Nastassia Kinski), Cumartesi Sydney Lumet'in **Bulunduğumuz Yol - The Way We Were** (Robert Redford, Barbra Streisand) ve Pazar günü de Francis F. Coppola'nın **Siyam Balığı - The Rumble Fish** (Matt Dillon, Mickey Rourke) adlı filmler yer alıyor.

Francis F. Coppola'nın başyapıtı "Kıyamet"

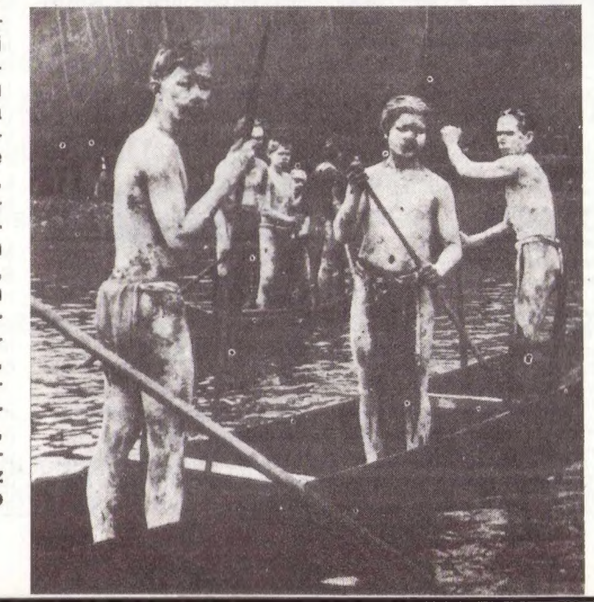

ÖZEN FİLM, bu hafta geçtiğimiz mevsimlerin ilgi görmüş filmlerini Sine-Pop ve Kent sinemalarında yeniden gösterime sunuyor. 24 Ağustos Pazartesi'nden itibaren gösterilecek olan filmler şunlar: Jean-Jacques Annaud'nun **Gülün Adı-Il Nomme Della Rose** (Pazartesi Kent, Perşembe Sine-Pop), Sam Raimu'nun **Suç Dalgası - Crimewawe** (Salı ve Pazar Kent, Cumartesi Sine-Pop), Roland Joffe'nin **Misyon-The Mission** (Çarşamba Kent, Pazartesi Sine-Pop), Mel Brooks'un **Delidolu - Silent Movie** (Perşembe Kent, Çarşamba Sine-Pop), Neil Jourdan'ın **Mona Lisa** (Cuma Kent, Salı Sine-Pop), Francis F. Coppola'nın **Kıyamet - Apocalypse Now** (Cumartesi Kent, Pazar Sine-Pop), ve Randa Haines'in **Başka Tanrının Çocukları - The Children of a Lesser God** (Cuma Sine-Pop'ta)

"Mona Lisa" mevsimin en iyi filmlerindendi

YARIŞMA

İNÖNÜ VAKFI TİYATRO OYUNU YARIŞMASI. İnönü Vakfı'nca Türk tiyatrosunun gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla bir tiyatro oyunu yarışması düzenlendi. Dereceye girecek eserlere toplam 6 milyon lira ödül verilecek olan yarışmaya katılacak eserlerin, İsmet İnönü'nün yaşadığı zaman dilimiyle sınırlı kalması koşulu aranıyor. Seçici kurulu Raik Alnıaçık, Metin And, Melih Cevdet Anday, Gencay Gürün ve Yıldız Kenter'den oluşan, yarışmaya katılacak eserlerin en geç 24 Aralık tarihine kadar "İnönü Vakfı Şehit Ersan Cad. Pembe Köşk Konut Sitesi B-2 Blok D-1 Çankaya Ankara" adresine göndermeleri gerekiyor.

23 AĞUSTOS Pazar

TV1
- 12.01 Haberler
- 12.15 Voltron
- 12.45 Pazar Sineması "İmdat İsteyen Çocuklar"

- 14.00 Ted Open Tenis Turnuvası (İstanbul'dan Naklen Yayın)
- 16.00 Virginia "Son"
- 16.45 Pazar Konseri "Beethoven 5. Senfoni"
- 17.30 Televizyonda Sinema "Yabani"
- 19.00 Müzik Demeti
- 19.30 Petro - 3
- 20.30 Haberler
- 21.15 TV Filmi "Kuşku"
- 22.15 Spor
- 23.15 Hanlon "Son"
- 24.00 Haberler

TV2
- 19.31 Ticky-Tocky
- 20.15 Hava Kurdu - 6
- 21.00 Müzik
- 21.30 Haberler
- 22.00 Mac Gyver'ın Maceraları-8
- 22.45 Pazar Eğlencesi

24 Pazartesi

TV1
- 19.01 Haberler
- 19.15 He-Man
- 19.40 Yaz Okulu "Coğrafya"
- 20.00 Turizm Köşesi
- 20.30 Haberler
- 21.15 Shogun'un Doğuşu-3
- 22.10 Sanat Gecesi
- 23.00 Otel-7
- 23.50 Haberler

TV2
- 19.51 Galtar
- 20.15 Balta Ailesi-2
- 21.00 Bin Türlü Mavi Akar Boğaziçinden-3
- 21.30 Haberler
- 22.00 Berlin Alexandre Meydanı - 7
- 22.45 Türk Halk Müziği Konseri "Can Etili"

25 Salı

TV1
- 19.01 Haberler
- 19.15 Küçük Prenses - 3
- 19.40 Yaz Okulu "Yaşayan Bedenimiz"
- 20.00 Üretim ve Tüketimde Kayıplar-2
- 20.30 Haberler
- 21.15 Haber Program
- 22.10 Dikkat
- 22.30 Televizyonda Sinema "Yolun Sonu"
- 00.05 Haberler

TV2
- 19.51 Gelişen Dünya
- 20.15 Haftanın Dizisi "Silas Marner" - 1
- 21.00 Hobiler
- 21.30 Haberler
- 22.00 Eğlence - 4
- 22.45 Çalıkuşu-3

26 çarşamba

TV1
- 19.01 Haberler
- 19.15 Ayıcıklar "Son"
- 19.40. Yaz Okulu "Fizik"
- 20.00 Harp Malulü Şehit Dul ve Yetimlerin Şeref Günü
- 20.30 Haberler
- 21.15 26 Ağustos
- 21.45 Shogun'un Doğuşu - 4
- 22.30 Bir Yaz Gecesi
- 23.15 Dedektiflik Bürosu - 7
- 24.00 Dünya Serbest Güreş Şampiyonası (Özet Yayın)
- 00.30 Haberler

TV2
- 19.51 Küçümenler Köyü
- 20.10 Spor
- 20.25 Müzik Köşesi
- 20.45 Hafta Ortası
- 21.30 Haberler
- 22.00 Televizyonda Sinema "Kondor"

27 Perşembe

TV1
- 19.01 Haberler
- 19.15 Yıldızlar Hâkimi - 4
- 19.40 Yaz Okulu "Computer"
- 20.00 İnanç Dünyası
- 20.30 Haberler

- 21.15 Perihan Abla
- 22.10 Televizyonda Sinema "Toto ile Pepino Bir Kadına Karşı"
- 23.10 Müzik Dünyası "Depeche Mode"
- 23.50 Dünya Serbest Güreş Şampiyonası (Özet Yayın)
- 00.20 Haberler

TV2
- 19.51 Müzik Bahçesi
- 20.15 Haftanın Dizisi "Silas Marner" - 2
- 21.00 Sanat - Festival
- 21.30 Haberler
- 22.00 Sohbet
- 22.45 Aşk Gemisi

28 cuma

TV1
- 17.30 Dünya Serbest Güreş Şampiyonası Serbest Finalleri (Canlı)
- 19.00 Polyanna
- 19.25 Henderson Kardeşler
- 20.10 Kendi Okulunu Kendin Yap Kampanyası
- 20.30 Haberler

- 21.15 Shogun'un Doğuşu-5
- 22.10 Ayın Melodileri "Dış Kaynaklı Müzik"
- 23.00 Kazablanka - 1
- 23.50 Haberler

TV2
- 19.51 TRT Hafif Müzik Caz Orkestrası
- 20.15 Süper Tren - 3
- 21.10 İslam ve Toplum
- 21.30 Haberler
- 22.00 Televizyonda Sinema "Gri Leydi Batti"

29 cumartesi

TV1
- 14.01 Haberler
- 14.05 Küçük Nell
- 14.30 Vahşi Hayat - 7
- 15.15 Görünmez Adam - 2
- 16.00 Bulmaca
- 16.25 Dünya Serbest Güreş Şampiyonası Finalleri (Canlı)
- 18.00 Televizyonda Sinema "Kaçaklar"
- 19.40 Dünyanın Büyük Demiryolu Seyahatleri - 1
- 20.30 Haberler
- 21.15 Altın Kızlar
- 21.50 Cumartesi Show
- 23.00 Dünya Atletizm Şampiyonası
- 24.00 Haberler

TV2
- 19.51 Komedi Dünyasından
- 20.00 Sevimli Yaramaz
- 20.15 Haftanın Dizisi "Silas Marner" - 3
- 21.00 Ekonomide Ne Nedir
- 21.30 Haberler
- 22.00 Konser "Bir Kez Daha"

TELEVİZYON

TV1 YARDIM İSTEYEN ÇOCUKLAR (Help Wanted Kids). TRT'nin basın bülteninde zahmet edilip İngilizcesinin bile Türkçeleştirilmediği ve en ufak bir açıklamanın bile yer almadığı bu film, büyük bir ihtimalle TRT'nin pazar sabahı için bulup buluşturduğu "kıssadan hisseli", tipik çocuk ve aile filmlerinin yeni bir örneği. David Greenwolt'un yönettiği, Bill Hudson'la Chad Allen'in oynadığı Amerikan yapımı bu TV filmi, yüzlerce kez izlediklerimizden farklı değil. Bir kez daha TRT'nin "dediğim dedik, çaldığım düdük"çü, "kimseleri iplemeyen", boşvermiş tutumu sonucunda ekrana gelen neyin nesi olduğu pek anlaşılamayan bu TV filminden ne çıkarsa bahtınıza! ABD yapımı, 75 dakika.

23 Ağustos Pazar

TV1 YABANİ (Savage). Kızılderililerin kurtarıp büyüttüğü beyaz çocuğun öyküsü. Sioux Kızılderililerinin reisinin, oğlu gibi yetiştirdiği James, çıkacak

Gencecik Charlton Heston "Yabani"de

savaşta acaba Kızılderililerin mi yoksa beyazların mı tarafını tutacaktır? Hollywood'un oyunculuktan yönetmenliğe geçmiş, en deneyimli "bezirgân" sinemacılarından George Marshall'ın L.L.Foreman'ın romanından uyarladığı bu film, aynı konuda yapılmış bir John

Huston'ın "Affedilmeyenler"i kadar düzeyli bir western değil, hatta zaman zaman sıkıcı. Gösterişli üstün yapımların sert erkek yıldızı Charlton Heston'un sinemaya başladığı yıllardan kalma **Yabani** yine de beceriyle tezgâhlanmış, rahatlıkla seyredilebilen bir western. **Özellikle bu türün meraklılarına göre.** 1952 ABD yapımı, 95 dakika.

23 Ağustos Pazar

"Çizgiyi aşan" şerifin öyküsü

TV1 YOLUN SONU. (I Walk The Line). TV'den yetişen ve 60'lı yıllardaki başarılı filmleriyle umut veren John Frankenheimer'in vaktiyle ülkemizde "Sevgilimin Oyunu" adıyla gösterilmiş "I Walk The Line-Çizgiyi Aşıyorum" u baştan sona sağlam ve etkileyici bir Amerikan yapımı. Gregory Peck, Tuesday Weld, Estelle Parsons ve Ralph Meeker'den oluşan oyuncu kadrosu, Frankenheimer'in ağır bir tempodan gittikçe gerilimi artan bir sürükleyiciliğe bürünen anlatımı ve ünlü Amerikalı folk şarkıcısı Johnny Cash'in müziği, bir çevre tasvirini başarıyla çizerken tüm ruhbilimsel boyutlarıyla bir tutkuyu duyuran bu etkileyici filmi izlenir kılıyor. Sevmediği karısıyla çevrelenmiş tekdüze yaşamını ve boğucu kurulu düzenini değiştirmek dürtüsüyle günün birinde tanıştığı kaçak viski imal eden bir ailenin çocuk yüzlü genç kızına (Tuesday Weld) tutuluveren, kanun temsilcisi, orta yaşı geçkin bir Tennessee şerifinin (Gregory Peck) çağdaş öyküsünü anlatan filmde, iyiyle kötüyü, yasayla yasadışını ayıran "çizgiyi aşan" şerifin düzene yenik düşüşünü, filmin sonunda kös kös kuyruğunu kıstırıp yeniden ailesine ve malum çevresine dönüşünü izleyeceğiz. "Sessiz çoğunluk"u oluşturan tutucu Amerikan taşrasında geçen bu çağdaş dram, bir süre kapılandığı hayal dünyasından çıkıp katı gerçeklerle yeniden yüz yüze gelen şerifin yıkılışıyla noktalanıyor. "Salla baş al maaş" yöntemini iyice "şiar edinmiş" gibi görünen yöneticilerce yine önemsiz, eften püften filmlerle doluşturulmuş ekranda, bu haftanın **kaçırılmaması gereken diyebileceğimiz biricik filmi Yolun Sonu.** Salı gecenizi bu filme ayırabilirsiniz. 1970 ABD yapımı, 97 dakika.

25 Ağustos Salı

Gregory Peck "Yolun Sonu"nda kurulu düzene yenik düşen modern bir şerif

TV2 KONDOR. (Condor). Christopher "Kondor-Akbaba" adlı Uluslararası Barışı Koruma Derneği'nin üyesidir. Yapılan bir operasyon sırasında bir koruyucusunu kaybeder. Bunun üzerine örgüt onunla birlikte çalışması için Lisa adında bir kadın yardımcıyı görevlendirir. Ne var ki Christopher onunla birlikte çalışmayı kabul etmeyince olaylar umulmadık bir biçimde gelişecektir... Virgil Vogel'in yönettiği bu yeni TV filminin oyuncuları Ray Wise ile Wendy Kilbourne. İkinci kanalın "entel" düzeyine yakışmayan bir macera ve hareket filmi Kondor. Amerikan sinemasının bu tür filmlerde tutturduğu başarı düzeyine her zaman için tav olanlardansanız mesele yok. Ama eğer başka niteliklerin peşindeki seyircilerdenseniz bu Amerikan yapımından, bu filmden pek hoşnut kalmayabilirsiniz.

26 Ağustos Çarşamba

TV1 TOTO İLE PEPİNO BİR KADINA KARŞI. "Komedi Sanatından" programının bu haftaki konuğu 40'lı ve 50'li yılların gözde İtalyan komiği Toto. Ülkemizde Jeyan Mahfi Ayral'ın kendine özgü bir şiveyle dublaj yapıp Türkçeleştirerek popüler kıldığı Toto, müzikholden yetişen, "inanılmaz biçimlere soktuğu yüzü, kendine özgü mimikleri ve eşsiz taklit yeteneğiyle" beyazperdede uzun yıllar en gözde İtalyan komiği olarak kaldı. 1897-1967 yılları arasında yaşayan ve asıl adı Antonio Furst de Curtis-Gagliardi olan Toto, yaşamının son döneminde soylu bir sülaleden gelen bir prens olduğunu iddia ederek epey sansasyon yaratmıştı. Camillo Mastrocique'in yönettiği bu komedi filmi, Toto'nun Mario Monicelli ya da Pier Paolo Pasolini'yle yaptığı nitelikli filmleri ayarında olmamakla birlikte bir zamanların bu ünlü İtalyan komiğini tanıtacak bir film. Toto'nun yanı sıra Nadia Gray, Vittorio Crispo ve Mario Castellani'nin de rol aldığı filmde, çiftlik sahibi Antonio (Toto) ve Pepino kardeşlerin öyküsü anlatılıyor. Tıp tahsili yapan yeğenlerinin bitirme sınavı için gittiği Napoli'de bir kadına âşık olup birlikte Milano'ya kaçması üzerine Toto ve Pepino amcalar duruma el koyarlar... Toto'yu hiç bilmeyen yeni kuşaklara komedyen hakkında bir fikir verebilecek bu İtalyan güldürüsü **izlenebilecek türden, hafif bir film.** Ama hepsi o kadar. İtalyan yapımı, 70 dakika.

27 Ağustos Perşembe

Tanınmış İtalyan komiği Toto

TV1 KAZABLANKA. (Casablanca). Sinema tarihinin ünlü filmi, yeniden çekilmiş bir televizyon dizisi olarak ekrana geliyor. (66. sayfaya bakınız.)

28 Ağustos Cuma

Sinemanın efsane filmlerinden "Casablanca"nın afişi

TV2 GRİ LEYDİ BATTI. (Gray Lady Down). Ekranın bu haftaki gözdesi Charlton Heston. Hollywood'un bu ünlü yıldızının yanı sıra yeni kuşaktan David Carradine'yla Stacy Keach gibi iki güçlü aktörünün de oynadığı bu filmi David Greene yönetmiş. Bir Amerikan nükleer denizaltısı bir şilebe çarparak batarsa n'olur? Tabii ki ABD Deniz Kuvvetleri fedakâr ve vatansever mürettebatıyla kurtarma çalışmalarına derhal girişir... Heston, denizaltı kaptanını, Keach, onun yardımcısını Carradine ise bir anda herkesi kurtaran İngiliz dalış mühendisini oynuyor. Batan gemideki oksijenin ve tüm mürettebatın yaşama azminin ve sabrının tam tükendiği anda birden filmin kahramanı oluveren David Carradine diğerlerinden rol çalıyor. Gri Leydi adındaki geminin tüm personeli kahraman aslında. Film baştan sona biraz modern teçhizatlı ABD Deniz Kuvvetleri propagandası, biraz üç güçlü aktörün gövde gösterisi. Savaş filmi cilasıyla karışık gösterişli bir Hollywood yapımı daha. 1978 ABD yapımı, 111 dakika.

28 Ağustos Cuma

"Gri Leydi Battı"nın iki aktörü David Carradine (üstte) ve Charlton Heston

TV1 DEPECHE MODE. İngiltere'de her turnesi olay olan yeni kuşağın en "Freak" ve çılgın müzik topluluklarından Depeche Mode'u TRT'nin oldukça "yeşile" bulanmış ekranında izlemek bayağı sürpriz. Dave Gahan, Andy Fletcher, Martin Gore ve Alan Wilder adlı "fırlama" rock müzisyenlerinden oluşan grubun neler çalıp söyleyeceğini ancak program saatinde öğrenebileceğiz. Çünkü TRT basın bülteninde hiç bir açıklama yer almıyor. Olsaydı şaşırırdık zaten. Pop müzik tutkunlarının kaçırmayacağı bir program.

27 Ağustos Perşembe

İngiliz son gözde gruplarından Depeche Mode

TV1 KAÇAKLAR. (Running Scared). Askerliklerini yaptıkları Panama'dan ülkelerine dönen iki arkadaş, yanlışlıkla gizli bir hava üssünün fotoğrafını çekerler. Hava üssünün ne amaçlarla kullanıldığının açığa çıkmasını istemeyen yetkililer, casus olduklarını sandıkları iki arkadaşın peşine düşünce hiç beklenmedik olaylar patlak verecektir... Paul Glickler'in yönetmenliğini üstlendiği, Ken Wahl, Judge Reinhold, Anne Mc Enroe ve eskilerden Bradford Dillman gibi oyuncuların rol aldığı yeni moda, hızlı ve hareketli bir serüven filmi **Kaçaklar.** Bu tür serüven filmlerinin yeni "yakışıklılarından" Ken Wahl'ın oldukça göz doldurduğu bu film, belli bir kesimin hoşuna gidebilecek **oldukça yeni bir serüven filmi.** ABD yapımı, 95 dakika.

29 Ağustos Cumartesi

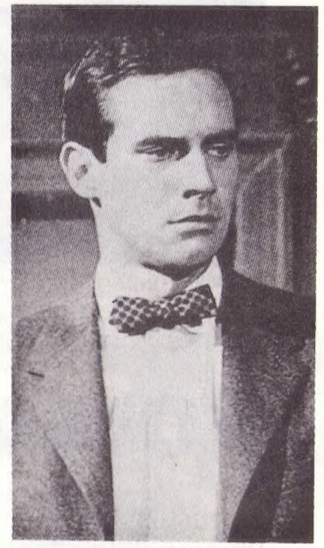

"Kaçaklar"da Bradford Dillman da var

ERZADE ERTEM/NOKTA

Bugünlerde oynayan oynamayan herkes İMKB'de olup biteni can kulağı ile izliyor

BORSA / YENİ BİR KUMAR MI?

Borsada dünya rekoru

Birbuçuk yıllık geçmişi olan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası emekledi emekliyor derken, dünya rekorları kırmaya başladı. Dev New York Borsası'nda beş yılda gerçekleştirilen değer artışı, İMKB'de bir haftada gerçekleştirildi.

Yumruk yaptığı avuçlarını yukarı kaldırmış, inler gibi konuşuyordu... Ne konuştuğunu anlamak mümkün değildi ama, doğrusu kimsenin böyle bir niyeti de yoktu. Salonda bulunan herkes kendi derdiyle meşguldü. Kimi ağlıyor, kimi delirmiş gibi bağırıyor, kimi de bulduğu ilk yakaya yapışıp bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. Az sonra yumruk yaptığı ellerini açtı, avuçlarında buruş buruş olmuş birkaç kâğıt parçasını yerlerde sürünen benzerlerinin üzerine attı. Artık iniltisi haykırmaya dönüşmüştü. "Tanrım" diye başladı sözlerine, "sen ki yoksulların, dürüstlerin, inanmışların yanındasındır hep, söyle, bu ne peki? Daha dün her şeyimi satıp aldığım bu kâğıt parçalarına bugün bir sent bile vermiyorlar. Söyle tanrım, söyle, ben sana nasıl inanayım artık?" Daha fazla konuşmadı. 35 yaşlarında görülüyordu, yakışıklıydı ve "Amerikan rüyası"na inanmıştı. Salondakilere şöyle bir baktıktan sonra, koşa koşa salonun devasa pencerelerinden birine gitti, hiç tereddüt etmeden bıraktı aşağı kendini.

Salonda bulunanlar, genç adamın pencereden aşağı kendini bırakmasıyla, betona çarpan vücudunun çıkardığı tok ses arasında geçen birkaç saniyelik zaman dilimi içinde sessiz kaldılar. Sonra şamata tekrar başladı. Herkes elindeki hisse senetlerini satmaya çalışıyor, ama koca salonda tek alıcı bile çıkmıyordu. Akşama doğru durum açıklık kazandı. Borsa ve Amerikan ekonomisi iflas etmişti. Ülkenin iş adamları, berberleri, ev kadınları, kasapları karanlık basarken yerdeki hisse senetlerinin üzerine basarak evlerinin yolunu tuttular. Hepsi değil ama... Aralarından bazıları intiharı tercih etti. New York ve Amerika'nın öteki şehirleri o gece çok sayıda "borsa intiharı"na tanık oldu.

Tarih 24 Ekim 1929, günlerden perşembeydi.

İstanbul, 17 Ağustos. "Biz, felaket geliyor diye uyarmaya devam ediyoruz. Ama boğalar ayılardan güçlüdür. Ayıları yeneceğiz."

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın renkli simalarından Derviş Temel, aylardan beri inanılmaz bir hızla yükselen hisse senetlerinin, geçtiğimiz pazartesi günü öğle saatlerinden itibaren düşme eğilimine girmesi üzerine, borsa literatüründe yüksek fiyatları simgeleyen "boğa" ile düşük fiyatları simgeleyen "ayı" motiflerini kullanarak bu yorumu yapıyordu.

Aylardan sonra ilk kez gelen düşüş, "devamlı ve istikrarlı bir yükselişe" alışmış hisse senedi sahiplerinin canını sıkacak düzeydeydi gerçekten. İMKB'nin birinci pazarında işlem gören 55 kâğıttan 33'ünün fiyatı düşmüş, 10'unun değişmemiş ve yalnız 11'inin fiyatı yükselmişti.

"Gidiş"i olumsuz yorumlayanlar arasında Türkiye'nin iki trilyonerinden biri olan Koç ailesi de vardı. "Bu gidişin sonu iyi değil," diyordu Suna Koç, "böylesine değer artışlarıyla alınıp satılan hisse senetlerinin, aslında hiç de astronomik temettüler dağıtamayacağı nasıl bilinmiyor, anlayamıyorum."

Hiç kuşkusuz, salı gününden bu yana ortalığı kaplayan borsa yorumlarının tümü böylesine olumsuz değildi. Fiyatlardaki düşmeyi, geçici bir olgu olarak yorumlayanlar kendi aralarında ikiye ayrılıyordu: Tahammülsüzler ve tahammüllüler. Genellikle borsadaki küçük yatırımcıların oluşturduğu "tahammülsüzler", hisse fiyatlarındaki düşme eğiliminin sürekli olacağını söyleyenlere, düşmanca bir tavır takınıyor, böylelerini neredeyse vatan haini ilan ediyorlardı. "Borsa asla batmaz" diyordu bunlardan biri ve gizleme gereği duymadığı bir gururla şöyle sürdürüyordu sözlerini: "Biz, Sabancı'nın, Koç'un ortağıyız. Onlar hiç batar mı? Bir kere onlar batsa Türkiye de batar. Unutmayın, Türkiye borç para bulamadığı zaman onlar şıkırt diye kredi bulurlardı."

ERGUN HIÇYILMAZ KOLEKSİYONUNDAN

Şark Osmanlı Tütün AŞ'nin 1918 yılında çıkartılan hisse senedi ve 19. yüzyılda Galata'da faaliyet gösteren borsanın görüntüsü bugüne miras kaldı.

Son günlerdeki fiyat düşüşlerinin korkulacak hiçbir sonuca yol açmayacağına inananların ikinci grubunda yer alan "tahammüllüler" ise, olayı serinkanlılıkla tartışmaktan yanaydılar. Bu kesimin temsilcilerine göre, her şeyden önce, hisse senetlerine hücum edenleri "şirketlerin yüksek kâr payları dağıtamayacağı" gerekçesini öne sürerek engellemeye çalışmak hatalıydı. Çünkü, Türkiye gibi yüksek enflasyon oranlarının geçerli olduğu bir ülkede, hisse senetlerinin fiyatını tayin eden unsur, şirketlerine dağıttıkları kâr payları değil, enflasyonla birlikte artan şirket aktif değerleriydi. Örneğin, bir firmanın aktif değerleri, hızlı enflasyona paralel olarak üç yıl içinde beş misli yükselmişse, o şirketin hisse senetleri fiyatlarının beş misli artması da gayet normaldi. Bu nedenle, ilk değeri bin lira olan bir hisse

Dünya borsalarındaki bu hareketli görüntü henüz yerli borsada yok

senedinin, yıl sonunda elde edeceği kâr payı yüksek olmasa da, diyelim 40 bin liraya alıcı bulmasında ekonominin mantığı açısından hiçbir terslik yoktu. Zaten Batı ülkelerinde hisse senedi fiyatları, dağıtılan kâr payının 35 katı civarındaydı. Bizde ise bugünkü "astronomik" denilen fiyat düzeyinde bile, bu oran bire yirmi idi ve hisse senedi fiyatlarının bire otuz beş oranına ulaşıncaya kadar yükselmesini sağlıklı saymak gerekirdi. Bu değerlendirmeye bağlı olarak söylenen şey, fiyatların, birkaç gün sürecek bir düşüşten sonra yeniden yükselmeye devam edeceğiydi.

Neden fırladı, neden düştü? "Bir buçuk yıllık bir borsada niçin bu gelişmeler oldu? Neden fırladı ve niye düşmeler oluyor? Tek nedeni yok, ama öncelikle hisse senedi arzındaki yetersizlikler ağır basıyor."

Değer Danışmanlık Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Tuncay Artun'un, hisse senedi fiyatlarındaki büyük zikzakların temel nedeni olarak öne sürdüğü "arz eksikliği", istisnasız herkes tarafından kabul edilen "genel kabul görmüş" bir yaklaşımdı. Fiyatları yükseltmede bu temel unsurun yanı sıra rol oynayan öteki etkenler arasında ise öncelikle bankaların büyük miktarlarda hisse senedi almaları, sonra da Arap turistler ve Almancıların yaz aylarında bu kâğıtlara gösterdikleri ilgi sayılıyordu.

İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi öğretim üyesi Doç.Dr. Mehmet Şükrü Tekbaş ise, şimdiye kadar kimsenin üzerinde durmadığı bir noktaya işaret ediyor, "Türkiye'ye giren yabancı yatırımcıların bilinçli bir şekilde aldıkları hisse senetleri"ne dikkat çekiyordu. Doç. Tekbaş yabancı yatırımcıların ilgi gösterdikleri öteki ülkeler arasında Kore, Singapur, Hong Kong ve Tayvan'ı da sayıyordu.

Hisse senedi fiyatlarının neden yükseldiği konusunda var olan fikir birliği, neden düştüğü noktasında ortadan kalkıyordu. Kimine göre suçlu, fiyatların cazip hale gelmesi üzerine piyasaya hisse senedi süren bankalar, kimine göre de spekülatif kazançlar peşinde koşan aracılardı. Ama şimdilik kabul edilen tek şey, hisse senedi fiyatlarının düşme eğilimi içine girmiş olmasıydı. Neden düşüyor sorusuna ortak bir cevap verebilmek için belki daha zamana ihtiyaç vardı.

Dikensiz gül olur mu? Özellikle Batı tecrübesini yakından tanıyan uzmanların ortak olarak vurguladıkları bir nokta, Türkiye'de yaratılan borsanın neredeyse dikensiz bir gül bahçesi olduğuna ilişkin imajın yanlışlığıydı. Borsa komisyoncusu Yener Kaya'ya göre, şu anda Türkiye'de özellikle küçük yatırımcıları menkul değerler piyasasına, banka tasarrufu ya da tahvil gibi, mutlaka gelir getirecek, kaybetme ihtimali olmayan bir "tasarruf aracı" gibi bakıyorlardı. Oysa hisse senedi bir tasarruf aracı değil, bir yatırım aracıydı. Tasarrufta risk hiç yokken, yatırımda risk ve kâr yarı yarıyaydı. Yani kazanmak ne kadar mümkünse, kaybetmek de o kadar mümkündü.

Peki, nasıl olacaktı? Nasıl olacaktı da, kaybetmenin düşüncesine bile tahammül gösteremeyen Türk borsa oyuncuları, bu yolda kaybetmenin de mümkün olduğunu kabul edecekti. "Kaybede kaybede kazanmasını öğrenen" Napolyon'un tersine, "kazana kazana kaybetmesini" mi öğrenecekti bir gün? Belki de öyle. Ama kazançlar öylesine inanılmazdı ki, kaybetmeyi öğrenmenin sarsıntısız bir süreç izleyeceğini söylemek, hiç kimsenin öne süremediği bir temenni olarak kalıyordu yalnızca.

Yirmi saniyede yüzde 1900. Türk Demir-Döküm Fabrikaları yöneticileri, yeni çıkardıkları sınırlı sayıdaki hisse senetlerinin, 13 Ağustos günü şirket merkezinde satışa sunulacağını duyurduklarında, o gün satış yerinde bir kalabalığın birikeceğini tahmin etmemiş değildiler. Ama doğrusu, 12 Ağustos akşamı şirketin önünde kuyruk olmuş müstakbel "küçük patron"larını görünce hepsi çok şaşırdılar. Sabah geri döndüklerinde ise, şirketin önü bir miting alanına dönmüştü artık. Çareyi, herkese birer sıra numarası dağıtmakta gördüler. Ne var ki, dağıtılan senetler, kuyruğun yarısını bile doyurmadan bitivermişti. İşte o noktada "ekonominin kuralı" işlemeye başladı: Elinde tuttuğu birkaç senetle kuyruğun arka kısımlarına süzülen bir inşaat işçisi, daha yirmi saniye önce bin liraya aldığı kâğıtların, her birini tam 19 bin liraya "elini öpene" satmış, akıllara durgunluk veren bir spekülasyonun kahramanı olmuştu. "Benim gündeliğim 2 bin lira" diyordu kurnaz inşaat işçisi, "yani anlayacağınız, bir kâğıttan, bir günlük kazancımın 9 katını kazanıyorum."

Yirmi saniyede gerçekleşen yüzde 1900'lük bir değer artışı hiç kuşkusuz münferit bir olaydı. Ama, New York Borsası'nda beş yılda gerçekleştirilen bir değer artışını, bir haftada gerçekleştirerek kesin bir dünya rekoru kıran İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda, elde edilen "normal" kazançlar da inanılacak gibi değildi. İMKB'nin, "ayaklı", "ikincil", ya da "kara" diye anılan ve aracı kurumların bulunduğu katın altında yer alan "hol"de şöyle bir dolaşıp, "oyuncu"larla konuşmak bile yeterli bir fikir veriyordu bu kazançlar hakkında.

Borsa öyküleri. Borsanın en istikrarlı ve devamlı müşterileri, bir zamanlar bankerlerin portföylerinin çoğunluğunu oluşturan emekliler. Bunlar, ellerinden hiç düşürmedikleri borsa bülteni ile etrafta mutlu mutlu, dolaşıyor biraz da gu-

"Borsaya gidin"

Borsadaki işlemlerin yaklaşık yüzde 30'unu gerçekleştiren ve İktisat Bankası Menkul Değerler Müdürlüğü Sorumlusu İsmail Emen, borsanın geleceğine ilişkin umut verdi. Emen'in görüşleri şöyle:

"Ben vatandaşa borsaya gitmelerini öneririm. Şu anda borsa kuramsal ve kurumsal olarak iyi bir imtihan veriyor. Halk artık olay içine girmiştir. Talep bunu gösteriyor. Bundan sonra talep arzı sağlayacaktır. Holdinglerin ve iştirak portföyü olan bankaların şimdiye kadar borsaya inmemelerinin nedeni hisselerin ekonomik fiyatının olmamasıydı. Aşırı olmasına rağmen hisse senetlerinde ekonomik fiyat olayı başladı. Bundan sonra arzın artacağı inancındayım. Ayrıca özelleştirme hareketi de arz olayını çözecektir."

SÖYLEŞİ / TUNCAY ARTUN

"Bu oyunda herkes kazanamaz"

Değer Muhasebe Denetimi ve Danışmanlık Ltd. Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Tuncay Artun* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Borsada ok gibi fırlayan fiyatlar bu kez de aniden düşmeye başladı. Zıt yöndeki bu gelişmeleri nasıl açıklıyorsunuz?

Artun: Tek nedeni yok. Öncelikle hisse senedi arzındaki yetersizlikler ağır basıyor. Şu bir buçuk yıllık dönemde gerek borsa yönetimi, gerek Sermaye Piyasası Kurulu ve gerekse de, özel olarak belirtmek istiyorum, basın bu konuda görevlerini yerine getirmiştir. Talebin yaratılmasında demek istiyorum. Yani sınırlı olan borsaya yeterince talep yönlendirilmiştir.

Ancak hisse senedi arzı açısından büyük mesafe alınmıştır denemez. Arz, talepteki bu hücumu karşılayamadı ve sonuçta, işlem gören hisse senetlerinin çoğunda büyük fiyat artışları oldu. Bu noktada, bu işin arzını üstlenmesi gereken firmalara bakmak lazım. Bu firmalar homojen, kendi içinde uyumlu firmalar topluluğu değil. Birbirinden farklı bilanço ve kâr-zarar tablolarına sahipler. Hisse senedine talep artınca, bu firmaların yöneticilerinin bir bölümü, "Benim hissemin değeri bu olamaz" düşüncesiyle ve ilerde doğacak sorunları göz önüne alarak piyasaya hisse senedi arz etmemeye başladılar. Fiyatlar çok yükselirse kendi hisse senedinin düşüşü başlar.

Nokta: Hisse senetleriyle oynayanlar ilk kez ciddi bir şekilde borsa denilen gül bahçesinde dikenlerin bulunduğunu da anladılar. Anlaşılan benzer zor günlerle daha sonra da zaman zaman karşılaşacaklar. Sizin onlara önerileriniz var mı?

Artun: Hisse senedi alım satımı bir oyundur. Ama bu oyunda herkes kazanamaz. Bir at yarışı düşünün, atların hepsi birinci olamaz. Hem oynayan, hem jokey, hem at, hem at sahibi kazanamaz. Kimsenin kaybetmediği yerde kimse kazanmıyor demektir.

Borsaya gelenler hisse senediyle oynasınlar ama, kumar oynamasınlar.

Favori kâğıtlar

Borsa komisyoncusu Yener Kaya, önümüzdeki günler için favori gördüğü hisse senetlerini açıkladı.

ERZADE ERTEM / NOKTA

"Bana göre önümüzdeki günlerde genel olarak hisse senedi fiyatlarında artış olacak. Ancak bu genel artışların dışında sıçrama da bekliyorum. Çelik Halat, Arçelik, Bağfaş, Siemens, Çimsa ve Kav gibi nominal değerinin çok üstünde kazanan hisse senetlerinde önemli fiyat sıçramaları olacağını tahmin ediyorum."

MENKUL KIYMETLER REHBER SAYFASI

%56 faiz

İKTİSAT BANKASI
Büyükdere Cad. 165.
Esentepe, İstanbul
Tel: 172 7000, 167 0710

- Tahvil
- Finansman Bonosu
- Mevduat Sertifikası
- Döviz Tevdiat Hesabı

TÜRKİYE EMLAK KREDİ BANKASI
Menkul Değerler Müdürlüğü

- Devlet ve özel sektör tahvilleri
- Hazine Bonosu
- Dövize endeksli tahvil
- Gelir Ortaklığı Senedi
- Hisse Senedi

alım satım, muhafaza ve danışmanlık hizmetleri için emrinizdedir.

Emlak Kredi'de tasarruflarınızı güvenle ve daha yüksek gelirle değerlendirin.

Ankara-Menkul Değerler MüdürlüğüTel: 311 11 76-311 95 34
İstanbul-Menkul Değerler MerkeziTel: 527 68 03-527 19 65

TÜRKİYE EMLAK KREDİ BANKASI
TEKBANK
"Evinize açılan kapı"

ESBANK
MENKUL KIYMETLER MERKEZİ

- Banka garantili özel sektör tahvili,
- Hazine bonosu ve devlet tahvili alım-satımında yüksek verimi,
- Portföy danışmanlığı hizmetini,
- Borsa işlemlerinde en uygun şartları
- Her hafta devlet ihalelerine katılma imkanını, tüm şubeleri düzeyinde sunuyor.

Adres: Meşrutiyet Cad. No: 141 Tepebaşı - İST.
Telefon: Direkt: 149 11 76
Santral: 149 89 58 - 149 65 63 - 149 74 30
149 67 37 - 149 84 77
Telex: 24535 ESES-TR

rurlu bir havayla gülücükler dağıtıyorlar. Hepsi de gazetecilerle konuşmaya hevesli.

21 yıl çalıştıktan sonra emekli olan biri atılıp konuşmaya başlıyor: "Emekli olunca 7 milyon lira ikramiye aldım. 6 milyonu ile yirmi gün önce borsaya girdim. Bu kadar süre içinde param 35 milyon lira oldu." Sözü Selami Şerafettin alıyor. O "iş"e eşinin verdiği iki buçuk milyon lirayla başlamış ve iki ay önce 2 bin 800 liradan aldığı hisse senetlerinin fiyatı 36 bin liraya çıkmış. Portföyünü değiştirip daha da kârlı hale sokmak amacıyla borsaya gelmiş ve fiyatların düştüğünü öğrenmiş. Ama üzülecek yerde sevinmiş buna Nezahat Hanım. Bu işi "spekülasyon amacıyla" birilerinin yaptığına inanıyor çünkü. "Görürsünüz bak" diyor, "bir iki haftaya kadar eşimin parası daha da değerlenir."

Borsa, ayrıca değişik tipler de yaratıyordu. Bunlardan biri, Ahmet Arıcan mesleğini, ne iş yaptığını ve ne kadar kazandığını şöyle anlatıyordu **Nokta** muhabirine: "Profesyonel portföy danışmanıyım. Yani hem kendim, hem de başkaları için oynarım. Ne kadar kazandığıma gelince; hiç sorma, müthiş. Ben altın borsasıyla da uğraştım ama, böyle tatlı kârı hiçbir yerde görmedim."

Kısa bir geçmişi olan borsanın renkli günlerinden biri de Tahir Aktaş ve adamlarının Dost Koleji'nin hisselerini ele geçirmek için borsayı "bastıkları" gündü. Ne yazık ki hisselerin önemli bir bölümü daha önce satıldığından elleri boş dönmek zorunda kalmışlar, baskın bu kez basanın olmamıştı.

Geçmişten geleceğe borsamız. En önemli "milli haslet" lerimizden biri olan "geçmişimize sahip çıkma" yalnızca fetihçi geçmişimizle sınırlı kalmasaydı, 19. yüzyılda Avrupa çapında ün yapmış İstanbul (Galata) borsasıyla övünebilir, sahip çıkılacak yanlarımızı biraz olsun zenginleştirebilirdik. Gerçekten de Galata borsası, açıldığı 1865 yılından sonraki ilk otuz yıl içinde bütün finans âleminin bildiği bir borsa olmuştu. 19. yüzyılın son çeyreğinde, yalnız Avrupa'daki değil, Amerika'daki günlük gazeteler de günlük borsa haberlerinde Galata borsasına mutlaka yer veriyorlardı.

Bütün borsalar gibi Galata borsası da bazen parlak dönemler geçirmiş, bazen de buhranlı günler yaşayarak, batma noktasına gelmişti. Bunlardan biri olan 1890 bunalımı, Sir Edgar Vincent adlı bir İngilizin gördüğü rüyadan kaynaklanmıştı. İngiliz, rüyasında altın bulacağını görmüş, rüyasına o kadar çok inanmıştı ki, daha altını bulmadan onu işleyecek şirketi kurmuştu. Zamanın padişahı Abdülhamit başta olmak üzere, saraylılar ve halk, şirketinin hisselerini öyle bir kapıştılar ki, işin aslı meydana çıkınca Galata borsası sallandı.

yük bir finansman gücü ve portföy gerekir. En büyük özellikleri herkesin yaptığının tersini yapmaktır. Bu nedenle her zaman ortada görünmezler, fiyatlar şişince ya da inince boy gösterirler. Zaten fiyatları oluşturanlar da onlardır.

Operasyoncular: Bunlara bizim yerli borsada pek rastlanmaz. Şirket mülkiyetinin ele geçirildiği oyunun adı operasyondur. Ama Türkiye'de şirketlerin el değiştirmesi borsa salonlarında değil de, hâlâ iki patronun el sıkıştığı bir odada gerçekleştirildiğinden operasyonculuk filizlenememiştir.

Borsadaki karakterler

Borsada her türden yatırımcıya rastlamak mümkün. Ama yatırımcılar genellikle 4 tip karakterde anılıyor.

Umutçular: Spor Toto, Altılı Ganyan gibi şans oyunlarının eski müşterileridir. Umutlarını şimdilerde borsada aramaktadırlar. Genellikle yatırdıkları paralar 100 bin lira, 500 bin lira gibi küçük miktarlardır. Kazançları da yatırımları gibi küçüktür ama bire iki bile alsalar sevinçten havalanırlar.

Manipilasyoncular: Borsa'da oynamayı kendilerine iş ve zevk edinmişlerdir. Her biri borsayı bir aracı kuruluş gibi can kulağıyla izler. Kazançlarını daha çok kısa vadeli oyunlardan sağlarlar. Bir günde birkaç kez alım ve satım yapar, cirolarını büyütürler. Bunu yapabilmek için de günün önemli bölümünü Borsa'da geçirirler. Aralarında işlerinden istifa edip kendilerini borsaya adayan çoktur.

Spekülasyoncular: Her babayiğitin yapacağı bir iş değildir. Bü-

SÖYLEŞİ / CENGİZ İSRAFİL

"Banker faciası gibi bir facia yaşanmaz"

Başbakan Turgut Özal'ın ekonomik işlerle ilgili danışmanı, dünyaca ünlü borsa uzmanı Cengiz İsrafil, **Nokta** *muhabiri Hüseyin Şentürk'ün sorularını yanıtladı.*

Nokta: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda yaşananlar için ne düşünüyorsunuz? İnsanlar akın akın borsaya gidiyor ve fiyatları yükseltiyorlar?..

İsrafil: Borsada şu anda bir talep fazlası var. Demek ki para bolluğu yaşanıyor piyasada, bayram dolayısıyla işçilerin getirdiği paralar. Para olmazsa fiyat yükselmez. Para olduğu için talep var, yoksa herkes talep eder, buradaki talep fazlası resmen gidip parayı koyup almak istiyorum demek; karşılığında arz maalesef o kadar yüksek değil. Bu konjonktürü bir süre sonra aşacağız. Çok genel olarak bakıldığında da azgelişmiş ülkelerde de, gelişmiş ülkelerde de altın, tahvil ya da hisse senedi fiyatlarının ne istikamette seyredeceğini tahmin etmek kolay iş değildir. Bunu uzun vadeli olarak becerebilen kişi yok gibi.

Nokta: Türkiye bir banker faciası yaşadı. Borsadaki bu fiyat artışları benzeri bir faciaya neden olabilir mi?

İsrafil: Bir kere o miktarda kayba imkân ve ihtimal yok. Banker faciasıyla mukayese edilebilecek bir durumda olmadığımızı ben beyan edebilirim. Borsanın hacmi milyarlarca liranın gitmesine elverişli değil. Borsada fiyatlar düşebilir, bankerde olduğu gibi aylık yüzde 10 faiz alınamaz, onun riski çok büyüktür, nitekim battılar. Ama borsada kısa vadede spekülasyon için aldığınız hisse senedi, zarar edebilir, bir süre sonra yeniden yükselebilir.

Nokta: Ama üzerinde 5 bin lira yazılı bir hisse senedi diyelim 90 bin liradan satılabiliyor, bu çok büyük bir risk değil mi?

İsrafil: Türkiye'de nominal değer yanlış anlaşılıyor. Amerika'da sıfır nominal değerli senetler var. Nominal değerle borsa fiyatı arasında hiçbir bağlantı olmaması lazım. Önemli olan şudur: Fiyat bölü kâr. 1000 lira verip 3000 lira kâr sağlamışsanız, buradaki oran belli, bire üç almışsınız. Bu oranın çok daha yukarılara çıkartılabilmesi lazım. Bunu nasıl yapacaksınız, genel ülke ekonomisiyle ilgili bir sorun. Mesela ben nisan ayında Amerika'dayken fiyat/kâr dengesi ortalama 8 civarındaydı. Ama Japonya'da, bu ortalama 44. Dünya ortalamasının çok üzerinde verimli çalışan bir ülke, Türkiye'ye baktığınız zaman potansiyelinin çok altında olduğunu görüyoruz. Türkiye'de fiyat/kâr oranı nisandaki 8'den çok daha yukarılara 20'ye, 25'e, 30'a ve belki daha da ilerilere gidebilir. Bu yükselişi sağlayabilecek pek çok avantajı vardır Türkiye'nin. Hızla büyüyen ve potansiyelinin çok altında çalışan bir ülke.

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Nokta: Çok genel bakıyorsunuz siz. Kısa vadedeki sorun, borsadaki mal kıtlığı; bunu gidermek için ne yapılabilir, ne düşünüyorsunuz?..

İsrafil: Ne yapılabilir değil, yapıyoruz. Özelleştirme arzı artıracaktır. Fiyat yükselişi, talep fazlalığından geliyor. Özelleştirmeyi öyle yapacağız ki, arz-talep dengesini çok fazla sarsmayacağız. Ufak-tefek hatalar yapabiliriz de oturup arzı talebin 3-4 misli üstüne çıkarmayacağız.

Nokta: Bazı anonim şirketlerin hisselerinin borsada işlem görmesi konusunda bir yönlendirmeniz olacak mı?

İsrafil: O oldu. Sermaye piyasasını geliştirmek için bir vergi kanunu çıkartıldı, şirketlere vergi teşviki yapıldı, birkaç ay evvel. Bence kanunla, zorlamayla ailelere hisselerini sattırmak doğru değil. Gelişmiş ülkelerde, aile şirketleri, borsada, hisse senetlerini çok yüksek değere ulaştığı zaman eldeki çıkarırlar. Bu, bir tür finansman ihtiyacını karşılamak yoludur. Yani yeni bir yatırıma girmek isteyen girişimci, piyasadan finansman arama yoluna gitmez, şirketinin senetlerini satar. Ayrıca gelişkin piyasalarda şirketleri kontrol etmek için yüzde 10'luk bir ağırlık yeterlidir. Bizde şirketler yüzde 51'le kontrol ediliyor. Halka açıldıkları zaman yüzde 10'la kontrol edilmeleri mümkün hale gelebilir. Çünkü, hisselerinizi alanlar yönetimden memnunsa genel kurullara katılıp yönetimi değiştirmeye ihtiyaç duymazlar.

Nokta: Vatandaşlar hisse senedine ya da tahvile yatırım yaparken hangi hususlara dikkat etmelidirler?

İsrafil: Bir kere şirkete bakmak lazım. Şirketin durumu nedir? Rekabette nasıldır? Monopol müdür, değil midir? Ondan sonra üretimine bakıp piyasada arz talep dengesi nasıldır, talep devam edecek mi, etmeyecek mi? Bütün bunlardan o şirketin kârlılık durumunu tahmin etmek mümkün. Ondan sonra şirketin yöneticilerine bakmak lazım. Şirketi iyi yönetebiliyorlar mı? Profesyoneller mi? Yönetim kurulundan ziyade müdürleri kastediyoruz. Şirket o sırada kârlı ama tesadüfen kâr yapıyor olabilir. Veya bakarsınız adam yeni gelmiştir, başarıdan başarıya koşmuştur, adam gümüşü altına çeviriyordur. Sonra şirket dışarıya yönelikse, ihracattan para yapıyorsa, o zaman acaba ihracattaki rekabete dayanabilecek mi? Tek bir ülkeye mi satıyor malı? Yani risklerin iyi değerlendirilmesi lazım. Tabii vatandaş bunu tek başına değerlendirebilecek kabiliyette değil. Bütün bilgilerin halka arz edilmesi lazım.

Yeni başlayanlara...

Kenarda köşede artırdığınız birkaç kuruşunuz var. Diyelim ki 1 milyon lira. Bu parayı enflasyondan korumak, üstüne üstelik de kazanmak istiyorsunuz. Borsayı aklınızdan geçiriyorsunuz ama bu piyasayı bilmediğiniz için kararsızsınız. Sizin durumunuzda olanlar için uzmanlardan şu önerileri aldık.

—Mutlaka birden fazla borsa aracısı ile görüşüp her birinden yorum alın. Piyasayı bir süre izleyip en iyi tahminleri yaptığına inandığınız bir borsa aracısını danışman olarak seçin. Aracınızdan tam hizmet talep ederseniz sizin adınıza kârlı alım satım yapar. Ama asla kazanma taahhüdü vermez.

—Öncelikle dikkat etmeniz gereken bir şey var. Paranızı tek bir hisse senedine yatırmaktan kaçının en az üç ayrı senede oynamak kaybetme şansınızı azaltır. Hatta seçiminizin değişik sektörlerdeki şirketleri kapsaması daha doğru olacaktır.

—Diyelim ki kazandınız ve bu işi daha bilinçli sürdürmek istiyorsunuz, o halde biraz şirket dedikodularına kulak kabartın. Örneğin MAN'ın hisseleri zor durumda olduğu için sürekli düşüyordu. Ancak şirket kurtarılınca hisseler yükseldi. Bu kurtarma operasyonunu açıklanmadan birkaç gün önce duyan yatırımcılar iyi kazandı.

—Sermaye artırımına gidecek şirketleri iyi takip edin. Sermaye artıracak şirket bedelsiz hisse senedi çıkartacaktır. Böyle bir şirketin hisse senedini çabuk davranır alırsanız kaybetmezsiniz.

—Şirketler kadar sektörlerdeki gelişmeleri de izleyin. Seydişehir Alüminyum Fabrikası'ndaki grev Nasaş Şirketi'ne yaradı. Bu gelişmeyi tahmin eden yatırımcılar şu günlerde epey mutlu.

IMKB'de herkes kazanç peşinde

—Sektör araştırması yaparken kârlı sektörde çalışan bütün şirketler kârlıdır düşüncesine saplanmayın. Örneğin şu günlerde Ereğli Demir Çelik büyük rağbet görürken İzmir Demir Çelik hisselerine kimse yüz vermiyor. Çünkü İzmir'deki fabrikadan hoş haberler gelmiyor.

—Asla sürü psikolojisine kapılmayın, fiyatlar düşüyor, herkes elindekini satıyor deyip satarsanız kaybedebilirsiniz. Bir parça soğukkanlı olmak size kazandırabilir. Çünkü borsanın 2 aylık geçmişinde bir-iki gün düştükten sonra sıçrama gösteren hisse senedi sayısı az değil.

—Bu önerileri dikkate almadan daha farklı yollar izlenerek de pekâlâ kazanılır. Ancak şunu asla unutmayın. Borsaya adım atar atmaz sizi "Profesyonel Portföy Danışmanıyım!" diye karşılayanlar olabilir. Ancak siz daha resmi borsaya uğramadan 13 bin liralık kâğıdı 15 bin liraya pazarlayabilirler aman DİKKAT.

Borsa, daha sonra da badireler atlattı ama, hayatiyetini sona erdiren olay, Cumhuriyetin devletçiliği benimsemesi oldu. 1931'de yürürlüğe giren Türk Parasını Koruma Kanunu ise, borsayı resmen kapatmasa da, anlamının tamamen kaybolmasına yol açtı.

Peki, 1,5 yıl önce açılan yeni borsayı nasıl bir gelecek bekliyordu? Bu konuda özellikle yakın gelecek için çok çeşitli tahminler yapılıyordu. En karamsar tahmini yapan kişi, Derborsa'nın sahibi Derviş Temel'di. Temel'e göre, "şu anda Vehbi Bey'in, ya da Sakıp Bey'in ağzından çıkacak bir çift söz, piyasanın altını üstüne getirmeye yeterdi. Önümüzdeki 1,5 yılı nasıl gördüğünü de şöyle özetliyordu Derviş Temel: "Bana göre hisse senedine hücum ve fiyat yükselişleri 1,5 yıl daha devam eder. Ondan sonrası ise müthiş bir fiyat düşüşü ve faciadır."

Doç. Mehmet Şükrü Tekbaş ise, mantıklı ve istikrarlı davranılırsa, borsa krizlerinden yara almadan kurtulmanın mümkün olduğu inancındaydı. Tekbaş'a göre her şeyden önce, henüz bir topluiğne başı kadar olan borsanın büyütülmesi gerekiyordu. Bunun yolu da giderek daha fazla şirketin borsaya katılması ve onların piyasada işlem gören sermaye yüzdelerinin artırılmasından geçiyordu.

Her alanda olduğu gibi borsada da çelişkilerle dolu bir ülkeydi Türkiye. Bir taraftan, borsa koridorlarında dolaşırken "siz kimsiniz" sorusuna, "Ben Çukurova'nın ortağıyım efendim" diye cevap verecek kadar borsacılığı içine sindirmişlerimiz varken, öte tarafta, "taksi şoförlerinin borsanın yerini bilmediği" bir ülkeydik. Bu durumda yüzme öğrenmek için denize atlamaktan başka çare yoktu. Kayıplar, krizler de olacaktı elbette. Hem, bizim borsamızın pencereleri de o kadar yüksek değildi. Günün birinde biri atlamaya kalksa en fazla ayağını kırardı o kadar.

Şaziye KARLIKLI, Alper GÖRMÜŞ, Hakan AKÇAOĞLU

KAÇAK BELEDİYE BAŞKANI

Kaçak başkanın ailesine işkence

Yakınlarına zorbalar tarafından baskı yapılan iki milyarlık kaçak Belediye Başkanı Cemalettin Özelbiçer Nokta'ya konuştu.

Telefondaki ses "Ben Cemalettin Özelbiçer"im diyordu. İçişleri Bakanlığı'nca görevden alınan Aydın'ın Davutlar ilçesinin Belediye Başkanı. Sizinle görüşmem gerekiyor."

Başbakan Özal'ın, yakalanması için afiş bastırmayı planladığı, belediye başkanlığı süresince iki milyar lira rüşvet yediği gerekçesiyle Ağır Ceza Mahkemesi'nce 8 yıl hapse mahkûm edilen ve şimdi Yargıtay kararını bekleyen Cemalettin Özelbiçer, **Nokta** muhabiri ile buluşmak istiyordu. Kaçak olduğu için dergiye gelmesi söz konusu değildi. Bu yüzden, gerilim filmlerine yakışır bir randevu veriyordu.

"Çarşamba günü saat 17'de Harem Otogarı'nda olacağım. Beni tanımanız için elimde bir **Nokta** dergisi olacak."

"Aileme yapılan işkencelerin hesabı kimden sorulacak?"

Kaçak Başkan ortaya çıkıyor. Adı yolsuzluklara, kendisi kayıplara karışan Davutlar Belediye Başkanı Cemalettin Özelbiçer'in basın ile ilişkiye geçmesinin bir tek nedeni vardı. Kardeşi Nevzat Özelbiçer ve ailesi, ne idüğü belirsiz birtakım zorbaların yoğun baskısı hatta işkencesine maruz kalmıştı.

Kaçak Belediye Başkanının ilk sözleri "Hükümet ve basın beni iki milyarlık bir portföy" olarak yeraltı dünyasına sunuyorlar. Bu dünyaya mensup karanlık kişiler de bana ulaşmak için ailemin peşine düşüyor. Ailem, benim çektiğim çilenin aynısını çekiyor. Bir kaçağın ilişkiye geçeceği son kişi ailesidir. Aileme yapılan işkencelerin hesabı kimden sorulacak?" oluyordu.

Başkanın eşi Fatoş Özelbiçer ve kardeşi Nevzat Özelbiçer

MAHMUT ÖVÜR/NOKTA

Polis karikatürü zorbalar. Cemalettin Özelbiçer'in bu iddialarındaki gerçek payı oldukça yüksekti. Gerçekten de polis olduğunu iddia eden üç kişi, bir süre önce Cemalettin Özelbiçer'in kardeşi Nevzat Özelbiçer'in İstanbul'daki evini basıyor ve olmadık işkencelerle, ağabeyinin yerini söyletmeye uğraşıyorlardı.

Olay, 20 Temmuz gecesi Nevzat Özelbiçer'in Avcılar'daki evinde meydana gelmişti. Gece üçte Nevzat Özelbiçer'in kapısını çalan ve polis olduklarını söyleyen üç kişi, önce evin telefon bağlantısını kesiyor, yatak altlarından banyo dolaplarına kadar evi didik didik arıyor, bir şey bulamayınca, Nevzat Özelbiçer ve başkanın eşi Fatoş Özelbiçer'i evin önünde park edilmiş 22

"Yeraltı dünyasına hedef gösteriliyorum"

Rüşvet ve zimmet suçlarından 8 yıl ağır hapse çarptırılan ve bu kararın ardından kayıplara karışan Aydın'nın Davutlar Belediye Başkanı Cemalettin Özelbiçer Nokta'ya kaçış nedenlerini ve ailesine yapılan baskıları anlattı.

Nokta: İstanbul'da tatil yapan ailenize, karanlık kişilerce para sızdırmak için baskın yapıldı. Gerçekten iki milyarınız var mı?

Özelbiçer: Kesinlikle öyle bir para yok. Var olduğunu iddia edenlere çağrı yapıyorum. Bu iki milyarı bana kimler vermiştir? Bunlar nerededir? Çıksınlar ortaya, ispatlasınlar!.. Basın son derece sorumsuz bir şekilde iki milyarım olduğunu yazarak beni yeraltı dünyasına hedef gösteriyor... Elbette yoksul bir insandeğilim. Ancak servetim açıktır ve kaynağı bellidir... 1981 yılında Batı Almanya'da dubleks bir daire satın aldım. Bugünkü değeri 100 milyon civarındadır. Bunu özellikle söylüyorum. Çünkü yurt dışında yaşayanlar bilirler, Avrupa'da gayrı menkul satın almak çok güç bir iştir. 1981 yılında belediye başkanı olmadığıma göre bu daireyi de mi rüşvetle aldım? Halen Davutlar'da bir evim, kendime ait üç dairem ve yaklaşık 50 milyon tutarında da şirket hissem vardır. 10 yıl Almanya'da karı-koca, gecegündüz çalışan ve ticaret yapan bir ailenin bilançosudur bu.

Nokta: Aydın Ağır Ceza Mahkemesi toplam olarak 8 yıl mahkûmiyetinize karar verdi. Niçin?

Özelbiçer: Bu kararı temyiz etmiş bulunmaktayım. Kesinleşmiş bir mahkûmiyetim yoktur. Halen, mahkemenin kararına olan itirazım incelenmektedir. Yani davalar devam etmektedir... Gıyabi tutuklama kararı mahkemece tedbir olarak verilmiş olup, henüz mahkûm edilmiş bulunmamaktayım. Bugün Türkiye'de binlerce insan hakkında tedbir olarak gıyabi tutuklama kararı bulunmaktadır. Ancak, hiçbiri ile benim kadar uğraşılmamaktadır... Tekrar ediyorum, ben, mahkûmiyeti kesinleşmiş bir suçlu değilim... Ayrıca suçlu değilim.

Nokta: Rüşvet ve zimmet suçlarıyla yargılandınız?

Özelbiçer: Partizan Aydın Valisi Aykut Ozan, numaraları alınmış paralar ile birlikte üç sivil polis görevlendiriyor. Ben rüşveti reddedince vali çok üzülüyor, çünkü mutlaka beni mahkûm ettirmesi gerekiyor... Düşünebiliyor musunuz koskoca vali işini gücünü bırakmış, insanlara suç işletmek için komplolar kuruyor. En yakın dostum SHP'li Reşat Bilgen'in bana rüşvet verdiği savı ile üç yıl ceza verildi. Ortada ne rüşvet aldım diyen, ne rüşvet verdim diyen, ne de rüşvete konu para yok. Ancak "rakı sofraları söylentisi" gibi gayrı ciddi bir delil ile mahkeme bu kararı resen verdi diyebiliriz.

Gelelim meşhur trafo davasına... Bu öykü çok traji-komiktir. Belediye bahçesine terk edilmiş bir trafoyu, yörede elektrik tamir işlerini yapan Fehmi Kaçar'a, belediye memurlarının, işçilerinin, encümen üyelerinin gözleri önünde tamir amacı ile göndermiştik. Tutukluluğum sırasında Fehmi Kaçar cezaevinden hiç çıkmayacağımı düşünerek alelacele trafoyu 500 bin liraya satmış. Parayı da, kendi adına Söke Öğretmenler Bankası'na yatırmış. Para halen satan şahsın üstünde bankada durmaktadır... ANAP'lı meclis üyesi Mustafa Kavalcı ise trafoyu benim sattırdığım ihbarında bulundu. Mahkeme, yeminli tanık ifadelerine itibar etmeyerek beni suçlu gördü. ANAP'lı müfettişlerin yıldırım hızı ile hazırladıkları bu komplodan sonra Kavalcı, SHP'li meclis üyeleri bulunmasına karşın, tek ANAP'lı üye olarak belediye başkanlığıyla ödüllendirildi.

Nokta: SHP ile de aranız açık galiba?

Özelbiçer: Hayır SHP ile aram açık değil, üstelik ben partiden ihraç da edilmedim. SODEP-Halkçı Parti birleşmesinde oluşan yeni partiye üye olmadım, o kadar... Ancak bir dizi olaylar var, izin verirseniz açıklayayım... Seçimler sırasında SODEP Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Yavaş, adaylığıma karşı çıktı ve DYP ile anlaştı. Onlar Davutlar'da DYP'yi destekleyeceklerdi. DYP de Kuşadası'nda şimdiki başkan Engin Berberoğlu'nu destekleyecekti. Ben seçimi kazanarak, fincancı katırlarını ürküttüm. Seçimden hemen sonra da bütün ülkede 3 000 nüfuslu Davutlar'ın adı duyulmaya başladı. Bu,da entrikacı çevreleri ürküttü.

SODEP İlçe Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Yavaş'ın arazilerine imar verseydim, Kuştur Tatil Köyü'nde gece üçten sonra kendisine içki vermeyen 19 garsonu devletin kolluk kuvvetlerini kullanarak gözaltına aldıran Aydın Valisi Aykut Ozan'a başeğseydim, henüz yağmalanmamış sahillere sahip Davutlar Belediye Başkanı olarak ANAP'la flört etseydim, şu anda iktidarın çok has bir adamı olmak isten bile değildi.

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

Kaçak başkanın kardeşinin kaçırılıp içinde işkence yapıldığı Edirne plakalı otomobil ve kaçıranlardan emekli polis Hüsrev Dinçel...

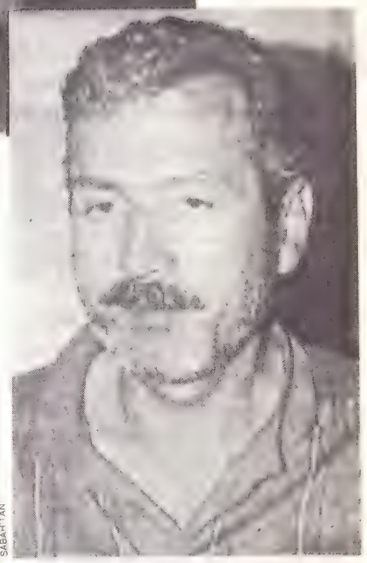

SABAH'TAN

EA 332 sivil plakalı bir otoya bindiriyorlardı. Daha sonra karar değiştirip Fatoş Özelbiçer'i arabadan indiren saldırganlar, Nevzat Özelbiçer'i alıp, Avcılar-Haramidere civarında sonu karanlık bir geziye çıkartıyorlardı.

Biz polisiz "her şeyi biliriz." Nevzat Özelbiçer'i, hiç de meraklısı olmadığı gece turuna çıkartan saldırganlar, yaklaşık üç saat süren gezi süresince bir yandan aküye bağlanmış manyetolu telefon vasıtasıyla, cinsel organına ve parmak uçlarına elektrik veriyor, bir yandan da ısrarla polis olduklarını ve ağabeyi Cemalettin Özelbiçer'in nerede saklandığını bildiklerini söylüyorlardı.

Ancak Nevzat Özelbiçer, ağabeyinin yerini bildiğini iddia eden kişilerin, kendisinden ne istediğine bir türlü akıl erdiremeyecekti. Sabah saat altıya dek süren işkence gezisi, saldırganların arabayı civardaki bir benzin istasyonuna sokmaları ile sona eriyordu. Nevzat Özelbiçer'in ifadesine göre benzin istasyonunun gece bekçisi, saldırganları tanıyor ve onlarla selamlaşıyordu. İstasyonda saldırganlardan biri, yaklaşık 45 dakika süren bir telefon görüşmesi yaptıktan sonra, Nevzat Özelbiçer "ardına bakmadan koşması" uyarısıyla salıveriliyordu. Bu arada başının üzerinden birkaç el ateş ediliyordu.

Saldırganlardan biri yakalandı. Nevzat Özelbiçer'in, saldırganlardan kurtulduktan sonra yaptığı ilk iş, bölgedeki jandarma karakoluna başvurmak ve işkenceyi kanıtlayan doktor raporu almak olmuştu.

Nitekim olaydan yirmi gün sonra Nevzat Özelbiçer'in evinin çevresinde devriye gezen jandarma kuvvetleri, baskında kullanılan Edirne plakalı otomobili ve evi kuşkulu biçimde gözleyen bir şahsı yakalayacaklardı. Yapılan yüzleşmede, yakalanan şahsın baskında komiser rolü oynayan kişi olduğu açığa çıkacaktı.

Adamın adı Hüsrev Dinçel'di. Şu anda polislikle hiçbir ilişkisi yoktu, ancak uzun yıllar 2. Şube'de çalışmış, 1981 yılında da meslekten istifa etmişti. Emniyet yetkilileri Hüsrev Dinçel'in silah ve mühimmat kaçakçılığına karıştığını ve şantaj yoluyla para sızdırma gibi suçlar işlediğini belirteceklerdi. Dinçel'in son olarak Avcılar bölgesinde bir kahvehane ruhsatı almak için başvuruda bulunduğu anlaşılacaktı.

Baskında kullanılan 22 EA 332 plakalı Renault marka aracın ise Edirne'de Salih Sen isimli bir şahıs üzerine kayıtlı olduğu, ancak ruhsatta görünen adresin sahte olduğu ortaya çıkacaktı. Bu arada ilk sorgusundan sonra tutuklanan Hüsrev Dinçel, baskına katılan diğer iki kişinin isimlerini vermeyecek, suçlamaları reddedecek, Özelbiçer ailesinin kendisinden sahte pasaport istediğini söyleyecekti.

Ailesine karşı sürdürülen bu baskılara büyük tepki gösteren kaçak Belediye Başkanı Cemalettin Özelbiçer "Türk adaletine inanıyorum" diyecekti ve şöyle sürdürecekti konuşmasını "Daha doğrusu inanmak istiyorum." "Burası Türkiye, burada her şey olur" mantığının yok olmasını ve gerçekten adaletin işlemesini istiyorum. Bugüne kadar uğradığım adaletsizliklerin düzeltilmesini bekliyorum. Henüz inancımı yitirmedim." ●

Propaganda skandalı !

Türkiye'nin Ermeni meselesindeki tavrını anlatmak amacıyla altında Türkiye'nin önde gelen on iki kuruluşunun imzası bulunan ve Fransız Le Monde gazetesinde yayımlanan ilan, Fransızların anlayamayacağı kadar kötü bir Fransızcayla yazılmış. Parasının Türk Tanıtma Fonu'ndan ödendiği anlaşılan bu ilana ise devlet dahil hiçbir merci sahip çıkmıyor.

Fransız Filolojisi eski doçentlerinden ve Gelişim Larousse Ansiklopedisi'nin Genel Yayın Yönetmeni Adnan Benk, elinde tuttuğu 19 Ağustos tarihli Le Monde gazetesini masanın üzerine atıyor ve hayıfla söyleniyordu: "Bu her şey olabilir ama anlatım aracı olamaz, inandırıcı değil, ürkütücü. Bu metin, Fransızcayı bilmediğini bilmeyecek kadar bilmeyen birinin çevirisi."

Adnan Benk'e bu sözleri söyleten metin şüphesiz Le Monde'un herhangi bir sayfası değildi, altında on iki Türk kuruluşunun imzası olan ve "Mesaj" başlığını taşıyan bir metindi. Metinde Avrupa Parlamentosu üyelerine yönelik olarak Ermeniler hakkındaki karar üzerine görüşler yer alıyor ve bazı tarihi gerçekler aktarılıyordu. Bu ilan metni daha önce İngiliz Herald Tribune ve Amerikan New York Times ve Alman Frankfurter Allgemeine Zeitung gazetelerinde

19 Ağustos tarihli Le Monde gazetesinde on iki kuruluşun imzasıyla çıkan ilan

MESSAGE

ADRESSE AUX MEMBRES DU PARLEMENT EUROPEEN QUI ONT SOUTENU DIRECTEMENT OU INDIRECTEMENT LA "RESOLUTION ARMENIENNE"

Selim Egeli: "Henüz işin başındayız

yer alan ilan metinlerinden biriydi ve bu metinler sayesinde Özal'ın danışmanlarından Selim Egeli'nin adı çağdaş atılımcılardan biri olarak gazete manşetlerine geçmişti. Ancak bu kez Fransızca metin inanılmaz bir yanlışlıklar manzumesi halindeydi. Fransızca uzmanları görüşlerini şöyle özetliyorlardı. "Bu metin baştan sona kötü bir Fransızca. Bir Fransız okumaz bunu. Başlar ve bırakır. Avrupa Parlamentosu üyeleri ise hiç okumaz ve ciddiye almaz. Söz dizim yanlışları, Fransız sentaksına aykırı cümle kuruluşları var. Birtakım arkaik ve ukalaca sayılabilecek sözcükler söz konusu. Örneğin; Sise. Bu çok eski bir sözcüktür. Apollainare'in bir şiirinde eski bir zengin için 'bir köşkü vardı' anlamında bu sözcük kullanılmıştır. Kelime anlamı 'kurulmuş'. Metinde kullanılan anlamında ise hiç yerine oturmuyor ve Fransızca'da bu sözcük zaten artık kullanılmıyor. Bir de Fransızca'da olmayan sözcükler var. Yani Fransızca'ya katkı yapılmış. Örneğin; Expressé. Fransızca'da olmayan deyimler de var, örneğin 'sans fair un jugement' gibi. Sıfatlar da böyle; 'Non parle' gibi. Fiil hataları var. Örneğin özne tekil, fiil çoğul çekilmiş. Kırım halkı yok oldu demesi gerektiği halde, Kırım halkı yokoldular gibi. Fiil çekimlerinde bir yığın başka hata var. Kalıp

gibi kullanılan cümlelerin dışında hemen hemen her cümlede, ya bir imla hatası ya bir dilbilgisi hatası ya da bir beceriksizlik var.''

''Vallahi ben yazmadım''. Peki kim olabilirdi bu vahim hatanın sorumlusu ya da sorumluları? **Nokta** muhabirlerinin resmi ve gayrıresmi kuruluşlar arasındaki 110 engelli koşusu bu soruyla başlıyor, ancak gene bu kuruluşların oluşturduğu şeytan üçgeni arasında kayboluyordu. Özal'ın danışmanlarından Selim Egeli ''Bu, her ne kadar para yoluyla satın alınan bir hadise olsa da bunu bir deklarasyon olarak görmek gerekir. Bu, Tofaş ya da Arçelik reklamları gibi bir profesyonellik taşımıyor'' diyordu. Egeli'ye göre ''Türkiye bu tür kampanyalarda ve tanıtma çalışmalarında daha çok acemiydi. Daha işin başındaydı.'' Evet işin başında olduğu çok açıktı, çünkü Selim Egeli bu metnin nasıl hazırlandığı ve kim tarafından finanse edildiği konusundaki sorulara ısrarla yanıt vermekten kaçınıyordu.

Dışarıya demokrasi dersi vermeye çalıştığımız bir dönemde bir ilan metninin bile kim tarafından ve nasıl ve kaç liraya hazırlandığını bulmak bir sorun oluyordu. Metnin altında imzası bulunan on iki kuruluştan Türk İş'in Genel Başkanı Şevket Yılmaz şunları söylüyordu: ''Biz metni görmedik. Ne yazıldığını da bilmiyorum. Bir gün Dışişleri Bakanlığı'ndan bize telefon açıldı ve böyle bir metne imza atıp atmayacağımız soruldu. Biz de atarız dedik. Amma ilan için tek kuruş ödemedik.''

İmza sahibi kuruluşlardan Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği Genel Sekreteri Naci Vural Oğuz ve Başkan Ali Coşkun: ''Metni kimin hazırladığını bilmiyoruz. Ancak yabancı gazetelere verilecek ilan için Birliğimiz herhangi bir ödemede bulunmadı. Sadece Dışişleri Bakanlığı bizlere telefon ederek hazırlanan metni imzalamamızı istedi.'' diyorlardı.

İstanbul Gazeteciler Başkanı Nezih Demirkent de metnin İngilizcesi'nin arkadaşları tarafından okunduğunu ve bir hataya rastlanmadığını belirtiyor ve ''Başbakanlığın güzel bir girişi olduğu için desteklediklerini'' ancak ''kimsenin para istemediğini ve para vermediklerini'' söylüyordu. Dış Politika Enstitüsü Başkanı Seyfettin Taşan da sıkı sır saklayanlardandı doğrusu. Taşan ''New York Times, Herald Tribüne ve Le Monde gazetelerine verilen ilan, İstanbul'da bir kurul tarafından hazırlandı ancak metni kimin hazırlayıp kimin tercüme ettiği konusunda açıklama yapmayacağım'' diyordu. Anlaşılan ortada ciddi bir devlet sırrı vardı. Ama kimbilir devlet sırrını belki de devletin kendisi açıklayabilirdi. Bu umutsuz niyetle Dışişleri Bakanlığı'na başvuran **Nokta** muhabiri Bakanlık sözcüsünün yaptığı şu açıklamayı alıyordu:

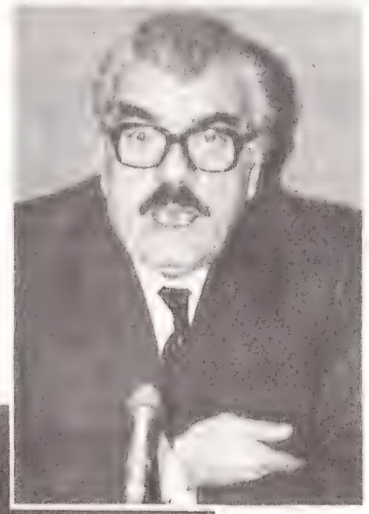

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent (solda) ve Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz (üstte)

''Madde 1. Bu ilan organizasyonu ile Dışişleri Bakanlığı'nın bir ilgisi yoktur. Madde 2. Organizasyona katılan örgütler sırasiyla şunlardır..''(Burada 12 kuruluşun adı sayılıyor). Açıklama şöyle devam ediyor: ''Metin yanlışsız olarak tercüme edilmiş olup Bakanlıkça bu yolda bir hataya rastlanmamıştır. Ancak bir basım hatası olarak 3. kolonda bir paragraf iki kez basılmıştır.''

Türk Tanıtma Vakfı'nın Başkanı Kemal Baytaş ise Türkiye'nin görüşünü kuvvetle vurgulamak için on iki kuruluşun bu konuda ortak hareket ettiklerini, ilanın parasının Başbakanlık Tanıtma Fonu'ndan ödendiğini, metnin devletçe oluşturulduğunu, Dışişleri Bakanlığı'nın da bunda rolü bulunduğunu ileri sürüyordu.

İlanların dış basında yer alması için hazırlıkları yapan hatta bir rivayete göre redaksiyonu ve düzeltmeleri yapan Cenajans'tan müşteri temsilcisi Zeynep Sılan, faturanın Başbakanlık'tan tahsil edildiğini söylüyordu. Sılan'a göre metinler İngilizce, Fransızca, Almanca ve Türkçe olarak başbakanlıktan gelmiş, Cenajans'ta redaksiyonu yapılmış, sadece imla yanlışları düzeltilmiş, dış basındaki yeri ayrıltılmış ve mizanpajı yapılmıştı. Maliyet 125 bin dolar (125 milyon TL.) tutmuştu ve bu miktar Sılan'a göre ''Selim Egeli aracılığı ile Başbakanlıktan tahsil edilecekti.'' Baskıdaki paragraf tekrarı ise kendilerine ait değildi. **Nokta**'nın Le Monde araştırması da bu dizgi tekrarının kimden kaynaklandığını ortaya çıkartmıyordu çünkü Le Monde'un durumu da son iki gün içinde aslında bizim resmi ve gayrıresmi kuruluşlardan farklı değildi. Orada da herkes topu birbirine atıyor ve sıra son sorumluya geldiğinde tıpkı bizdeki gibi onun da ya toplantıda olduğu ya da dışarı çıktığı öğreniliyordu. Evet ortada bir tanıtma skandalı vardı ve bu skandalın sorumluları ısrarla gizleniyordu. Ama faturası çok açık biçimde devletçe ödeniyordu. Daha doğrusu bu işlerden hiç haberi olmayan vatandaşların kaynağında tevkif edilen maaşlarından. Başarı gündeme gelince birileri manşetlere çıkıyordu ama, skandal olunca kim nerelere iniyordu acaba.?

Emin TANRIYAR

REFERANDUM / BATILILARIN GÖRÜŞLERİ

"Siyasi aforoz kabul edilemez"

Nokta, referandum konusunda küçük çaplı bir dış tarama yaptı. Almanya'da Hıristiyan Demokrat Parti (CDU) görüş bildirmekten kaçınırken öteki partiler büyük bir rahatlıkla "evet" tavrından yana olduklarını belirttiler. İngiltere'de ancak milletvekili düzeyinde görüş alınabilirken, Yunanistan'da da hiçbir politikacı görüş vermek istemedi.

Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD) adına Parti Basın Sözcüsü Eduard Holfen şunları söylüyordu:

''SPD, eski hükümet ve partilerde çalışmış politikacılara uygulanan kısıtlamaların kalkmasından yanadır. Yani 12 Eylül 1980'de Ordu'nun iktidara el koymasından sonra getirilen yasakların...

Ne var ki, burada söz konusu olan, Batılı bir demokrasi anlayışıyla bağdaşması imkânsız yasakların sadece bir bölümüdür. Mesela dernekler, vakıflar ve benzeri kuruluşlar da siyasi faaliyette bulunamıyorlar, ayrıca ne siyasi partileri destekleyebiliyorlar ne de onlarca desteklenebiliyorlar. Yahut aynı amaca yönelik olarak sendikalarla işbirliği etmelerine de izin yok. Sendikalar tümüyle sıkı bir devlet kontrolü altında. Bu yüzden işçilerin çıkarlarını kollamaları zorlaştırılıyor.''

Yeşiller Partisi (GRÜNE) Federal Yönetim Kurulu adına Markus Schnapka da şunları söylüyordu:

''6 Eylül tarihinde referandum sona erdiği zaman bu, Türk halkının daha fazla demokrasi isteyip istemediği yolunda bir işaret olacaktır. Ancak yasağın kendisi alabildiğine anti-demokratiktir ve Turgut Özal'ın ''hayır'' propagandası yaparak bu demokrasiye yönelik tecavüzü onaylatmak istemesi de anti-demokratik bir tutumdur. Çünkü Türkiye'de radyo ve televizyon devlet yönetimi altında, sansür altında. Sonuç olarak Türk halkının serbestçe fikir oluşturma imkânı garantili değil.

Öte yandan 'hayır' denmesini anlamak da mümkün. Zira referandumda söz konusu olan politikacılar kısmen kötü anlamda -yani anti-demokratik anlamda- sınanmış kimseler. Onlardan çekinenleri de anlayışla karşılamak gerekir. Fakat sandıklardan daha çok 'evet' oyu çıkarsa bu, belirgin biçimde Türk halkının daha fazla demokrasiye 'evet' dediği anlamına gelecektir. Ama radikal demokrat politikacılar olarak bizler için eski politikacıların yeniden politikaya atılmalarına izin verilmesi, yasaklanmış partilerin yeniden serbest bırakılması kadar önemli değildir-mesela TİP gibi, TSİP gibi, yahut 1920'den beri yasaklı TKP gibi... Ancak ve ancak serbest kamuoyu oluşmasını garanti eden bir sistemde yapılan seçimler, halkın hangi politik görüşe çoğunluğu ve hangisine azınlığı layık gördüğünü ortaya koyabilir.''

Hür Demokrat Parti (FDP) adına açıklamayı ise Federal Meclis (Bundestag) Dış Politika Komisyonu üyelerinden ve Liberaller'in Avrupa Politikası Sözcüsü ve aynı zamanda Avrupa Konseyi üyelerinden Ulrich Irmer yapıyordu:

''Bir liberal için bir demokraside her türlü siyasi aforoz tahammül edilmez bir durumdur. Eski politikacıların gelecekte de bir rol oynayıp oynamayacaklarına seçmen karar vermelidir, yasalar değil! Bu politik aforoz, Türkiye'de demokrasinin tamamen rafa atıldığı dönemin bir kalıntısıdır. Aforozun geçersiz kılınması, enternasyonal devletler camiasına karşı da, Türkiye'nin artık gerçek bir demokrasiye dönmekte olduğu yolunda bir işaret anlamı taşıyacaktır.''

İngilizler de "evet" diyor. İngiliz İşçi Partisi Leyton Milletvekili Harry Cohen ''Demokrasilerde yasaklayalım mı, diye bir oylama yapılmasını bile aklım almıyor'' diyordu. Aynı partiden Bradford Milletvekili Robert Cryer'da ''Demokratik bir ülkede her yurttaş seçme seçilme düşüncelerini özgürce

Yabancı gazetecilerin tahminleri

David Barchard (Financial Times): "Referanduma az bir zaman kalmışken, siyasi yasakların yasaklarının kalkmayacağına ilişkin bir görüntü var. Bir 'hayır' sonucu Özal'ın ciddi tüm rakiplerinin politika arenasından çekilmesi anlamına gelecek. Batılı müttefikler veya yabancı sermaye Özal'ı destekliyor. Çünkü Özal'la başlayan ekonomik reformların sürmesini istiyorlar."

Zarkadis

Gerassimos Zarkadis (Atina Haber Ajansı Ankara Temsilcisi): "Küçük bir farkla hayır çıkacağına inanıyorum. Çünkü Demirel ve Ecevit halkı hayal kırıklığına uğrattılar. Artık halk onların verdiği sözlere inanmıyor."

Damiani

Romano Damiani (İtalyan Haber Ajansı Türkiye Muhabiri): "Yasakların kalkacağı tahmininindeyim. Birincisi, yasaklılar bunu istiyor. İkincisi halka böyle bir teklif götürmekle hükümet de bu konuda bir temayül içinde olduğunu gösterdi. Üçüncüsü iktidar partisi icraatı ne olursa olsun daima yıpranma süreci yaşar."

Jarov

Viladimir Jarov (Sovyet Haber Ajansı TASS'ın Türkiye Muhabiri): "Özlem demek güç ama halk arasında eski liderlere karşı önemli bir sempati var. Eskiler deneyimli ve eski hataları yeniden tekrarlamayacaklarına inanıyorum. Ama biraz daha beklemek yerinde olacak."

Huvaish

Hisham Huvaish (Irak Haber Ajansı Türkiye Muhabiri): "Kişisel tahminim yasakların kalkacağı yolunda. Halkın eski liderlere karşı sempatisi olduğunu hissediyorum. Türk halkı demokrasi istiyor. Ama bir söz ya da bir resim bile tüm seçim sonuçlarını değiştirebilir."

söyleme, dilediği partiye ya da örgüte girme hakkına sahiptir. Bunlardan sadece birinin yasaklanması halinde bile rejimin adı demokrasi olmaktan çıkar..." İngiliz muhafazakârları da aslında farklı düşünmüyordu. Örneğin Thatcher'in milletvekillerinden Great Yarmouth'tan Michael Cartiss "referandum"da evet çıkmasını dileyenlerdendi. Cartiss'e göre "politikacılara yasak konularak bir yere varılamazdı. Varılabildiğini gösteren demokratik ülkelerden bir tane örnek görülmemişti şimdiye kadar." İsveç Başbakanı İngvar Carlsson da "Benim ilkesel tutumum açık. Bence demokrasi artık Türkiye'de de yerleşmelidir. İsveç halkının Türkiye'den beklediği budur" diyordu. Evet bu sonuçlar belki Özal'ın hoşuna gitmeyecekti ama AET bayraktarlığı yapan bir Başbakan'ın ülke içinde demokrasi kısıtlayıcılığı için çaba göstermesi de doğrusu Avrupa'da hoş karşılanacak bir tavır olamazdı●

Nokta'nın görüşü

6 Eylül referandumu neredeyse Bizans arenalarındaki maviyeşil savaşına dönüştü. Yani bir anlamda "evet-hayır" oylarının anlamı çeşitli kampanyalarla amacından ve kendi ait olduğu gerçek renklerinden uzaklaştı. Referandum sanki İnönü'nün yerine Ecevit'i, Özal'ın yerine de Demirel'i istemek ya da istememenin tercihi haline getirildi.

Nokta, her şeyden önce böyle bir ikilemi reddediyor. Siyasi mücadelede halkın çoğunluğunun hangi siyasi ekibi istediğinin yanıtı, yönetim değişikliği için yapılan, genel seçimlerde verilir. Siyasi yasaklılar üzerindeki yasakların kalkması ya da kalkmaması belirleyecek bir referandumda değil. Bu anlayış doğrultusunda **Nokta,** 6 Eylül seçimlerini herhangi bir yasaklı ya da yasaksız arasındaki tercihin ortaya konduğu bir seçim olarak görmüyor. Sadece demokrasi konusunda ilkesel bir yaklaşım olarak ele alıyor.

Söz konusu liderleri sevenler olduğu kadar sevmeyenler de olabilir. Üstelik haklı olarak "evet" oyu ile kaldırılacak yasakların tüm yasaklar karşısında sadece küçük bir bölümü olacağı da ileri sürülebilir. Ve hatta, bu liderlerden bir kısmının, gene öteki yasaklar ve demokrasi konusunda içten bir tavır takınmadıkları düşünülebilir. Evet, bütün bunlara rağmen, gene de, bu liderler için olmasa da demokrasi için "Evet" diyoruz.

SÖYLEŞİ / ONUR KUMBARACIBAŞI

"Referandum anketleri halkı yanıltıyor"

1984 yerel seçimlerinde seçim sonuçlarını en yüksek gerçekleşme oranı ile doğru olarak saptayan DATA Araştırma Şirketi yöneticisi Profesör Onur Kumbaracıbaşı referandum anketleri konusunda Nokta*'nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Referandum sonuçları ile ilgili olarak yapılan kamuoyu araştırmalarından farklı sonuçlar çıktı. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz.

Kumbaracıbaşı: Gerçekten bazı gazetelerin yaptırdığı veya kendi olanakları ile yaptığı anket sonuçları çok çelişkili. Kimi araştırma, referandum sonucunu "Evet" ağırlıklı, kimi "Hayır" ağırlıklı olarak veriyor. Artık burada farklılıktan değil yanlıştan söz etmek gerek. Galiba en doğru sonuç bu anketlerin yaklaşık yüzde 50 oranında yanlış olduğunu söylemek. Şaka bir yana bu anketlere yöneltilmesi gereken en önemli eleştiri "kararsız" olarak tanımlanan yanıtların, hemen hepsinde, araştırma ciddiyeti ile bağdaşmayacak oranda, yüksek olmasıdır. Hele son bir ankete göre "kararsızlar" yüzde 30'u aşmıştır, yani sorgulanan her üç kişiden birinden yanıt alınamamıştır, ama bugün seçim olsa gene ANAP kazanacaktır sonucu çıkartılmaktadır bu araştırmadan. Bu tür değerlendirmelerde kasıt olduğunu sanmıyorum. Ama bu, büyük bir ciddiyetsizliktir. Çünkü böyle sonuçlanmış bir anket bilimsel olarak ya başarısız olduğu açıkça görüldüğü için yeniden yapılır, hatalar aranır, yöntem ve uygulama gözden geçirilir ya da, sonuç değişmiyorsa, kamuoyu araştırmaları henüz sonuç vermiyor diye açıklanır. Yanıltıcı ve bilimsellikten uzak açıklamalar yapılmaz. İstatistik öğrencilerinin bile kırık not alacağı bir anket sonucunu gazetelerin yayınlamadan önce daha duyarlı incelemeleri gerekir kanısındayım. Gerçekte anketlerde "kararsız, fikrim yok" gibi yanıtların çokluğu ancak çok spesifik konularda, özel bilgi isteyen konularda hoş görülebilir. Seçim ve benzeri konulardaki anketlerde yüksek oranlı **kararsızlık** sadece çalışmanın başarısızlığının kanıtıdır. Bu tür anketler halkı yanıltıyor, işi magazinleştiriyor.

Nokta: Türk insanı sorulara gerçekten düşündüğü gibi mi yanıt verir? Anketörün yanıltılması hangi oranda söz konusu olabilir?

Kumbaracıbaşı: Önce şunu belirtmekte yarar var: Konu magazine de kaçsa, anket ciddi ve bilimsel temele dayandırılması gereken bir çalışmadır. Bir kamuoyu yoklamasının üç önemli aşaması vardır: Yöntem saptanması, soru formunun hazırlanması, sahada anketin uygulanması. Türkiye'deki veri yetersizliği, yöntemlerin uygulanmasında çok sıkıntı yaratıyor. Ancak soru formunun hazırlanması ve uygulama da çok titizlik isteyen konulardır. Deneyimlerimize göre Türk insanı anketörlere zorluk çıkarmadığı gibi, bilgili bir uygulayıcıya içtenlikle yanıt vermektedir. Kuşkusuz sorgulama ustalık isteyen bir konudur. Çünkü çoğu kez kişilerden pek az kişiyle paylaştığı özel durumları veya düşüncelerini açıklaması istenmektedir. Yetersiz bir anketör genellikle kişilerin yanıt vermekten kaçınmasına neden olur. Teorik bilgisi çok fazla olan anketörler de deneğin yanlış yanıt vermesine yol açarlar, çünkü istemeyerek onu yönlendirirler. Sanırım bu basit örnekler bile anket yöneticisinin ne kadar sorumlu bir görev yaptığını gösteriyor. Sonucu "kararsız oylar" belirleyecek değerlendirmesi ile bu sorumluluktan kaçılamaz. Bu, bilimsel dürüstlükle bağdaşmaz. Kısacası tahminlerde veri yetersizliği nedeniyle yanılma olabilir, ama başarısız olduğu önceden görülen araştırmalar yayınlanmamalıdır. Tabii "masa başında" yapılan araştırmalar (!) için söylenecek sözüm yok.●

Kumbaracıbaşı: "Masa başında yapılan araştırmalar (!) için söyleyecek sözüm yok"

Tunceli Emniyet Müdürü "sakıncalı"

Nokta, Tunceli Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi hakkında Sivas'ta Emniyet Müdür Yardımcısı iken Sivas Valiliği'nce "sakıncalı" raporu düzenlendiğini saptadı. Raporda "ayırıcı ve bölücü" olmakla suçlanan Terlikçi, raporun ardından Tunceli'ye "terfian" atanmıştı.

"Böyle bir kişi değil Emniyet Müdürü, bekçi bile olamaz. Derhal görevden alınmalıdır." SHP Tunceli Milletvekili Ali Rıdvan Yıldırım'ın bekçiliğe bile layık görmediği kişi, Tunceli Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi'ydi. 1982 yılında sicili nedeniyle res'en emekliye sevk edilen, ancak hizmet süresini tamamlamadığı gerekçesiyle emekliliği iptal edilen Emniyet Müdürü Terlikçi, 1985 yılında Genel Valilik kapsamındaki Tunceli iline Emniyet Müdürü olarak atanıyordu. Sivas'ta Emniyet Müdür Yardımcısı olarak çalıştığı yıllarda kendi siyasi görüşünü yaymaya çalıştığı, bu doğrultuda çalışmalar yaptığı, ayırıcı ve bölücü hareketlerinin görüldüğü, üstleri hakkında asılsız ihbarlar yaptığı ve bunu itiyat haline getirdiği, Sivas Valiliğince tespit edilen Celal Şirin Terlikçi yakın takibe alınıyor ve hakkında düzenlenen **"çok gizli rapor"** şu cümlelerle sona eriyordu: "... ilimizden alınarak yanlı hizmet verme imkânı bulunmayan bir görevde istihdam edilmesi halinde, yanlı çalışmalarının önlenebileceği, bir an evvel ilimizden alınmasının yararlı olacağını arzederim." 5.3.1984 tarih ve 108 sayılı bu "çok gizli" raporu imzalayan Sivas Valisi Lütfü Tuncel, gereği için İçişleri Bakanlığı'na iletiyordu. Aradan geçen süre içinde "gereği" yapılıyor ve 21429 sicil no'lu Emniyet Müdür Yardımcısı Celal Şirin Terlikçi Tunceli'ye Emniyet Müdürü olarak atanıyordu.

SHP Tunceli Milletvekili Ali Rıdvan Yıldırım: "Bu yöre niye karıştı?

HAKKI DEVECİ/NOKTA

"Çok vahim bir olay". Bu tayin işlemini kuşkuyla karşılayan ve bilinmeyen bazı hesapların yapılmış olabileceğini söyleyen SHP Tunceli Milletvekili Ali Rıdvan Yıldırım **Nokta**'ya yaptığı açıklamada şöyle diyordu: "Bu Emniyet Müdürü sakıncalı, şaibeli bir personeldir. Ve bu durum resmi makamlarca tespit edilmiştir. Böyle bir kişinin Tunceli gibi hassas ve nazik bir ile Emniyet Müdürü olarak atanmasını aklımız almadı. Bu tayini, çok vahim bir olay diye nitelendirdik. Derhal hükümeti uyararak yazılı soru önergesi verdik ve görevden alınmasını talep ettik. Ancak hükümetin ısrarla bu sakıncalı kişiyi Emniyet Müdürü olarak tutmaya çalıştığını anlayınca ben Meclis kürsüsünden konuyu dile getirdim."

Ali Rıdvan Yıldırım yalnız Meclis kürsüsüyle yetinmemiş daha önce bir de yazılı soru önergesi vermişti. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut soru önergesini, "Tunceli Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi'nin hakkında kanuni kovuşturma yapılmasını gerektirecek bir husus tespit edilememiştir" biçiminde yanıtlıyor ve hemen ekliyordu: "Görevden alınmasını gerektirecek bir durum zuhur etmemiştir." Oysa yine kendine bağlı makamlar Tunceli Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi'nin siyasetle uğraştığını, fikir ve görüşü doğrultusunda ayırıcı ve bölücü hareketlerinin görüldüğü ve bilindiğini saptayan gizli bir rapor düzenlemekle kalmıyor, rüşvet teklif edildiğinde de alabileceğini belirtiyordu.

"Bekçi bile olamaz..."

SHP Tunceli Milletvekili Ali Rıdvan Yıldırım, hakkında gizli rapor düzenlenen Tunceli Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi'yle ilgili* Nokta'*ya şu açıklamayı yaptı:

"Son 3-4 yıldır devletin Doğu'ya bakış açısı çarpıklaştı. Tunceli'de de beklenmedik olaylar, uygulamalar, baskı ve işkenceler yoğunlaşınca bir araştırma yaptım. Niye bu böyle karıştı diye soruşturdum. Bir de baktım ki yöremize birkaç fanatik kamu görevlisi tayin edilmiş. Bunlardan Vali Kenan Güven ve ismini şu anda hatırlayamadığım bir yarbay gitti. Sadece Emniyet Müdürü Terlikçi kaldı. Bu Emniyet Müdürü hakkında elime belgeler geçti. Fanatik bir insan olduğunu anladığım Celal Şirin Terlikçi'nin aktif hizmette bulunamayacağı ve sakıncalı olduğu bu belgelerden açıkça anlaşılıyordu. İşte bu Emniyet Müdürü'nün gelmesiyle birlikte Tunceli'nin çivisi yerinden oynadı. Polisler bile ikiye bölünmüştü. Hatta 2 polis otosu birbirlerine ateş açtılar. Anlaşılıyor ki hükümet demokrasiye inanmıyor ve ayakta kalabilmek için bu tip fanatik, yasa, disiplin tanımayan yandaşlarını kullanıyor. Emniyet Müdürü Terlikçi bana çamur atmaya kalktı. Bu milletvekili PKK'lıdır, Ermenidir diye sağda solda sözler söylemeye başladı. Üstelik bu sözlerini fısıltı gazetesiyle bana duyuruyor, benim korkmamı, sinmemi sağlamaya uğraşıyordu. 8.8.1984 tarihinden bu yana Tunceli'de görev yapan bu Emniyet Müdürü'nden hesap soracağız, peşini bırakmayacağız. Son olarak diyeceğim şu: Biz Tunceli gibi hassas ve nazik bir ile atanacak kamu görevlilerinin aklı başında, tarafsız olmasını istiyoruz. Bu kadar karışık işlerde adı geçen bir adam Emniyet Müdürü değil, bekçi bile olamaz."

Tunceli Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi, 12 Mart öncesi Süleyman Demirel'in ilk başbakanlığı döneminde koruma amiriydi

Rıdvan Yıldırım, söz konusu gizli raporun, yetkililerin yalanladığını, böyle bir belgenin olmadığını basın aracılığıyla duyurduklarını, gerçek dışı açıklamalarla olayı örtbas etmek istediklerini vurguluyor ve "1984 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderilen bir ihbar mektubu ciddi bulunduğundan 40071 sayılı emirle tahkikat yapılması isteniyor ve Sivas Valiliği'nce düzenlenen rapor İçişleri Bakanlığı'na iletiliyor. Buna rağmen gerek Sivas Valisi Lütfü Tuncel gerekse Tunceli Emniyet Müdürü Terlikçi'nin resmi bir belgenin var olmadığını iddia etmeleri çok düşündürücü " diyordu.

SHP Adana Milletvekili Cüneyt Canver de Tunceli Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi'nin rüşvetçi ve şantajcı olduğunun kanıtlandığını öne sürüyordu. Peki tüm bu savlara karşı "sakıncalı" Emniyet Müdürü ne diyordu? **Nokta** muhabirinin sorusuna Terlikçi'den kısa bir yanıt geliyordu.

"Benim bir şeyden haberim yok. Hakkımda düzenlendiğini söylediğiniz "o çok gizli" raporu kim düzenlemişse gidin ona sorun." Kendisi hakkında, TBMM kürsüsünden dile getirilmiş, yazılı soru önergelerine konu olmuş, gazetelere yansımış savlardan haberi olmadığını söyleyen, Süleyman Demirel'in koruma amirliğini de yapmış bir Emniyet Müdürü'ne doğrusu inanmak çok zordu.

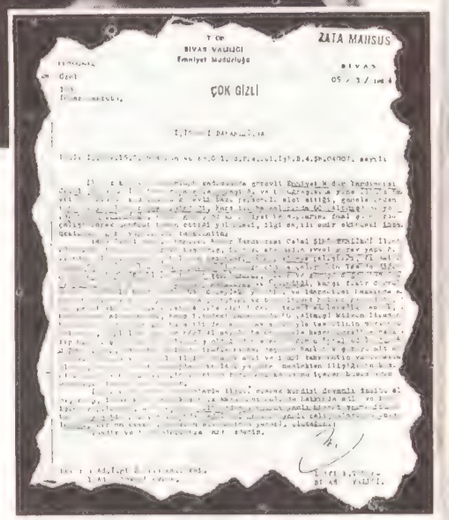

T.C.
BİVAN VALİLİĞİ
Emniyet Müdürlüğü

ZATA MAHSUS

BİVAN
05 / 3 / 1984

ÇOK GİZLİ

Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'na bağlanan ve bir süre önce güvenlik güçlerince açılan yaylım ateş sırasında evlerin, dükkânların hatta caddelerdeki elektrik direklerinin dahi kurşunlandığı Tunceli ilinin Emniyet Müdürü Celal Şirin Terlikçi'nin adı bir süre daha gündemde kalacağa benziyor. Devletin ilgili makamlarınca tutulan gizli rapora göre, ayırıcı ve bölücü hareketleri bilinen, SHP Tunceli Milletvekili'ne göre ise "bekçi bile olamayacak" bir Emniyet Müdürü'nün geleceği oldukça merak ediliyor.

Hakkı DEVECİ

SÖYLEŞİ / AHMET ÖZAL

"Evet çıkarsa seçime gidilmelidir"

Özal'ın Amerika dönüşünden bu yana her geçen gün kendinden daha fazla söz edilen Ahmet Özal hakkında yapılan çeşitli spekülasyonlar konusunda **Nokta'***nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: En baştan başlayalım: Sayın Başbakan Amerika'dan döndüğünde veliahtlığınız ilan edilmişti. Bunun gündemden düştüğü söylenemez. Son dönemde kimi atamalar nedeniyle Sayın Turgut Özal'ı etkilediğiniz yazıldı. Veliahtlık ve etkileme saptamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Özal: Babamın kalp ameliyatından önce beni kamuoyunda görmez, tanımazdınız. Özellikle bundan kaçan, kendi hayatını yaşayan, politika ve Ankara'nın tamamen dışında kalmayı yeğleyen bir insandım. Ancak takdir edersiniz, babası ciddi bir ameliyat geçiren bir evlat olarak ailemin yanında olmalıydım, zorlukları paylaşmaktan kaçmak söz konusu olamazdı. Veliaht söylentileri o zaman çıktı. Ameliyat sonrası 6 ay babamın çalışma, spor, rejim ve dinlenme gibi, kontrolü zor olan konularda anneme yardımcı olmak amacındaydım.

Nokta: Başarabildiniz mi?

Özal: Bu konuda başarılı olduğumu sanmıyorum. Ama bu söylentilerin çıkması sürpriz olmadı. Son üç senedir Ankara'da fazla bulunmadım ve bana üvey oğlu dediler, şimdi biraz onlarla beraber olunca da böyle diyorlar. Türkiye bir cumhuriyettir ve böyle devam edecektir. Veliaht gibi laflar çirkin ve komiktir. Aynı zamanda babamı tanıyanlar çok iyi bilirler ki, babam hiç kimseden inanmadığı konularda etkilenmez. Mesleğim finansman ve bankacılıktır. Yalnız ve sadece onunla sohbetlerimde sermaye ve finans sektörünün gelişmesi için neler önemlidir ve bunların yapılması Türkiye'ye ne fayda sağlar, bunları konuşuruz. Bu tartışmaları bu meslekte herkes yapar, benim için değişik olan Ahmet Özal olmamdır.

Nokta: Sayın Semra Özal, Sayın Mehmet Keçeciler'in rakibi gibi görülüyor basında. Elbette liberallik-muhafazakârlık ikilemi içinde. Sizin değerlendirmeniz nedir? Siz hangi kanattasınız?

Özal: Türkiye'de yapılmak istenen liberallik-muhafazakârlık tartışmalarının memlekete uzun dönemde fayda getireceğine inanmıyorum. Partinin iç meseleleri beni ilgilendirmez. Hiç kimse kendisine liberal ya da muhafazakâr diyemez.

> **"Politakaya girmeyi düşünmüyorum. Babam olduğu sürece onun oğlu olarak icap ederse sekreterliğini yapar, çantasını taşırım."**

Ben de herkes gibi bazı konularda çok liberal, bazılarında aksine muhafazakârımdır.

Nokta: Turgut Özal'ın parti içinde Mehmet Keçeciler'i ısrarla kolladığı gözleniyor. Bu konudaki değerlendirmeniz nedir?

Özal: Sayın Başbakanın Mehmet Keçeciler'i kollaması gibi bir inanış, Başbakan açısından onun tutarlı olduğunu ve başta sorduğunuz ve benim anlatmaya çalıştığım gibi onun kolay kolay kimsenin etkisi altında kalmadığının göstergesidir. Türkiye açısından Mehmet Keçeciler tek başına değerlendirilemez. Çünkü o milletin iktidara getirdiği büyük bir iktidar partisinin yalnızca bir ferdidir.

Nokta: Türkiye'nin yakın gündeminde referandum var. Referandumdan nasıl bir sonuç çıkacağını umuyorsunuz? Turgut Özal'ın yasakların kaldırılması çabasını yokuşa sürdüğü değerlendirmesine katılıyor musunuz? Anavatan Partisi'nin açtığı hayır kampanyasını demokrasi açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce referandum "mücadelesi" adil geçiyor mu?

Özal: Referandumun ne çıkacağını Allah bilir. Bu gibi şeylerin tahminini yapmak mümkün değil. Görüyorsunuz çıkan anketlerin hiçbiri birbirini tutmuyor. Özal yasakların kaldırılmasını yokuşa sürüyor demek haksızlıktır. Çünkü, referandumdaki yasaklar konusu bir iktidarın ve 1987 senesinin yeni çıkmış bir sorunu değildir. Geçmiş dönemdeki idare bunu anayasa oylamasında halka sunmuş ve milletin cevabı verilmiş. Aradan seneler geçmiş ve bu konu tekrar gündeme gelmiş ve tekrar vatandaştan cevap isteniyor. Yasakların referandumla kalkmasının yanlış olduğunu söyleyenlerin yalnızca ufak bir kısmı buna zamanında karşı çıkma cesaretini göstermişlerdir. Şimdi maalesef bazı demokrasiyi savunanlar o zaman ağızlarını açmamışlar ve şimdi de Anavatan bu işi yokuşa sürüyor diyerek, adaletsiz ve haksız eleştiriler yapıyorlar. Mesele işin doğru ve yanlış olması değil kişilerin özellikle eleştiri yapanların kendi içlerinde dürüst ve tutarlı olmaları, çifte standart uygulamamalarıdır. Demokrasi anlayışı sadece o kelimeyi söylemekle gerçekleşemez.

Nokta: Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit'in yasaklılıkları konusunda ne düşünüyorsunuz? Bu kişilerin yasaklı olmasının Türkiye'ye kazandıracağı bir şeyler var mı? Kişisel olarak kendilerini tanıdığınızı tahmin ediyorum, izlenimleriniz, gözlemleriniz nelerdir?

Özal: Sayın Ecevit'i hiç tanımadım, yalnız kendisinin epey tecrübelendiğini tahmin ediyorum ve kendi görüşlerinde tutarlı olduğuna inanan, efendi, iyi bir insandır sanıyorum.

Süleyman Bey'i senelerdir görmedim, yalnız basından takip ettim. Hatasıyla sevabıyla herkes gibi bu memlekete hizmeti geçmiş bir büyüğümdür.

Nokta: Turgut Özal'ın parti içinde tek adam olması, ileride bu koltuğu size devri anlamına gelir mi? Bu, veliahtlık yaklaşımının dışında olarak, sizin politikaya girip girmeyeceğinizi arayan bir soru.

Özal: Turgut Özal parti içinde tek adamdır demek partiye, dolayısıyla o partinin kaynağı olan milyonlarca insana haksız bir davranıştır. Türkiye 55 milyon nüfusu olan nice kabiliyetlerin olduğu bir ülkedir. Hiç şüpheniz olmasın ki Özal'ın yaptığı atılımları çok daha ilerilere götürecek kişiler çıkar. Bana gelince, ben politikaya girmeyi düşünmüyorum. Babam olduğu sürece onun oğlu olarak icap ederse sekreterliğini yapar, icap ederse çantasını taşırım. O bu işi bıraktığı zaman mecbur kalmadıkça Ankara'ya geleceğimi sanmıyorum. Babamın bana bırakacağı yalnız şerefli bir isimdir. Bu da benim düşünebildiğim bütün mevkilerden daha kutsaldır.

Nokta: Kaya Erdem'in bir dönem, kısa da olsa, kredi kaybetmesinde sizin bir rolünüz oldu mu?

Özal: Kaya Erdem'in kredi kaybetmesi, yalnızca bazı basının yorumunda vardır, esasta yoktur. Kaya Bey Anavatan Partisi'nin kurucusu ve benim büyüğümdür. Böyle bir söylentiyi kabul etmiyorum.

Nokta: Ama Merkez Bankası Başkanlığı'na Rüşdü Saracoğlu'nun getirilmesi, Kaya Erdem'e rağmendi..

Özal: Rüşdü Saracoğlu'nun Merkez Bankası Başkanı olması tamamen kendi başarısıdır.

Nokta: İyi ama siz Saracoğlu'yla, Bülent Şemiler'le, Coşkun Ulusoy'la arkadaşsınız...

Özal: Bazı önemli görevlere gençlerin getirilmesi çok çeşitli spekülasyonlara ve yanlış yorumlara yol açtı. Rüşdü 1982'de Amerika'da Para Fonu'nda çalışırken bir resepsiyonda tanıştı babamla. Rüşdü benim oradan çalışma arkadaşımdır... Bütün bu söylentiler atamadan sonra çıkmıştır. Bülent Şemiler ile daha sonra tanıştık. Coşkun Ulusoy, Rüşdü'nün tavsiye ettiği değerli bir arkadaştır. Esasında kim nereden, kimin arkadaşı önemli değil. Önemli olan bu kişilerin bu görevlere uygun eğitim ve iş tecrübeleridir. Ve incelerseniz bu arkadaşlar dünyanın her yerinde çalışabilecek evsafta kişilerdir. Bu genç arkadaşları yıpratmak memlekete fayda getirmez. Gelişmekte olan memleketlerde, bildiğiniz gibi beyin göçü problemi vardır. Bu arkadaşlar, bu beyin göçünü tersine çevirmeye başlayan, idealist, yetenekli, dış dünyayı tanıyan, fedakâr kişilerdir. Unutmayın ki, Türkiye'nin yüzde 50'sinden fazlası 20 yaşının altındadır. Memleketin istikbali bu gençlere önem vermekle parlaklaşır.

"Özal yasakların kaldırılmasını yokuşa sürüyor demek haksızlıktır"

Nokta: Basının Özal ailesine yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz? Özal ailesinin, basının konusu olma konusunda becerikli olduğunu düşünüyor musunuz? Yoksa bizim basınımız mı çok yetenekli?

Özal: Basın, Özal ailesine bazen haksız, bazen insafsız, bazen haklı eleştiriler yapmıştır. Yalnız şunu unutmayın, rahmetli Adnan Menderes'ten bu yana, son yaklaşık 30 senedir, bir başbakanın çocukları da vardır. Onlar da insandır. Kusurlarıyla, yetenekleri ve istikballeri ile kendilerinden sorumludur. Babalarının başbakan olması onların seçeneği değildir. Basın, politikanın içinde ailenin fertlerini, eğer yanlış davranışları var ise uyarmalı, fakat kırıcı olmamalıdır. En önemlisi ise, söylenti ve dedikodular ile gerçek olayları ayırt edip, kötü niyetli insanlara alet olmamalıdır. Bu, sadece Özal ailesinin meselesi değildir. Geçmişte de görülmüştür, gelecekte de dedikodular devam edecektir. Basının bu konuda uyanık ve duyarlı olması dileğimdir.

Nokta: Referandumdan evet çıkarsa, yasaklar kalkarsa ne olur, yasaklar kalkmazsa ne olur? Bu soruyu somut olarak yanıtlarsınız umarım.

Özal: Referandumdan evet çıkarsa, şahsi kanaatim seçime gidilmelidir. Belirsizlikler veya kuşkular ile ekonomi yürütülemez. Hayır çıkarsa, durum biraz daha farklıdır. Seçim normal zamanda olabilir.

KOCATEPE CAMİİ'NİN ÖYKÜSÜ

İnşaat bitti, tartışma sürüyor

30 yıldır inşaatı süren ve 28 Ağustos'ta açılacak olan Ankara Kocatepe Camii'nin kabul edilen ve reddedilen projeleri hakkında yeni iddialar ortaya atıldı... Vedat Dalokay da, caminin mimarları Hüsrev Tayla ile Fatin Uluengin'i suçluyor.

"Böyle bir şeyi hiç yazmayın" diyordu Vedat Dalokay, "Böyle bir olay yoktur, olsa bile yazmamak lazım... Sonra öyle bir davacı oluruz ki sizden, aklınız durur!"

28 Ağustos günü Başbakan Özal tarafından ibadete açılacak olan Kocatepe Camii'nin proje yarışmasında birinciliği iki Ermeni vatandaşın kazandığı, ancak bunun kabul edilmemesinin kararlaştırıldığı ve ödülün de sonunda, Vedat Dalokay'a kaldığı söylentisi doğru olabilir miydi? **Nokta** muhabiri konuyu Ankara eski belediye başkanlarından Dalokay'a sorduğunda, "Yazabilirsiniz tabii, kimse elinizi tutamaz, ama sonra bunun ceremesi çok ağır olur üstadım!" diyecek ve ekleyecekti: "Ben şimdiye kadar hiç kimseyi şey etmedim, ama bu ulusal boyut taşıyan bir şeydir. Ne olur biliyor musunuz? Bu, Türkiye'deki Ermeni savaşının, Ermeni kavgasının eline geçecek en büyük delil olur..."

"Mahzurlu konular." Kocatepe Camii'nin öyküsü otuz yıl öncesine kadar dayanıyordu. Adnan Menderes'in önemli rol oynadığı ilk girişimde, dönemin Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Ahmet Hamdi Akseki başkanlığındaki 72 kişilik bir heyet bir proje yarışması açmış, ancak uygulanabilir bir proje sunabilen çıkmamıştır... 1957'de açılan ikinci bir yarışmaya 36 proje katılmış, bunlardan 8'i ilk elemeyi geçebilmiş, sonunda kazanan Vedat Dalokay-Nejat Tekelioğlu ortak projesi olmuştu... Aradan otuz yıl geçtikten sonra, 12 Eylül öncesinin İçişleri Bakanı, 1957'nin Ankara Belediye Başkanı ve Proje Değerlendirme Jürisi üyesi Orhan Eren şunları söylüyordu: "Çok güzel projeler geldi, bir tanesini seçtik, ancak mahzuru olduğundan..."

Orhan Eren, "Peki, birinci gelen proje Vedat Bey'in değil miydi?" sorusuna şöyle yanıt veriyordu: "Vedat Bey'in projesine ikinci demeyeyim ama daha öncelikli bir proje vardı, ama kabul edemedik..."

Eren, birinci geldiği halde vazgeçilen projenin bir Ermeni vatandaşa ait olup olmadığı sorusuna açıklık getirmiyor, "mahzurlu" nitelemesini tekrarlamakla yetiniyordu. Aslında, ilk sekize girebilmiş projelerin sahipleri arasında Nişan Yaubyan ve Ossep Sarafoğlu isimleri göze çarpıyordu ama, Yaubyan **Nokta**'ya üçüncü ilan edilmiş olduğunu belirtecek, Maruf Önal'ın da ikinci olduğunu hatırlatacaktı. Dalokay da zaten "Esas kavga birinci ile ikinci arasında olmuştu, üçüncü olan da fena bir proje değildi, ama camiyle alakası yoktu, bir kiliseydi o Ermenilerin projesi, güzel bir taklitti" diyordu.

Peki ama, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Kocatepe Cami Yaptırma Derneği Başkanı olarak 11 Haziran 1967 günü verdiği demeçte, neden "Biz istedik ki yirminci asırda yapılan bu eser, bu memleketin öz evlatları, mimar ve mühendisleri tarafından yapılsın" demişti? Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları Ermeniler bu memleketin üvey evlatları mıydı? Bir haksızlık mı söz konusuydu? Orhan Eren, projelerden bir tanesinin birinci gelip sonradan üçüncülüğe "itildiğini" belirtmemiş

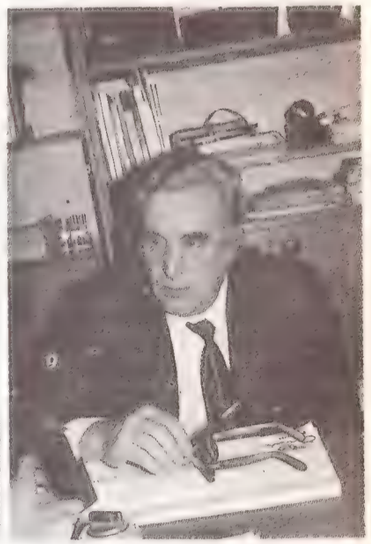

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Dalokay: "Kocatepe başarısız bir kopya"

miydi? Yaubyan olabilir miydi bu "mahzurlu projenin" sahibi?

Yirmi bin kişilik cemaat. Oysa, 28 Ağustos'ta Başbakan'ın açacağı cami, Dalokay'ınki de değildi! Dalokay-Tekelioğlu projesi bir süre uygulanmış, ama inşaatın bitirilmesine hep "bir şeyler" engel olmuştu, sonunda ODTÜ'nün verdiği bir rapora dayanılarak 1967'de düzenlenen yeni bir yarışmayla Dalokay'ın "hiçbir mimarlık değeri yoktur" dediği Hüsrev Tayla-Fatin Uluengin tasarımı devreye sokulmuştu.

Önceki yıllarda Pakistan'ın İslamabad kentinde yapılan "dünyanın en büyük camii"nin proje yarışmasında birinci olarak uluslararası bir üne kavuşan Dalokay, kendi projesi için, "1960'a doğru temeli attık, fakat 60 İhtilali geldi, her şey olduğu gibi durdu. İki-üç yıl sonra Milli Birlik Komitesi el attı, bir çapanoğlu aradı, baktı ki hayırlı bir hareket... Hükümet 1962'de Ahmet Yıldız'ı başkan olarak gönderdi ve hatta para yardımı yapılmasına karar verdi" diyordu. 1965 yılında epeyce yol alınmış durumdaydı. O yıl Adalet Partisi iktidara gelecek ve her şey duracaktı! Atılmış temeller dinamitleniyordu, projedeki "kabuk çatı", "riskli" bulunmuştu çünkü...

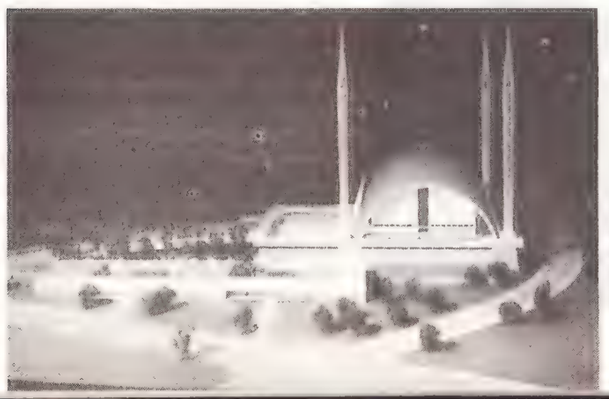

Dalokay'ın projesi uygulanabilseydi Ankara'nın çehresi değişecekti

Diyanet İşleri, "Kabuk çatı, yeni ve denenmemiş bir sistemdi, ancak sağlamlığı ve kalıcılığı üzerine tereddütler vardı, proje ODTÜ İnşaat Fakültesi'nde model deneyine alındı ve 35 sayfalık bir raporla tatbikine imkân olmadığı bildirildi" diyecekti. O sıralar kabuk çatı sistemiyle inşa edilmiş olan Atatürk Spor Salonu'nun çökmesi de gelişmelere tüy dikmişti!

Tayla projesi, 1967'de, Dalokay'ın çalışmasını rafa kaldırıyordu. Yaklaşık 6 milyar liraya mal olan cami, yirmi bin kişilik bir cemaati barındırabilecek hacmi, 88 metrelik dev minareleri, her minarede üçer şerefe ve dört bir yandan yere değen kubbeleriyle devasa ve klasik bir görünümdeydi. Minarelere asansörle çıkılıyor, altından tünel geçiyor, revaklı avlunun altında da 15 bin metre kareye yayılan üç katlı bir süpermarket bulunuyordu. 1200 araç kapasiteli otopark da unutulmamıştı... Kocatepe, dört minaresiyle Selimiye'yi, merkez ve yarım kubbeleriyle de Sultanahmet'i andırıyordu.

Dalokay: "Zavallılık örneği!" Tarihe karışan projenin mimarı Dalokay, Tayla'nın camii için "Bir zavallılık örneğidir, Kocatepe'ye kâbus gibi çökmüştür" diyordu! "Hiçbir mimari değeri olmayan, kopyanın kopyası, başarısız bir kopyaydı üstelik" bu... Çağımıza hiçbir şey söylemiyordu! Mimar Hüsrev Tayla ise, Dalokay'ın bu eleştiri üslubuyla "Ayıp ettiğini", söyleyip ekleyecekti: "Dalokay'ın kabuk çatı sistemini o günün teknolojisiyle Türkiye'de uygulayabilecek mühendis yoktu! 30 metrelik kabuk açıklığı yapılamazdı... Nitekim Dalokay da kendi tasarımının statik hesaplarını yapamadı! Üstelik Dalokay'ın kopya kavramını anlamak mümkün değil. Geleneksel üslupta yapılan camiler o üslupların prensipleri gereği, şemaları ve mimari elemanları açısından elbette birbirine benzeyecektir. Nitekim tarihi camilerimiz de bu nedenle birbirlerine çok benzemektedir. Gene bu üsluba uygun olarak yapılan Kocatepe Camii'nin de onlara benzememesi mümkün değil. Dalokay nasıl oluyor da buna kopya diyor."

AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

28 Ağustos'ta ibadete açılacak Kocatepe Camii yıllardır tartışılıyor

ÜMİT KIRDİL / NOKTA

Tayla: "Dalokay'ın kopya kavramını anlamak mümkün değil"

Tayla, elbette çağdaş bir proje yapabileceğini, ama şartnamede "geleneksel üslupta olmasının" şart koşulduğunu hatırlatarak, "Her devrin bir çağdaş mimarisi var ve bunlar kendi dini mimarilerini oluşturmuşlar, bizim çağdaş bir mimarimiz oluşmamış ki onun dini mimarisi olsun" diyordu. Tayla'ya göre, 1957 yılında Dalokay'ın tartışmalı bir şekilde kazandığı yarışmaya sunduğu proje de, günün Batı mimari dergilerine bakılarak esinlenilmiş, Batı'da uygulanması mümkün, ama 1957 Türkiyesi'nde inşa edilmesi teknik açıdan imkânsız ve talihsiz bir girişimdi●

Şanlıurfa cezaevindeki mahkümlar için "banyo" diye bir şey işte bu kadardı. Şimdi Adalet Bakanlığı bir "banyo soruşturması" açmış durumda.

CEZAEVLERİ / BİR GEZİNİN ARDINDAN

Bir dokun bin ah dinle...

Adalet Bakanlığı yetkililerinin gazetecilerle birlikte yaptığı cezaevleri gezisi sürüyor. Daha ilk iki etapta sonuçların pek parlak olmadığı ortaya çıktı.

"Cezaevlerinde 74 intihar", "Cezaevlerinde açlık grevleri","Tutuklu ve hükümlü aileleri direnişte" gibi manşetlerle ve tüm gazetelerin köşe yazarlarının birbiri ardına yayınlanan yazılarıyla birlikte cezaevleri sorunu referandum tartışmasını bile bastırmıştı. Bunun üzerine Adalet Bakanlığı da gerekli cevabı vermek ve eylemlerin "organize ideolojik eylemler" olduğunu, aslında "cezaevlerinin rahat olduğunu" göstermek için harekete geçmişti. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Zeki Güngör ve çeşitli basın mensupları arasında yapılan pazarlıklar sonucu Gaziantep Özel Tip, Urfa Yarıaçık, Dalaman Tarım Açık Cezaevi ve İstanbul Sağmalcılar Kapalı Cezaevi'nin gezilmesine karar verilmişti. 20 gazeteciyle birlikte yetkililerin ilk durağı Gaziantep'ti.

"Fiziki temas yasak." Gaziantep Cezaevi'nde gerçekten her taraf tertemiz ve pırıl pırıldı. Duvarlarda hükümlülerin yaptıkları tablolar asılıydı ve odaların köşelerindeki tezgâhlarda "sevgili"ler için armağanlar dokunuyordu; koğuşlarda ayrıca televizyon bile vardı. Ancak havalandırma sırasında neredeyse mendil kapmaca oyunu gibi bir durum yaşanıyordu, çünkü mahkûmlarla gazetecilerin fiziki teması yasaklanmıştı. Mahkûmların bir tarafa, gazetecilerin öteki tarafa toplandığı avlunun ortasında savcı bulunuyor ve soruları cevaplamaya çalışıyordu. Ama bu düzen de yürümüyor sonuçta mahkûmların temsilcisi İbrahim Hafta, gazetecilerin bütün sorularını tek tek yanıtlıyordu. Sorular yanıtlanırken mahkûmlar bir taraftan avuçlarına doldurdukları tuzları yalıyorlardı. Çünkü açlık grevleri sürüyordu. Bu arada Adalet Bakanlığı ile mahkûmlar arasındaki tartışmadan da cezasının son bir yılına gelmiş olan mahkûmlardan yalnızca "itirafçıların" ya da adalet yetkilisinin deyimiyle "tarafsızlaştırılmış kişilerin" İmralı Yarıaçık Cezaevi'ne gönderildikleri anlaşılıyordu.

Daha sonra ise sağcı hükümlülerin bulunduğu havalandırmaya geçiliyor ve aralarında Veli Can Oduncu, Ferhat Tüysüz gibi birçok kişiyi öldürmekten hükümlülerin de bulunduğu kişiler gazetecilere sorunlarını anlatıyorlardı. Sorunların sıralanmasından sonra "Peki, sorunlarınız aynı, şu anda sol görüşlüler bu sorunların düzeltilmesi için açlık grevindeler. Siz de böyle bir şey yapmayı düşünmüyor musunuz?" sorusuna ise birkaç kişi hep bir ağızdan heyecanla şu karşılığı veriyorlardı: "Biz ülkücüler dünyaya solculardan farklı bakarız. Onun için çözümlemelerimiz ve yöntemlerimiz farklıdır. Biz haklarımızı meşru zeminlerde ararız."

"Hayal kırıklığı." Gaziantep Cezaevi'nin gezilmesinden sonra Şanlıurfa'ya hareket ediliyordu. Gaziantep Cezaevi'ni gören gazeteciler Ş. Urfa Yarıaçık Cezaevi'nde çok daha iyi koşullar göreceklerini umuyorlardı. Fakat, cezaevi kapısından içeri giren bütün gazeteciler anında hayal kırıklığına uğramışlardı. Çünkü her taraf bir karışıklık ve pislik içerisinde darmadağındı. Hükümlülerin sorunları ise, ayyuka çıkıyordu. Bir kere "yemekler çok kötü ve az çeşitli" idi. İkincisi "banyo denen şeye yabancıydılar". "Kalorifer dairesinin bir bölümünde yaz-kış, varillere doldurdukları sularla banyo sorununu çözmek durumundaydılar." Banyo sorununun herkes tarafından dile getirilmesi üzerine Adalet Bakanlığı görevlisi Zeki Güngör cezaevi ikinci Müdürü Celalettin Demir'e hemen bir banyo keşfi yaptırması ve bunu bakanlığa göndermesi talimatı veriyordu.

Ş. Urfa cezaevindeki hükümlüler eski müdür Enver Polat'ın kendilerine çok kötü davrandığını, birçok haklarının bu müdür tarafından gaspedildiğini anlatıyorlardı. Bunun üzerine Ş. Urfa Cumhuriyet Savcısı Azmi Ergezen Enver Polat'ın Malatya Cezaevi'ne tayin edildiğini hakkında soruşturma açıldığını ve bu soruşturmanın sürdüğünü belirtiyordu. Hükümlüler elleri ile

Gaziantep cezaevindeki Elif Öz ve Mürüvvet Çakırerk de İstiklal Marşı'nın günde üç beş kez söyletilerek baskı aracı olarak kullanıldığını söylüyorlardı

İşte mahkûmların "hücre" yetkililerinin "oda" dedikleri "mekân'lardan biri

karşılarında duran bir gardiyanı göstererek "Mehmet Aksoy isimli bu gardiyan kapalı cezaevinde görevli olmasına rağmen, gelerek bize sopa atıp işkence yapıyor" diyorlardı. Gardiyan Mehmet Aksoy ise bu iddiaları gülerek "Yok böyle bir şey" diye karşılıyordu.

G.Antep'te sağcıların koğuşunda rahleli, tül perdeli bir ranza

Ş. Urfa Cezaevi'nde sorunlardan bir diğeri ise, mahkûmların yaptıkları iş karşılığında aldıkları ücretti. Akşama kadar ilmek atıp halı dokuyorlar, demir dövüp kaynak yapıyorlar, tahtaları kesip biçip koltuklar, dolaplar yapıyorlar, fakat bunun karşılığında 800 lira hak ediyorlardı. O 800 liranın 400 lirası iaşe bedeli olarak kesiliyor, geriye kalan 400 lira ise bir yerde bloke edilip tahliye olacağı zaman kişinin kendisine veriliyordu. "Fakat şu ana kadar hiçbir kimsenin tahliye olurken öyle çok bir para aldığı görülmemişti." Bu cezaevinde de siyasi mahkûmların dile getirdiği sorunlar "tek tip elbise, yemek, görüş, haberleşme sorunları" olarak özetlenebiliyordu.

Gazetecilerin cezaevleri gezisi **Nokta** baskıya girdiğinde henüz bitmemişti ancak, kötü cezaevlerinin yanında "işte bakın iyi cezaevlerimiz de var" demenin temel insan hakları açısından çok bir anlamının olmadığı da açıktı. Buna rağmen Adalet Bakanlığı'nın hiç değilse cezaevlerinin, gazetecilerle birlikte gezilmesini kabul etmesi de umut verici bir adımdı ve kim bilir belki de geze geze, bu tür adımlar çoğaldıkça cezaevleri de düzelirdi.

Hıdır GÖKTAŞ

PKK hep vuracak mı?

BİR BASKIN DAHA

Yeni katliamlar

PKK gene ve bu kez daha sert vurdu... Siirt'te bir mezrayı basan bölücüler, korucularla silahlı çatışmaya girdiler. Roketatar ve el bombalarıyla 25 kişiyi öldürdüler. Öldürülenler arasıda üç günlük bir bebek de var... İçlerinde 14 çocuk ve 6 kadının da bulunduğu cesetlerin bir kısmı daha sonra bölücüler tarafından benzin dökülerek yakıldı.

Bölücüler Hakkari'de de iki erin ölümüne, bir asteğmen ile üç erin yaralanmasına neden oldular. Bingöl'de de PKK'nın demiryoluna yerleştirdiği bir patlayıcı yüzünden bir yük treni hasar gördü.

BİR TARTIŞMA

Eski defterler açılıyor

Sosyal demokratların bütünleşmesi, bir SHP-DSP birleşmesi ve Ecevit'in önderliği sorunu, "doğal liderin" bir adımıyla yeni bir boyut kazandı... Ecevit, hiziplerin, daha açık anlatımıyla Baykal ve Topuz gruplarının dışında SHP ile bir birleşmenin söz konusu olabileceğini ima etti. Ancak Ecevit "kavgadan çatırdayan bir çatı altında birleşilmez" diyor.

Baykal tartışmaya girmekten kaçınırken, Topuz da Ecevit'in özeleştiri yapmadığını, kusurlarını kabul etmediğini ileri sürüyor ve sorunu tek taraflı diyaloglarla değil, açık tartışmayla gündeme getirmekten yana olduğunu belirtiyor.

Topuz-Baykal hizipleri Ecevit'in SHP ile bütünleşmesine engel...

BİR PORTRE

Güneş Taner

Siyasi danışmanlığının yanında amigoluk da yapıyor... Otuz sekiz yaşının baharında. Avrupalarda, Amerikalarda okumuş. New York'ta sanayi işletmeciliği "master"ı yapmış. Citibank'ta başkan yardımcılığı ve Türkiye murahhas azalığı görevlerinde bulunmuş. ANAP kurucuları arasında olup, yakın geçmişe kadar özellikle geri planda kalan bir kurmay olarak tanınıyor.

Kalıbı kıyafeti yerinde, ciddi görünüşlü, ama bir başbakan danışmanlığına yakışmayacak işler yapmakla suçlanıyor. Son olarak başbakanın "hayırlı" gezilerinde giydiği turuncu tişört ile şimşekleri üzerine çekti. "No, no, no, well may be" yazılı tişörtü Batı'da erkek arkadaş arayan genç kızların kullandığı öne sürüldü. Cindoruk, "Taner bu giysiyle TIR şoförlerinin karşısına çıkmasın" dedi. Nazlı Ilıcak ise kıyafeti "kombinezon" olarak niteledi.

1983 seçimlerinde Özal'ın ısrarına rağmen milletvekili olmak istemeyen Taner'in referandumda "hayır" sonucu alınırsa gündeme gelebilecek kabine değişikliklerinde bakan olması ve Özal'ın en yakınındaki konumunu pekiştirmesi bekleniyor.

BASINDAN YORUMLAR

Peki bunu kim sızdırdı?

TRT Genel Müdürü önceki akşam bir basın toplantısı yaptı ve "TV'de partiler istediklerini konuşturabilirler" dedi... Yüksek Seçim Kurulu Başkanı'nın söylediği gibi... Yani "Demirel'e, Ecevit'e ekran yolu" açılıyordu.

Gazeteciler Tunca Toskay'a "Özal'la konuşmasını" sordular. Şu cevabı verdi:

—Görüşmemiz sadece "TRT'nin yatırım ve finansman konuları" hakkında oldu. Başka hiçbir şey konuşmadık.

....

"Başka konulara girilmeyen" görüşmede Başbakan Özal, TRT Genel Müdürü'ne sordu:

—Aramızdaki konuşmayı **Nokta** dergisine kim sızdırdı?

—Herhalde ben değil. Beni kastettiğinizi sanmıyorum.

—Detaylı vermişler.

—Bir Başbakan'la tartıştığı haberinin yayımlanması herhalde genel müdürün lehine değildir.

—Ben "Sizden çıktı" demedim zaten. Ama bir yerden de sızmış.

—Sızan yer "Benim çevrem değil" Sayın Başbakan'ım. Kesinlikle TRT'den sızmadı. Bana inanınız.

—Nereden sızdı acaba?

Yavuz Donat, 20 Ağustos, Tercüman

HAFTANIN İNCİSİ

"Asgari ücretli, 16 yaşında, işe yeni başlayan adamdır. Bu adamın evlenmeye ve iki çocuk sahibi olmaya hakkı yoktur. Yani cebinde paran yoksa niye evleniyorsun kardeşim? İşe yeni başlamışsın. Elin ekmek tutsun."

Mükerrem Taşçıoğlu
(kendisi Çalışma Bakanı'dır)

BİR FOTOĞRAF

TÜRKİYE TARİHİNE GEÇECEK ÜNLÜ AKSESUARLAR ARASINDA, SULTAN PALAMUT'UN KILICI, MÜDÜR BEYİN YEŞİL KÜRKÜ VE SÜLEYMAN DEMİREL'İN ŞAPKASI VAR... Çorlu gezisinde vatandaşlar Demirel'in şapkasını kapabilmek, Demirel de kaptırmamak için mücadele verirken bir genç, el öpme bahanesiyle, Demirel'in 12 Mart günü alıp gittiği tarihi aksesuarı yakalayıp kaçtı! Koruma polislerinin kısa bir koşuşturmadan sonra yakalaylıp getirdikleri genç şapkayı iade etmek zorunda kaldı. Demirel ise, "Bu şapkanın işi daha bitmedi, işi bitsin, söz, sana postayla göndereceğim" diyerek adresini aldı...

FOTOĞRAF/ÖMER BALIKSIRTI

KISA...KISA...

● **İstanbul'da bir belediye otobüsünde** 70 bin lirasının çalındığını öne süren bir vatandaşın şikâyeti üzerine yolcular arandı. 94 kişi üzerinden çıkan toplam paranın 70 bin liraya ulaşmadığı görüldü!

● **Adana'da 11 kişi koleradan öldü.** Sağlık Bakanlığı'nın hastanelere emir göndererek kolera vakalarının basına açıklanmamasını istediği öne sürülüyor.

Bağcıyı dövmek...

O iddiayı dinlediğimizde, "fantezi" diye geçmiştik. Siyasiler arasında çok ileri ve şaşırtıcı yorumlar yaparak etkili olmaya çalışanlar vardır. O yorumun sahibini de böyle kabul etmiştik.

"Aslında Bülent Bey yasakların kalkmasını istemiyor" diyordu bu ilginç SHP'li, "Yasaklar kalkarsa yapabileceği bir şey yok. DSP ile bir yere varamaz. SHP ile de ipleri iyice kopardı. Ama yasaklar kalkmazsa geçerli bir mesajı, dikkati çeken bir demokrasi mücadelesi olabilir..."

Bülent Bey'in son günlerdeki bazı davranışları bu yorumu tekrar hatırlattı bize. (...)

SHP ile birleşme konusunda şöyle diyordu Bülent Bey:

EMRE ULAŞ / NOKTA

"Bana küfredenlerle bile birleşirim, ama Topuz ve Baykal ekibi ile asla..."

Böylece Bülent Bey bir çuval inciri tehlikeye sokuyordu (...)

Demirel 12 Eylül konusunda özellikle sessiz kalıyor. İstiyor ki, Evren tarafsızlığını sürdürsün. Ama Bülent Bey bu tutumu benimsemedi.

Şimdi Evren'in, özellikle Ecevit'in eleştirileri nedeniyle suskunluktan vazgeçip televizyonda "Hayır" lehinde konuşacağı ileri sürülüyor.

Ecevit'e, referandumun sonucunu tehlikeye sokacak üslubunun sebebi sorulduğunda cevabı şöyle oluyor:

"Ben halkoylaması için mücadele vermiyorum, demokrasi mücadelemi sürdürüyorum..."

Bu söze dikkat! Çünkü doğru olabilir. Ecevit'in niyeti üzümü yemek değil bağcı ile uzun ve gümbürtülü bir kavga yürütüp "Türkiye'deki demokrasi mücadelesinin gerçek lideri" konumunu elde etmek olabilir.

Teoman Erel, 19 Ağustos, Milliyet

Cumhuriyetçilerin en büyük şanssızlığı belki de bu seçimlere Reagan'ın aday olamaması

ABD / BAŞKANLIK SEÇİMLERİ

Beyaz Saray kime kalacak?

Amerika'da başkanlık seçimlerine 15 ay kala iki büyük parti de belini doğrultabilmiş değil. Cumhuriyetçiler Irangate skandalının yorgunluğunu üzerlerinden atamazlarken, Demokratlar, adı bir başka aşk skandalına konu olan Gary Hart'ın yerine güçlü bir isim bulamadılar.

—"Bugüne kadar evli bir kadınla ilişkiniz oldu mu?

—Hayır, katiyen.

—Peki, özel yaşamınızı mükemmel olarak niteleyebilir misiniz?

—Evet."

Demokrat aday Richard Gephardt, geçtiğimiz hafta içersinde kendisiyle yapılan söyleşide, ABD Başkanı olabilmek için en önemli özelliğe, yani "temiz bir maziye" sahip olduğunu bu cümlelerle ABD kamuoyuna duyuruyordu.

ABD'de başkanlık seçimlerine 15 ay kala, Beyaz Saray'ın yeni sahibinin kim olacağı sorusu, şimdiden Amerikan politika kulislerinde üzerinde en çok tartışılan konulardan biriydi. Peşpeşe gelen iki büyük skandal, ülkenin en büyük iki partisini allak bullak edivermişti. "Irangate", şahinlik yanlısı Cumhuriyetçilerin yıllardır sarsılmayan itibarına ağır bir darbe indirirken, Demokratların en güçlü adayı Gary Hart, bir mankenle kurduğu evlilik dışı ilişkinin ortaya çıkmasıyla seçim maratonunu yarıda bırakmak durumunda kalıyordu. Kısaca, seçimlere ABD ölçülerine göre kısa bir süre kala, zirvede tam bir boşluk söz konusuydu ve meydan Gephardt gibi ikinci sınıf adaylara kalmıştı.

George Bush, Cumhuriyetçilerin en önemli adayı

Jessie Jackson'un, ise seçilme şansı çok az

Irangate canavarı ölmedi. Aslında, ülkede, Başkan Reagan'ın yarattığı "güçlü Amerika" mitosu hâlâ iyi prim yapıyordu. ABD'de yapılan bir kamuoyu araştırması, çok sayıda Amerikalının, Sovyetler'e karşı yumuşak bir politika izlendiği Carter yıllarına geri dönmek istemediğini ortaya çıkarmıştı. Üstelik, Cumhuriyetçilerin izlediği ekonomik politikanın sonuçları, halkın nazarında hiç de kötü değildi. Enflasyon ve işsizlik düşmüştü. Gerçi, bütçe açığı anormal bir biçimde büyüyordu ama ekonomistlere göre, bu halkı doğrudan ilgilendiren bir gösterge değildi.

Ama Irangate skandalının yarattığı kâbus ortamı halen ortadan kalkmış değildi. Televizyon şirketleri, Kongre'deki Irangate tartışmalarını verebilmek için birbirleriyle yarışıyor, basın başta Başkan Reagan olmak üzere olaya karışanların karikatürleriyle dolup taşıyordu.

Bu durum, Cumhuriyetçilerin en güçlü adayı, Reagan'ın yardımcısı George Bush'un kariyerini de sarsmıştı. Eski CIA Başkanı, Irangate yüzünden kamuoyu yoklamalarında yüzde 42 olan şansını yüzde 35'e düşürmüştü ama gene de başkanlığa en yakın kişi olarak görülüyordu. Bush bütün yaşantısı boyunca başarıdan başarıya koşmuştu. Lisedeyken, okulun beysbol takımının kaptanıydı. Savaş patladığında donanmada deniz piyadesi olarak görev yapmış ve "savaş kahramanı" olmuştu. Başarılı bir sanayiciydi. ABD'nin Birleşmiş Milletler ve Çin Büyükelçiliklerinde büyükelçi olarak görev yapmış daha sonra da CIA'ye başkan olmuştu. Hayatındaki tek başarısızlığı, herhalde, Cumhuriyetçi Parti'nin başkan adaylığını 1979 yılında Reagan'a kaptırmasıydı. Irangate skandalı patladığında, son derece ihtiyatlı hareket etmiş, başkanlık şansını yitirdiği konusundaki dedikodulara kulak asmamış ve İran'a silah satışının başından beri büyük hata olduğunu söyleyerek fazla yara almadan bu işten sıyrılmayı bilmişti. Bush'un kendi propagandasını yaparken en çok başvurduğu silah ise, Çin gibi komünist bir ülkede bulunmuş olmaktı. Başkan adayı, kendi deyimiyle "özgürlüklere karşı olan bir sistemde, bunu yaşantısının her anında hissederek" yaşamıştı ve bu yüzden, komünizme karşı, diğer Cumhuriyetçi adaylardan çok daha canla başla savaşabilirdi. İzledikleri politikada kovboyluğu kimseye bırakmayan Cumhuriyetçi Parti içersinde Teksaslı Bush'un tek önemli rakibi, kendisine yüzde 28 şans tanınan senatodaki Cumhuriyetçi muhalefetin lideri Kansaslı Robert Dole idi.

Demokratların birinci adayı Hart, manken Dona Rice ile olan ilişkisinin bedelini ağır ödemişti

Cumhuriyetçiler Irangate belasından başlarını kurtarmaya çalışırlarken, Demokrat saflarda tam bir dağınıklık söz konusuydu. Gary Hart'ın son yılların en büyük skandallarından birine konu olarak manken Dona Rice ile olan ilişkisi yüzünden adaylıktan çekilmesinden sonra, ikinci güçlü aday, İtalyan asıllı New York eyalet valisi Mario Cuomo'nun da adaylıktan vazgeçtiğini açıklaması Demokrat çevrelerde şok etkisi yaratmıştı. Meydan, daha bir yıl öncesine kadar esameleri pek okunmayan 7 adaya kalmıştı. Amerikalıların kendilerine "7 cüce" adını taktığı, hepsi aynı kalıptan çıkmış gibi, lacivert takım elbise, beyaz gömlek ve kırmızı kravatlarıyla ABD bayrağının renklerini kullanarak seçim propagandalarına çıkan adayların arasında tek farklı isim, zenci lider Jesse Jackson idi. Jackson, bütün Demokrat adaylar gibi, konuşmalarındaki konuların ağırlığını ülkede, esrarın yaygınlaşmasının önlenmesi, okuma yazma bilmeyenlerin sayısının azaltılması, AIDS'e karşı daha ciddi bir çalışmanın yürütülmesi ve evsizlik sorununa çözüm bulunması oluşturuyordu. Ama Jackson'un diğerlerinden daha tanınmış olmasının haricinde, daha da becerikli olduğu su götürmez bir gerçekti. Bir rivayete göre, siyahi lider, 1000 kişilik bir salonda, 10 dakika içersinde herkesin elini sıkacak ve herkesle teker teker fotoğraf çektirecek kadar ustaydı. Ama her şeye rağmen, bir zencinin ABD başkan adayı olabilmesi, uluslararası gözlemcilere göre, bugün oldukça uzak bir ihtimaldi.

ABD'de şimdiden yapılmaya başlanan seçim sondajlarının ortaya çıkardığı sonuçlar ise son derece ilginçti. Orta yaşlı kuşak daha çok Demokratlara eğilim gösterirken, en muhafazakâr kuşağı 18-24 yaş arasındaki gençlerin oluşturduğu ortaya çıkıyordu. Muhafazakâr gençlerin yeni ilahı ise, askeri elbiseleriyle Kongre'de kahramanlık şovları yapan, "Humeyni"den aldığımız paraları, Kontralara vermekte bir kötülük görmüyorum" diyen Vietnam gazisi Yarbay Oliver North idi.

Aydın DEMİRER

ABD'nin usta fizikçilerinin binlerce kişinin vahşice katledildiği Nazi toplama kamplarında çalıştığı iddia ediliyor

ALMANYA / UZAY ARAŞTIRMALARINDAKİ NAZİLER

Ay'a gidişi Naziler mi başardı?

İnsanoğlunun Ay'da ilk kez yürümesinin başarılmasında, ikinci Dünya Savaşı sırasında binlerce insan üzerinde deneyler yapmış olan Nazi bilim adamlarının büyük payı olduğu iddia ediliyor.

İnsan vücudu, herhangi bir donanım olmaksızın 12 kilometre yükseklikteki hava basıncına dayanabilir mi?

Nazilerin iktidarda olduğu 1940'lı yılların başlarında uzay çalışmalarında Amerikan ve Sovyet meslektaşlarından çok ilerde olan Alman bilim adamlarının kendi kendilerine sordukları bu soru 1942 yılında dolaysız bir deneyle cevaplandı. Deneyin mekânı, içinde 12 kilometre yükseklikteki hava basıncına eş miktarda basınç bulunan bir "depresyon odası", kobayı ise 37 yaşında, normal yapıya sahip bir Yahudiydi. Alman bilim adamları Rascher ve Waltz'un odanın duvarında bulunan küçük bir pencereden izledikleri korkunç deney yalnızca 30 dakika sürdü. Daha ilk dakikadan itibaren terlemeye başlayan zavallı Yahudi, onuncu dakikadan sonra bedeninde dayanılmaz kramplarla sarsılmaya başladı. Son dakikaların göstergeleri ise daha da korkunçtu. Kobay, sanki kuduza yakalanmış gibiydi. Nefesi sıklaştı, ağzından beyaz köpükler gelmeye başladı. Otuzuncu dakikada verdiği son nefesi, deneyin de sonucunu ilan ediyordu: İnsanoğlu 12 kilometrelik bir yüksekliğe oksijen yardımı olmaksızın tırmanamaz, uzayı fethedemezdi. Ama Alman bilim adamları bununla yetinmediler. Bir deneyin kesinleşmesi için onu defalarca tekrarlamak gerekirdi! Onlar da öyle yaptılar. Bu deneyde tam 80 Yahudi öldü, ama sonuç hiç değişmedi.

Bilim için unutmak. Yıl 1969... İnsanoğlu ilk kez Ay'a gidiyor, uzay tarihinde yepyeni bir sayfa açılıyor... Gerek Apollo 11'deki astronotlar, gerekse de Yer Kontrol Merkezi'ndeki bilim adamlarının fırlatılıştan sonra en çok merak ettikleri şey uzay boşluğunda seyreden insan vücudunun basınç değişikliklerine göstereceği tepkiydi. Ama ferahlatıcı bir nokta vardı gene de. Projenin başında, 1940'larda uzay çalışmalarının en ileri olduğu

Fotoğrafta kuzeniyle görülen Von Braun, ABD'ye kaçan Alman bilim adamlarının en yeteneklilerindendi

Huberkus Strughold (solda) önce Yahudilerle, sonra Aya gidişle ilgilendi

Naziler, yeraltında kurdukları fabrikalarda füze bile imal edebiliyorlardı

Almanya'da yetişmiş olan ünlü fizikçi Werner von Braun vardı. Ayrıca Yer Kontrol Merkezi'nde bulunan uzay tıp doktorlarının tümü Almandı ve doktorların bir kısmı, İtalyan Espresso dergisine göre 1942 yılında Nazilerin emriyle gerçekleştirilen ve insan kobayların kullanıldığı dolaysız deneylerden geliyorlardı. Örneğin, bu doktorlar ekibinin başında bulunan 71 yaşındaki Huberkus Strughold, Nazi denetiminde yapılan bu deneylere doğrudan doğruya katılmış olan Siegfried Ruff'un hocasıydı. Gerçi Strughold, savaştan hemen sonra kendisini sorguya çeken Amerikalı yetkililere hiç renk vermemiş, hakkında da kesin bir kanıt elde edilememişti ama, herkes, bunun en önemli nedeninin Amerikalıların onun üzerine fazlaca gitmemesi olduğunu çok iyi biliyordu. Yalnız Strughold'un da değil, Amerikalı yetkililer hiçbir doktoru zorlamamış, tam tersine onları ülkelerine kaçırıp uzay çalışmalarını sürdürmeleri için ellerinden geleni yapmışlardı. Savaştan hemen sonra, bu bilim adamlarını kaçırmak için yapılan iki operasyondan birincisi olan "Paperclip"i yürüten Albay Walter Rozamus, şimdilerde yaşamakta olduğu Florida'da kendisini bulan Amerikalı gazetecilere şöyle anlatıyordu bu tutumun haklılığını:"Beni, bu adamların Amerika için yapacakları işler ilgilendiriyordu, Almanya'da yaptıkları değil. Belki bana kızıyorsunuz ama, bu adamlar Amerika için çok önemli, çok büyük şeyler yaptılar. O zamanlar da kendi ülkeleri için çalışmışlardı."

"Çalışırken" yapılanlar. Amerikalıların, 1945'te savaşın bitiminden hemen sonra Sovyetler'le içine girdikleri Alman bilim adamı kapma kavgası sırasında, birbirini izleyen iki operasyonla ülkelerine taşıdıkları 765 kişi, Almanların savaş sırasında kendilerinden yararlandığı 20 bin uzmanın bir bölümüydü. Ancak Amerikalılar özellikle uzay tekniği alanındaki uzmanları tercih etmişler, bütün dikkatleri buraya yöneltmişlerdi.

Alman bilim adamlarının çalışmalarını izleyip, bir bölümünü kaçırmakla görevli Yarbay Robert Staver, 1945'te Amerikalı bindirilmiş piyadelerin eşliğinde Nordhausen'deki mağara-laboratuvara ilk kez girdiğinde hayretten donakalmıştı. Yirmi bine yakın uzman, bilim adamı, esir ve kobayın barındığı dillere destan mağara buydu işte. Etrafta hava eksikliğinden ya da deneylerde parçalanarak ölen yüzlerce ceset vardı. Naziler, apar topar kaçarken ölülerin üzerini bile örtmemişlerdi. Amerikalılar ilk ganimeti işte burada vurmuşlar ve orada bulunan yüze yakın uzmanı ülkelerine transfer etmişlerdi.

Transfer edilenlerin içinde, Werner von Braun'dan sonraki en önemli isim hiç kuşkusuz uzay tıp doktoru Huberkus Strughold'du. Apollo-11 projesinin en önemli isimlerinden biri olan bu doktor, gençliğinde donmuş bedenleri sıcak suya atıp canlandırma üzerine yapılan deneylerle ilgilenmiş, ama Amerikalı yetkililere insan kobaylar kullandığına ilişkin hiçbir şey söylememişti. Amerikalı yetkili Alexander Weltz, bu tür deneylerin yapıldığı yerlerde bazı araştırmalar yapmış, ancak tavşan kadar hayvanların sığabileceği küvetlerin yanı sıra insan bedenlerinin sığabileceği küvetler de görmüştü. Weltz'in, bu büyük küvetlerle ilgili olarak sorduğu sorular ya cevapsız kaldı, ya da bunlara domuz cinsinden iri hayvanların atıldığı söylendi. Amerikalılar, Alman doktorlardan bunları dinlerken, Dachau esir kampından birkaç saat önce kurtulan ve soluğu ABD Ordu Radyosu'nda alan insan kobaylar kendi üzerlerinde yapılan "dondurma-yeniden canlandırma" deneylerini en ince ayrıntılarına kadar anlatıyorlardı. Amerikalılar, buna rağmen Alman doktorların anlattıklarına inanmış göründüler. Niyetleri onları cevaplandırmak değil, Amerika'ya götürmekti çünkü.

1950'lerde ABD'de faaliyete geçen Central Medical Establishment, Nazi Almanya'sının Kaiser-Wilhelm Enstitüsü'nün neredeyse aynısıydı. Üstelik yalnız çalışanlarıyla değil, araçlarıyla da. Çünkü Amerikalılar sadece bilim adamlarını değil, laboratuvarları, basınç odalarını, oksijen kompresörlerini ve nihayet elektronlu dev bir mikroskobu bile taşımışlardı ülkelerine. Bugün ABD'de bütün bilim çevreleri, bu transferler yapılmasaydı Amerikan hava tıbbının bugünkü seviyesinden çok gerilerde olacağını kabul ediyor. Ya ölenler? Onlar öldükleriyle kaldı kuşkusuz. Ve ürkütücü bir sonuç: Nazi Almanya'sıyenilmeseydi bunlar ortaya çıkmayabilirdi. Bilim yoksa böyle mi gelişiyor? ●

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

herkesin sesi...

"Güzel Renato"nun yeni firarını İtalya sabırsızlıkla bekliyor

İTALYA/BİR GANGSTER ÖYKÜSÜ

Mamma Mia! Bu ne kaçış...

İtalya'nın ünlü gangsteri Renato Vallanzasca, nam-ı diğer "Güzel Rene" yine hapisten kaçtı. Yakalanana kadar geçen bir haftalık süre içersinde, bütün İtalya kendisinden konuştu.

"Şöyle birkaç gün başımı dinleyip güzel bir tatil yapmak istedim." Yakışıklı gangster Renato Vallanzasca, son firarından sonra 7 ağustos günü Radova otoyolunda son model bir Alfa Romeo içinde yakalandığında böyle diyordu. Ama "Güzel Rene"nin bu tür açıklamalarının ünlü gangsterin kulaktan kulağa dolaşan firar hikâyelerine alışkın olan İtalyanlar için, hiç de garipsenecek bir tarafı yoktu.

Vallanzasca bugün İtalya'nın en popüler kişisiydi. Adı magazin dergilerinde haftalardır baş köşeyi işgal ediyor, eski bir partizan olan üvey babasıyla röportajlar yapılıyor, müthiş zekâsından ve hapisteyken dışarıdan üniversiteye devam edip mühendislik diploması aldığından söz ediliyordu...

Firar günlerinde, diskoteklere gidip, Mina'nın altmışlı yıllarda çok meşhur olan "Renato, Renato, ne kadar tatlısın, ne kadar naziksin" parçasını kendi adı geçiyor diye silah zoruyla diskjokeylere koydurttuğu efsanesi dillerden dile dolaşıyordu. İnsanlar, onun firarda iken kaldığı otellerin patronlarına telefon edip onun odasını rezerve etmek için yarışıyorlar, sürekli devam ettiği barların ve tavernaların müşteri sayısında müthiş bir patlama gözlemleniyordu. Aslında, öldürdüğü insanların belki sayısını unutacak kadar azılı bir katil olan "Güzel Rene" giderek maskeli kahraman Zorro'ya dönüşmüştü.

Fare yeniden kaçtı. Ünlü gangster Renato Vallanzasca'nın bugünlerde İtalya'da yeniden bu kadar popüler olmasının nedeni, son gerçekleştirdiği firarın inanılmazlığıydı. Renato, kendisine refakat eden beş kişilik jandarma timiyle birlikte bindiği "Flamina" gemisinden göz açıp kapatıncaya kadar kuş olup uçmuştu. Hem de üstüne kilitlenen gemi kamarasının güverte penceresinden süzülerek.

Olayı soruşturmaya başlayan savcılık ise o pencereden bir kedinin bile zor sığacağını iddia ederek refakatçı jandarmaların yardımından kuşkulanıyordu. Ünlü gangster. Her ne kadar yakalandıktan hemen sonra yaptığı açıklamalarda "beni mister fare diye çağırırlar, geçemeyeceğim delik yoktur" diyerek jandarmaları temize çıkarmaya çalıştıysa da, savcılık için birçok nokta karanlıkta kalmaya devam ediyordu. Örneğin Renato Vallanzasca'nın ünü bilindiği ve bu nedenle daha önceki yolculuklarda onar kişilik timler görevlendirildiği halde, hangi mantığa uyularak bu kez görev, çoğu kırsal kesimden gelen bu beş kişilik genç "karabinieri" ekibine verilmişti? Hastaneye bile yatırıldığında odasını 30 kişilik küçük bir polis ordusunun gözetlediği Vallanzasca'yı yaz ortasında durup dururken gemiyle Genova'dan Sardunya Adası'na nakletmek Sosyal Adalet Bakanı'nın aklına nereden gelmişti!

Sonuç olarak, "Güzel Rene"nin bu son firarıyla İtalyan emniyet örgütünde neler olup bittiği sorusu yeniden gündeme gelmişti. Üstelik bu örgütün kara listesi de her geçen gün biraz daha kabarıyordu. Grev bölgesindeki faaliyet gösteren hırsızlardan açıkça yüzde alan polislerden, ordudan çaldığı silah ve malzemeyi karaborsada satan mareşallerden, uyuşturucu şebekelerini yönlendiren polis emeklilerinden, turistleri kışlalara kapatıp sırayla tecavüz eden İtalyan polisleri "karabinieri"lerden millet çoktan el aman demeye başlamıştı. Bu nedenle, Renato'nun kaçış öyküsünün perde arkasını araştırma da savcılık işi çok ciddi tutuyor ve bu olaydan hareket ederek emniyet örgütünün üst düzey yöneticilerinin kulaklarını çekmeyi hedefliyordu.

Renato'ya gelince. Bu kez işi oldukça güç gibi görünüyordu. Çünkü savcılığın isteği üzerine, güvenlik önlemleri olağanüstü artırılmış durumdaydı. Ama unutulmaması gereken nokta, ünlü gangsterin nakledildiği Novara Hapishanesi'nden, bu yılın başında iki ünlü teröristin daha firar etmiş olduğuydu. Nitekim, yakalanmasından 10 gün sonra, polisler, Renato'nun hücresinde 6 metre uzunluğunda kalın sicim buluyorlardı.

Kaçıp yakalanmayı alışkanlık haline getiren ünlü gangster, bu kez ufacık bir lumbozdan kaçmayı başardı.

Kadınsız gangster olmaz

Arthur Penn'in unutulmaz filminde Bonnie, sevgilisi Clayde'ı ölüme kadar terk etmemişti... Kadın ve gangster ikilisi, bir dönemin Hollywood filmlerinin değişmez çiftleriydi. Çoğu eski fahişe olan bu kadınlar, yeraltı dünyasının liderleri olan sevgililerinin yanında banka soyarlar, "Limousine"lerin pencerelerinden makineli tüfekle polis tararlardı. Ama Renato'nun listesi, alışıla gelmişin çok dışındaki kadınlarla doluydu.

"Öndört yaşındaydım. Alain Delon'a çok benziyordu ve görür görmez âşık oldum" diyen ilk karısı Pioggia, şimdi sigortacı eşiyle sakin bir hayat sürdürüyor ve "Güzel Rene" hakkında konuşmaktan özellikle kaçınıyordu.

Vallanzasca'nın ikinci göz ağrısı, müthiş bir esmer dilberi olan Patrizia idi. Renato ilk cinayetini bu kadın için işlemişti. 23 Kasım 1976 tarihinde bir BMW'nin direksiyonunda saatte 200 km hızla giderken, kendisini durduran trafik polisini büyük bir soğukkanlılıkla tabancasını çekip vurmuş arabayı bırakıp kaçarken de BMW'nin yan koltuğunda duran bir demet karanfilin yanına şu notu da bırakmayı unutmamıştı. "Özür dilerim. Onu öldürmeye mecburdum. Çünkü sevgilime aldığım karanfilleri zamanında yetiştirmek için acele ediyordum. Beni durdurarak buna engel oldu."

Emmanuela önce rehine sonra sevgili oldu

Angela ise çetesinin fedailerinden birinin sevgilisiydi. Ama Renato ne de olsa şefti ve sonunda onun yatağında karar kılmıştı. Angela "Güzel Rene" için soygun ve öldürmeye teşebbüsten hapse bile düşmüştü. Zavallı kadın, daha sonra rahibe olup manastıra kapanmışsa da, bir gün yol kenarında alnından iki kurşunla ölü bulunmaktan kurtulamamıştı.

Renato, 1976 yılının noelinde İtalyan kozmetik kralının kızını kaçırdığında fısıltılar, güzel rehine ile yeşil gözlü gangster arasında büyük bir aşkın doğduğunu yaymıştı. Hatta bir taksi şoförü, Emmanuela'yı rehin günlerinde bir süpermarkete götürdüğüne ve kadının 20 şişe şampanya aldığına yemin billah ediyordu.

Ünlü gangsterin son yakalanışının arkasında da bir kadın bulunuyordu. Polis, Luana Gaitto adlı kadını izleyerek Renato'yu yakalamayı başarmıştı.

FRANSA / CİCCİOLİNA İLE SÖYLEŞİ

"Pornonun Jeanne d'Arc'ıyım"

Cicciolina basit bir porno yıldızı mı? Yoksa bilinçli bir radikal milletvekili mi? Estetik yönü ağır basan erotik filmleriyle tanınan Fransız aktrisi Myriam Mézières, Le Nouvel Observateur dergisinde, Cicciolina ile cinsel özgürlük, ahlaki değerler ve şiddet üzerine konuştu.

Myriam Mézières: Günün birinde bana porno film çevirmemi önerdiler. Bunu hiçbir zaman yapamazdım. Daha önceden açık saçık sahnelerde oynamıştım ama "hard" porno hiç sözkonusu olmamıştı. Filmde gerekli olan bir tecavüz sahnesiydi. Yapımcılar, "aşk filminin dekoruna bir şamdan koysan erotizm olur. Şamdan ortadan kalkarsa bunun adı pornodur" dediler.

Onorevole Cicciolina: Herkes olayları kendi bakış açısından görüyor. Ben cinsel özgürlük için savaşıyorum. Pornonun Jeanne d'Arc'ıyım.

M.M: Peki, kendini bir azize gibi mi yoksa Barbie bebek gibi mi görüyorsun?

O.C: Ben bozguncu, yasaları takmayan ve son derece popüler bir kişiyim. Pornografiyi karanlıktan günışığına çıkartmayı, utanıp sıkılmanın sınırlarını mümkün olduğunca ileri doğru itmeye çalışıyorum.

M.M: Peki niye? Seni bu yola kim itti?

O.C: İtalya'da ve tüm dünyada cinsel baskı, çocuklara ve kadınlara saldırıya yol açar. Erkekler, Kama-sutra yapmak için yeterince uygun değiller. Ben bütün cinsel pozisyonları uyguluyorum. Parlamentoya iki yasa önerisi verdim. Birincisi ceza kanununun genel adaba karşı işlenen suçları içeren maddesinin, diğeri de siyasi sansür de dahil olmak üzere her çeşit sansürün kaldırılması için.

M.M: Ensest hakkında ne düşünüyorsun?

O.C: Bu tür şeyler, cinsel sapkınlık ifadesi. Cinsel özgürlükle hiçbir ilgisi yok.

M.M: Kendini fazla teşhir ediyorsun. Kendini tehlikede hissediyor musun?

O.C: Elbette. Ben siyasi açıdan tedirgin edici birisiyim. Sınırların dışına çıkıyorum, kendimi teşhir ediyorum, oyun oynamıyorum. Benim seçilmem, İtalya'daki bütün softaların, namus düşkünlerinin suratına çarpılmış ahlaki bir tokattır. Benim ve benim gibi çalışan kızların intikamıdır. Sonuçta, beni Onorevole (İtalya'da milletvekillerine verilen saygı unvanı) olarak adlandırmaya zorunlu kaldılar.

M.M: Aktrislik yaptığımda bana sık sık teşhirciymişim gibi davranıldı. Bence, bu, insanların ifade etmekte zorlandığı bir rahatsızlığı dile getirmek için kullandıkları rezil bir kelime.

O.C: E bello! Yaşasın teşhircilik!

M.M: Ama insanlar bu kelimeyi başka bir şey anlatmak için kullanıyorlar.

O.C: Tastamam. Bunlar, istediklerini elde edememiş kişiler. Bu da, cinsel özgürlük alanında hâlâ yapılacak işlerin olduğunu kanıtlıyor.

M.M: Bu tür teşhircilik şiddet ve başkaldırı öğeleri de taşıyor.

O.C: Ben son derece sakin bir insanım. Beni saldırgan yapan... mesela nükleer santraller. Bunların yol açtığı dehşeti çok güçlü olarak hissediyorum. Benden bahsederlerken "müstehcen" olduğumu, ahlaka aykırı davrandığımı söylüyorlar. Ama ahlaka aykırılık esas milletvekillerinde, bakanlarda, uyuşturucu mafyasını ve silah tacirlerini destekleyen bu aşağılık domuzlarda. Onlar insanlara ölümü getiriyorlar. Halbuki ben, aşk yaparak, aşkın teşhirciliğini yaparak onlara yaşamı sunuyorum. Yemin ederim ki, bu yaşam benim içimde olan bir şey. Aşkın getirdiği şiddet, nasıl desem ki... Yapmacıksızdır.

M.M: Bazen gösteri yaparken ben de gidip salonda bulunan bir adamın kucağına oturuyorum. Erkekleri bu tür hareketlerle saldırgan hale getirmek mümkün. Erkekler üzerindeki bu gücümüzü nasıl değerlendiriyorsun?

O.C: Harikulade bir şey. Ben de gidip onların kıllı dizlerinin üzerine oturuyorum. Onlara bebeklermiş gibi davranıyorum, okşayıp, kulaklarını çekiyorum.

M.M: Yani müzikhol geleneğini sürdürüyorsun.

O.C: Öyle mi dersin? Bilmiyorum. Onlar okşanmaya muhtaç bebecikler. Hem sonra, en sert erkekler bile, kadın elinin yumuşaklığında eriyorlar. Erkeklerin bana dokunmalarına, beni okşamalarına alıştım. Erkeklerin de, kadınların da cinsel hazlarının uyandırılmasına, tenlerinin tazeliğinin, canlılığının hissedilmesine ihtiyaçları vardır. Harika bir şey... Bayılıyorum buna.

Myriam Mézières ile Cicciolina cinsel özgürlük ve ahlak üzerine konuştular.

M.M: Ama erkeklere bebeklermiş gibi davrandığında, onların adam olmaktan korkacaklarını ve saldırgan olmayı sürdüreceklerini düşünmüyor musun?

O.C: Hayır, ben diyorum ki, erkekler kendilerine dokunulduğunda yeterince cinsel haz almıyorlar. Cinsel hazzı esas olarak silahlar ve atom savaşının fantezileri arasında yaşıyorlar. Bugün, erkeklerin, kendilerine yasak koymaktan vazgeçmeye gereksinmeleri var.

M.M: Senin için feministler çok saldırgan. Onların gerekçelerini anlıyor musun?

O.C: Parlamentoya girdiğimde gördüğüm ilk şey eli bayraklı feministlerin bana ve Radikal Parti'ye saldırdıklarıydı. Merkezlerini ziyarete gittiğimde de birçoğu bana yine saldırdı. Ama Emma Bonino gibi (Radikal Parti'nin tarihi feministi) boşanma, kürtaj haklarının elde edilmesi konusunda önemli mücadeleler vermiş kadınları da unutmamak gerekir. Kendimi tam özgür bir kadın gibi hissediyorum ve diyorum ki: Viva la Masturbazione!

M.M: Niye boynuna haç takıyorsun?

O.C: Ben Katoliğim. Pazar ayinine gitmem ama bir keresinde bizim gibi bir papaz günahlarımı çıkardı. Benim için zevk olan şeyler papaz için günahtı. Ama gene de günah çıkarttı. Bu iş için evime bile geldi.

M.M: Ya senin önlenemeyen yükselişin? Bu herhalde İtalya'dan başka yerde olmazdı.

O.C: Bu iş için, siyasi güce karşı çıkma gibi şeyler söylendi. Aslında pek ilgisi yok. Bence 20 bin erkek parlamentoda aşktan bahsedilmesi için bana, Cicciolina'ya oy verdi. Bütün olup biten bu.

M.M: Özel yaşamından hiç bahsetmiyorsun? Utançtan mı?

O.C: Hayır, utandığım hiçbir şey yok. Genel yaşantım olduğu söylenemez... Veya özel, ikisi karışıyor. Memelerimi göstermeden haftada 5 gün, ciddi ciddi milletvekilliği yapıyorum. Konuşmaları dinliyorum, düşüncelerimi söylüyorum, oy kullanıyorum, anayasayı tetkik ediyorum ve hafta sonlarında, diskoteklerde, yeniden küçük domuzcuk Cicciolina oluveriyorum.

M.M: Radikal Parti'de kalacak mısın?

O.C: Tabiii. Niye soruyorsun ki? Yakında, Avrupa'da genel kabul görmek için büyük bir kampanya başlatacağız.

M.M: "Penthouse" mu senden soyunmanı isteyen?

O.C: Hayır, bu benim zevkim. Kendimi daha da çıplak hissetmeyi seviyorum. Benim cinsiyetim küçük bir kızınki gibidir. Ben küçük masum bir domuzum●

Erkekleri "bebecikler" olarak gören İtalyan porno yıldızı, Radikal Parti'ye sıkı sıkıya bağlı

Fransızların uçak gemisi Clemenceau da Körfez'de boy gösterecek

KÖRFEZ

Batı silah yığıyor

ABD, Körfez'e yeni savaş gemileri göndereceğini açıklarken, Fransız donanmasına bağlı lojistik destek ve mayın tarama gemileri, önceki hafta Körfez'e gitmek üzere hareket eden filo ile buluşmak üzere Fransa'dan hareket etti. İngiltere'nin bölgeye göndermeyi düşündüğü 4 mayın toplama gemisinden ikisi de geçtiğimiz hafta içersinde yola çıktı.

Öte yandan ABD, İran'la arası Mekke olaylarından sonra iyice bozulan Suudi Arabistan'a 1 milyar dolarlık silah satacağını açıklayarak Tahran'a psikolojik bir darbe daha vurdu.

İranlı ve ABD'li yetkililer birbirlerini karşılıklı olarak tehdit etmeyi de sürdürüyorlar. İran Cumhurbaşkanı Hamaney, ABD gemilerinden korkmadıklarını açıklarken, Beyaz Saray Genel Sekreteri Baker, "Şimdiye kadar ağırbaşlı davrandığımız için İran bizi aciz zannetmesin" dedi.

ABD

Eşcinseller Papa'ya karşı

Papa'nın eylülde ABD'ye yapacağı ziyaret hiç de kolay geçeceğe benzemiyor. Amerikalı eşcinseller ve lezbiyenler, geçtiğimiz hafta içinde, kendilerini "kötü ahlaklı" diye nitelendiren Papa'nın ziyaretine karşı büyük bir gösteri yaptılar. Ülkenin eşcinsel cenneti olarak bilinen San Francisco eyaletinde yapılan gösteride, eşcinseller Papa ve rahibe kılığına girdiler, "Tanrım, teşekkür ederim. Ben bir eşcinselim" şeklinde pankartlar da taşıdılar, Papa'nın AIDS'e karşı prezervatif kullanma tavsiyesini protesto etmek için havaya binlerce prezervatif attılar.

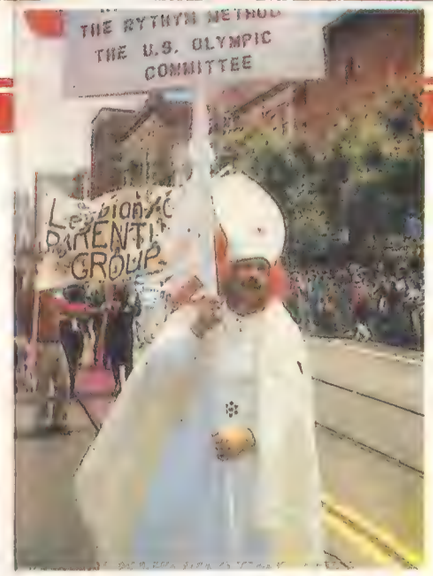

Birçok eşcinsel gösteriye papa kılığında katıldı

KÜBA

Castro "Kanun Namına"da

Türkiye'de "Kanun Namuna" adı altında gösterilen ABD'nin ünlü televizyon dizisi "Miami Vice"ın yeni bir bölümü Küba'da çekilecek. Hem de Fidel Castro'nun izniyle. Yalnız Küba liderinin bir şartı var. Fransız "Le Point" dergisinin iddiasına göre Karaib Adası çevresinde geçen bu diziye "bayıldığını" söyleyen Küba lideri, dizinin küçük bir bölümünde görünmek istiyor.

"Kanun Namına"nın acar polisleri bu kez Havana sokaklarında suçlu kovalayacaklar

VİETNAM

Mülteciler! Geminiz bizden...

Derme çatma balıkçı teknelerine binerek ülkeden kaçmaya çalışan vatandaşlarıyla bir türlü başa çıkamayacağını anlayan Vietnam resmi makamları, son liberalleşme programı çerçevesinde bu soruna çözüm getirdiler. Gemileri artık resmi makamlar kendileri kiralıyorlar. Ülkeyi yasadışı yollara sapmadan ve daha konforlu olarak terk etmenin bedeli ise 1000 ile 2000 dolar arasında değişiyor.

KISA...KISA...

- **Türkiye'nin üye olduğu Avrupa** Teknoloji Programı Eurekanın 30 yeni projesi 14 Eylül'de, İspanya'nın başkenti Madrid'te tartışılacak.
- **FKÖ lideri Yaser Arafat yeni bir** diplomatik atak başlattı. Afrika Birliği Örgütü'nün Addis - Abeba'da yaptığı toplantıda, FKÖ liderinin birçok Afrikalı liderle konuşarak, çeşitli başkentlerde büro kurma izni aldı.
- **Cezayir ve Mısır, Avrupa'daki** tereyağ dağlarını eritecekler. Her iki ülke de, 1,5 yıldan beri stoklarda bekleyen tereyağları satın almayı kararlaştırdılar.

Dallas dizisindeki rolüyle üne kavuşan Audrey Landers, esas mesleği olan şarkıcılıkta da başarıdan başarıya koşuyor. Güzel şarkıcı, daha önce birlikte Playboy'a çıplak pozlar verdiği kız kardeşi ile beraber bir ikili kurdu. Rock müziği yapan kızkardeşlerin son Amerika turnesindeki bütün konserlere ilgi, gerçekten büyüktü. Müzik eleştirmenleri, ikilinin yaptıkları müzik kadar, olağanüstü fizikleri ve şovlarıyla da dikkat çektiğini belirtiyorlar.

PORTRE

Kökenlerine ihanet eden düşman kardeşler

GAVIN KELLY

Sıradan bir patron değil Gavin Kelly. Dünya Elmas piyasasının yüzde 60'ını, altın piyasasının ise yüzde 22'sini elinde tutuyor. Şu anda Güney Afrika Birliği'ni altüst eden grevci maden işçilerinin yüzde 80'ni onun ocaklarında çalışıyor. Doğal olarak siyah düşmanı, aşırı ırkçı olması gereken bir beyaz. Oysa hiçte öyle değil. Tam tersine Gavin Kelly, Güney Afrika istihbaratına göre tehlikeli bir devrimci de. Çünkü bu Oxford mezunu "büyük patron" siyahlarla diyalogdan yana. Bu yakınlaşmayı geçen sene Zambia'nın başkentinde Afrika Ulusal Kongresi'nin lideri Olliver Tambo ile baş başa görüşecek kadar ileri götürmüş. Bugün herkes aynı soruyu soruyor: Yükselen grev dalgası karşısında reformist patron romantik ideallerini mi, yoksa ekonomik çıkarlarını mı seçecek?

CYRIL RAMAPHOSA

Kim derdi ki hiç sevilmeyen siyah polislerden birinin oğlu bir gün Güney Afrika Ulusal Maden İşçileri Sendikası'nın genel sekreteri ve madencilerin direnişinin sembolü olacaktı. Üstelik Cyril bir maden işçisi de değil. Avrupa'da hukuk tahsili yapmış bir avukat. Fakat bu niteliği onu beyaz patronlarının gözünde en azından masaya oturulup konuşabilinir konumuna getirmiş. Cyril, diğer siyah liderlerin tersine arka planda kalmayı ve çatışma yerine, uzlaşmayı benimsiyor. Grevin politik yönünden çok ekonomik kazanımlara önem veriyor ve bu konuda da oldukça inatçı. Bütün bu yönleriyle, silahlı mücadele yanlısı Steve Biko'ya hayranlık duymasına karşın daha çok Mandela'nın çizgisine yakın duruyor.

İSTANBUL / GAZ İHALESİNİ ALARKO KAZANDI

Doğal gaz devri başlıyor

Sovyetler Birliği'nden getirtilecek doğal gazı İstanbullular önümüzdeki yıldan itibaren kullanmaya başlayacak. Tabii önümüzdeki 3 yıl boyunca döşenmesi sürecek borular nedeniyle açılacak çukurların eziyetine de katlanarak.

Müjde! İstanbulluların telefon çukuru, kanalizasyon çukuru, elektrik çukuru gibi türleri olan, gündelik "engelli koşularına" bir yenisi ekleniyor. Doğal gaz boru hattı çukurları... Üstelik bu değişikliğin yalnızca engellerin türünde değil, engellere gösterilen tepkilerde de ortaya çıkması da mümkün. "Hay bu gaz çukurunu açanın..." diye başlayan rahmet okumaların dilimize kazandırılması çok zayıf olmayan bir olasılık. Ama, kazın ayağı bu kez biraz farklı görünüyor.

"Kendimize küfür ettirmek istemiyoruz. Biz zor işlerin adamıyız. Şehrin sokaklarını ilmi ve medeni şekilde kazacağız, çukurları perdeleyeceğiz." Kazın ayağının neden bu kez farklı olduğunun ipuçlarını veren bu sözler oldukça yetkili bir ağızdan çıkıyordu. İstanbul'un hızlı tramvaydan sonra en büyük projesi olan doğal gazın şebeke yapımı için açılan ihaleyi kazanan Alarko adına bir açıklama yapan Üzeyir Garih endişelerini şöyle sürdürüyordu. "Sonra biri çukura düşer, basın Alarko'nun açtığı çukura vatandaş düştü diye yazar."

"Şok" eden ihale. Oldukça güçlü rakipler arasından sıyrılıp, 277 milyon dolarlık (25 milyar lira) teklifle ihaleyi kazanmaları, Alarko yetkilileri için tam bir şok etkisi yaratmıştı. Anakent Belediyesi Genel Sekreteri Atanur Oğuz'un eskiden çalıştığı Eltes (E.C.A.) ve hükümete yakınlığıyla bilinen Enka'yı yaya bırakmış olmak gerçekten de şaşırtıcı bir sonuçtu. Üstelik Tekfen, İtalyan Grasetto gibi şirketler de yabana atılmayacak rakiplerdi.

18 Mayıs 1987'de ihaleye çıkarılan doğal gaz şebekesi için verilen teklifler 13 Temmuz günü beş kişiden oluşan bir uzman kadro tarafından değerlendirmeye alınmıştı. Belediye İETT, İstanbul Gaz Dağıtım AŞ. (İGDAŞ)'tan yetkililerin yanı sıra İ.T.Ü.'den Prof. Cahit Özgür'ün katıldığı değerlendirmede bir sonuca varmak oldukça güç olmuştu. Bu arada 8 Temmuz günü Belediye salonunda firmaların teklifleri açılırken, Doğuş AŞ. ve Başbakan Özal'ı Şeker Bayramı'nda yatında misafir eden işadamı Nurettin Koçak'ın sahibi olduğu Kutlutaş'ın dosyalarında eksiklik olması yüzünden değerlendirme dışı kalmaları bu şirketler açısından tam bir düş kırıklığı yaratıyordu. Çünkü proje yalnızca büyüklük açısından değil, prestij açısından da oldukça önemliydi.

Hedef 200 bin abone. Türk ve Fransa hükümetleri arasında 1986 Aralık ayında imzalanan Mali Protokol uyarınca, 30 yıl vadeli 10 yılı ödemesiz, yüzde 2.25 faizle projeyi gerçekleştirecek olan Alarko, önümüzdeki ay Belediye ile mukavele imzalayacak. 1988 Ocak ayında başlayacak boru döşeme çalışmaları, 3 yıl devam edecek. Altyapısı hazır olan ve gaz için boru döşenen semtlere 1988 Haziran ayından sonra gaz verilmeye başlanacak. Bu arada İGDAŞ (Istanbul Gaz Dağıtım Anonim Şirketi) Genel Müdürü Haldun Türkay, üç yılın sonunda 200 bin aboneye hizmet vermeyi amaçladıklarını söyledi. Botaş tarafından Sovyetler'den getirtilecek doğal gazın şebekesi ilk etapta Esenyurt'tan başlayacak ve deniz altından geçerek Gebze-Dolayoba'da son bulacak.

Doğal gaz ihalesinde aslan payını Üzeyir Garih aldı.

Doğal gazı nasıl kullanacağız? İstanbulluların 1988 Haziranı'ndan itibaren kademeli olarak kullanmaya başlayacağı doğal gaz şebekesi için yaklaşık 2085 kilometre boru döşenecek. Vatandaşlar çelik borularda 20 bar, polietilen borularda 4 bar, abonelerde 21 mili basınçtaki gazı, havagazı kullanır gibi kullanacaklar. Evlerde, işyerlerinde, sanayide kullanılabilecek Sovyet gazı 8.650 kilokalori/m3 verecek. İGDAŞ Genel Müdürü Haldun Türkay, ilk etapta vatandaştan gaz ücreti dışında bir ücret talep edilmeyeceğini, proje içinde mevcut havagazı şebekesinin ıslahının da bulunduğunu açıkladı. Havagazından daha elverişli, sabit basınçlı doğal gazın kesilmesi söz konusu olmayacak. Gazın fiyatı fuel-oilden ucuz, taşkömüründen pahalı olacak. Avrupa ülkelerinde doğal gaz kullanan ülkelerin sayısının fazlalığına işaret eden yetkililer, "Doğal gaz kullanımı gelişmişliğin göstergesidir" diyorlar.

Makbule BATUR

Yıllara göre doğal gazın verileceği semtler

1988-89 Yeşilköy, Ataköy, Fatih, Eminönü, Bakırköy, Beyoğlu, Taksim, Harbiye, Levent, Kasımpaşa, Kurtuluş, Etiler, Üsküdar, Acıbadem, Kadıköy, Bostancı.

1989-90 Florya, Şenlik, Avcılar, Kocasinan, Yenibosna, Bahçelievler, Güngören, Topkapı, Eyüp, Beşiktaş, Şişli, Mecidiyeköy, Esentepe, Kartal, Pendik, Cevizli, Ümraniye, Moda, Haydarpaşa, Kandıra.

1990-91 Küçükçekmece, Sefaköy, Halkalı, Gaziosmanpaşa, Küçükköy, Ortaköy, Arnavutköy, Tarabya, İstinye, Sarıyer, Ayazağa, Kâğıthane, Bulgurlu, İçerenköy, Kozyatağı, Küçükyalı Maltepe.

EMRE UAŞ / NOKTA

GENÇLİK / BASIN YAYINA İLGİ ARTIYOR

Mektepliler geliyor

Lise sonda yeni bir ilgi odağı, yüzde 45 basın yayın okullarını tercih ediyor. Eski öğrenciler ise okullarını kıyasıya eleştiriyorlar.

"Gazetecilerin hayal bile edemediğim büyülü bir dünyaları var. Dayanışma, heyecanlı bir tempo ve her gün silbaştan başlayan bir kovalamaca, işte bu nedenle BYYO'ya girmek istiyorum", "Toplumda iyi bir mevki edinebilmek, rahat bir yaşam sürebilmek için BYYO'yu tercih ettim", "Beni BYYO'yu seçmeye iten, gazetecilerin sosyal yaşamlarının çekici olmasıdır." İşte geçtiğimiz günlerde yayın hayatına atılan "Genç Basın" isimli derginin ilk sayısında düzenlediği "Üniversite Adayları" anketinde satır aralarına düşülen notlardan birkaçı. Gülsüm Soyarslan, Mustafa Öztürk ve Hülya Kıvrak neden gazeteciliği seçtiniz sorusunu yukardaki cümleleriyle cevaplamışlardı. Ankara, İstanbul ve İzmir liselerinde düzenlenen ve 500 kişinin katıldığı anketin sonuçları bilinmeyen bir gerçeği gün ışığına çıkarıyordu. Liseliler basın yayına büyük bir ilgi duyuyorlardı. Öyle ki son ÜSYM adaylarının yüzde 45'i ilk 10 tercihi arasında bir gazetecilik okuluna yer vermişti.

Alaylılara karşı mektepliler. Türk basınında şimdiye dek egemenliklerini tartışmasız bir şekilde ilan eden alaylılara, yani çekirdekten yetişme gazetecilere karşı güçlü bir mektepli atağından söz edilebilirdi. Bunun nedenleri ise çok çeşitliydi, ama ilk bakışta şu üç faktörün yaygınlık taşıdığı görülüyordu: Kötülüklere karşı savaş, havalı bir meslek ve yüksek sosyalleşme arzusu.

Anketin değerlendirmesinden ilginç sonuçlar çıkmıştı. Erkek öğrenciler gazeteciliğin bir erkek mesleği olduğunu düşünürken, kızlar arasında ilginin magazin muhabirliğinde yoğunlaştığı görülüyordu. Araştırma sonuçlarından bazıları da yayınlanmamıştı. Genç Basın'ın sorumlu yazı işleri müdürü Nusret Yılmazer, kendisini de çok şaşırtan sonuçlardan birini şu sözlerle açıklıyordu: "İstatistiki olarak açıklamadığımız, ancak çoğunluğun basın yayını seçerken ön plana aldıkları nedenlerden biri de 'Gerçekleri yazabilmek.' Bu, gençlerin bir yandan, basında gerçeklerin yazılmadığına inandıklarını, diğer yandan da zamane Don Kişot'ları gibi ortalığı kasıp kavurmaya pek hevesli olduklarını ortaya koyuyor."

Yılmazer'in bu kanaatini daha da güçlendiren bir diğer açıklanmamış cevap çizelgesi de "İdolleriniz Nelerdir?" konusundaki araştırmaydı. Lise son sınıf öğrencilerine "Kimin yerinde olmak istersiniz?" sorusu sorulduğunda ilk sıralamada ortaya çıkan isimler şunlar olmuştu: Uğur Mumcu, Emin Çölaşan, Mehmet Ali Birand, Cengiz Çandar, Uğur Dündar, Yavuz Donat... Bu isimleri, daha çok araştırmacı gazeteciliğe yatkın kişilere, Türk basınının sivri kalemlerine, bağımsız çalışmalarıyla dikkat çeken gazetecilere duyulan ilgi şeklinde niteliyordu Yılmazer.

Yılmazer gençlerin Don Kişot ruhu taşıdıkları görüşünde

MAHMUT ÖVÜR / NOKTA

"Okul yılları kayıp yıllardır." Lise öğrencilerinin bu inancı eski BYYO'lular içinse, sadece mizahi bir değere sahipti. Üç yıldır gazetecilik yapan Hakan Tayyar, "Eğer sadece okuluma devam edip de gazetelerde çalışmamış olsaydım, şu üç yılım bir hiç uğruna geçmiş olacaktı. Bugün Babıali'de belli bir yeri olan, İÜ BYYO'dan üç kişi vardır. Bunların üçü de okuldan çeşitli nedenlerle atılmışlardır. Bir basın yayın okulundan mezun olup, 'Bu adam mektebinde okudu, gazetemize yararlı olabilir denerek' işe alınan hiç kimseyi bilmiyorum. Girenler tanıdıkları vasıtasıyla giriyorlar" diyordu.

Tayyar'a göre basın yayına merak TV'de yayınlanan "Sekiz Sütuna Manşet"in kahramanı gazeteci Ümit'le birlikte başlamıştı. Halen hosteslikten mankenliğe kadar pek çok alanda faaliyet gösteren pek çok genç liselinin BYYO'ları istilası o yıllara rastlıyordu. Ama ne o günlerde mezun olanlar ne de bugünkü mezunlar basında iş bulamamışlardı. Zira eğitim çok yüzeyseldi. Mesela, İÜ BYYO'da Asil Nadir'in bağışlarıyla 200 milyon TL'ya kurulan Radyo-TV stüdyosunda hiçbir öğrencinin çalışmasına izin verilmiyordu. Yine Hürriyet'in, matbaasını değiştirdikten sonra BYYO'ya eğitim amacıyla yolladığı makineleri hiçbir öğrenci görmemişti. Fotoğraf atölyeleri çalışmıyordu. "Bu yüksekokullardan hiçbir fayda beklenemez" diyordu Hakan Tayyar.

Bir başka basın yayın mezunu Can Takkeli ise lise son sınıf öğrencilerinin okul merakıyla, gazetelerde daha çok çekirdekten yetişme elemanların tercih edilmesi arasındaki çelişkiyi şu sözlerle değerlendirmişti: "Biz son sınıftayken Ankara BYYO, Marmara BYYO ve İÜ BYYO'yu kapsayan bir çalışma yapmıştık. Bu üç okulda da öğrenciler bir okul gazetesi çıkarmak için başvuruda bulunmuşlar, izin verilmemişti. Öğrencilerin yüzde 90'ı okul hayatı boyunca bir matbaa görmemişti. Gazetelerden yollanan meslek hocalarının 'kızağa çekilmiş, işe yaramaz gazeteciler olduğuna' inananların oranı yüzde 80'di. Derslerin yüzde 20'sinin gazetecilikle ilgili olduğu düşünülüyordu. Ve zaten, okulu bitirenlerin sadece yüzde 11'i gazetecilik yapıyordu. Şimdilerde garip bir inanç var, topluma doğrudan bir şeyler söyleyebilme ayrıcalığına sahip olunduğu sanısıyla gazetecilik tercih edilen bir okul haline geldi. Ama karşı taraf böyle düşünmüyor, gazete yöneticileri okullarda öğrencilerin yetiştirilemediğinin pekâlâ farkındalar." ●

"Tanımla ve yönet kavgası"

Hem uzun zamandır basında çalışan, hem de bir süredir Marmara Üniversitesi BYYO'da ders veren Dr. Haluk Şahin ile, gençliğin basına yönelen ilgisi hakkında konuştuk.

Nokta: Alaylı mı, mektepli mi? Sizin bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Dr. Şahin: Mektepliler "Her mezun bir gazetecidir" der, alaylılar ise "Gazetecilik okulu mezunundan iyi gazeteci olmaz" derler. Bence ikisi de yanlış. Üç özelliğe sahip olmak lazım: Tarih, sosyoloji, psikoloji, yabancı dil... Kısaca iyi bir sosyal bilgiler kültürü gerekli. Doymayan bir merak gerekli. Ve sonuncu olarak sağlam bir kişiliğe sahip olmak.

Nokta: Gazetecilik okulları ağır bir şekilde eleştiriliyor...

Dr. Şahin: Bir yandan üniversite sisteminin genel kötülükleri, yani YÖK problemi, diğer yandan iletişim sektörünün hem kurumsal hem de teknolojik olarak sürekli değişim içinde olması ve son olarak da Türk gazetecilik eğitiminin profesyonel kurumlarla sağlıklı ilişkiler kuramamış olması bu eleştirilerin büyük ölçüde hak kazanmasına yol açıyor.

Nokta: Gençlerin tercih sebeplerinin başında "Karanlıkta kalanları gün ışığına çıkarmak"ın geldiğini biliyor muydunuz?

Dr. Şahin: Her ne kadar, genç gazeteci adaylarının sözlerinde saf ve temiz, ya da idealist bir yan varsa da, gerçeklere parmak basan bir yanı da var. Kitle iletişimi çağında toplumları yönetmenin formülü değişti. Böl ve yönetten "tanımla ve yönet"e dönüştü. Ve siyasal yöneticiler gazetecilerin de tanımlama işine girişmelerini hazmedemiyorlar. İlginç bir demokrasi savaşı bu. Kitle iletişim araçlarının kontrolü için verilen savaşı kim kazanacak? Yani ankete verilen o, idealist cevap gerçek bir kavgaya işaret ediyor.

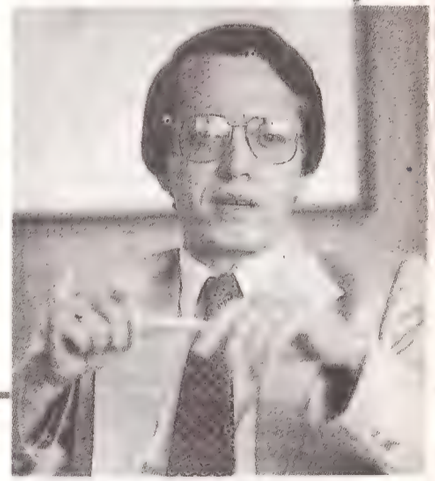

"İçmek yalnız onların mı hakkı?"

Son yıllarda sayıları hızla artan akşamcı kadınlar barlara yeni bir hava getirdi. Yeni gelişmenin en önemli nedeni, çalışma hayatındaki kadınların bakış açısının değişmesi.

On üç ağustos perşembe gecesinin ilk saatlerinde, Ziya Bar'da o gecenin farklı bir gece olacağını gösteren hiçbir işaret yoktu. Gene her zamanki tempoyla içiliyor, ortalığı kaplayan keyifli uğultu gene herkesi bağıra bağıra konuşmak zorunda bırakıyordu. Ziya Bar'ın hiç değişmeyen bu rutin görüntüsü saat 11 civarında müthiş bir tokat sesiyle bozuldu. İkinci, üçüncü tokatlar, sesin hangi yönden geldiğini anlayamayanlara yardımcı olmak ister gibi peşpeşe geldi. Şimdi artık herkes bir noktaya bakıyor, adeta dayak yemek ister gibi başını uzatan kadınla, durmaksızın tokat sallayan genç adamı seyrediyordu. Barda bulunanların şaşkınlığı, adamın, "Ben ne yapayım, dövdürüyor kendini" biçimindeki açıklamasıyla iyice arttı. Ama durum gerçekten de böyleydi galiba. Çünkü adam gecenin ilerleyen saatlerinde aynı işlemi birkaç kez daha tekrarlamış, buna karşılık 30 yaşlarındaki genç kadından hiçbir itiraz gelmemişti.

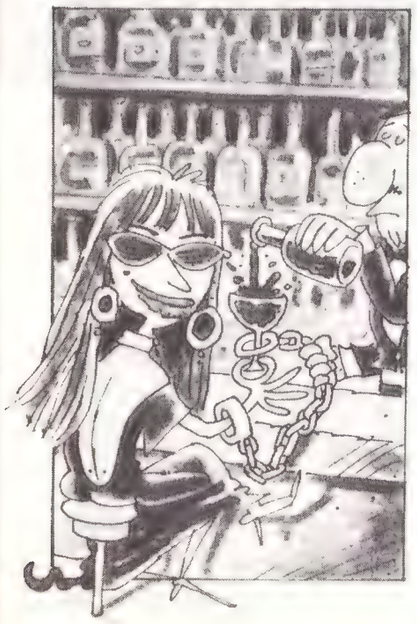

Akşamcı kadınlar ne kadar özgür? Ziya Bar, son birkaç yılda sayıları iyice artan "akşamcı kadınlar"la ilgili bir araştırma için yola çıkan **Nokta** muhabirlerinin ilk durağıydı. Gerçi daha ilk adımda karşılaştıkları bu manzara, öne sürüldüğü gibi onların klasik değer yargılarına karşı çıkan kadınlar olduğu düşüncesini pek doğrulamıyordu ama, nihayet bu münferit bir olaydı. Nitekim, sonraki gözlemler, akşamcı kadınların gerçekten de erkeklerle daha eşit ilişkiler kurduklarını, toplumdaki öbür hemcinslerine kıyasla "daha özgür" olduklarını gösteriyordu. Ama, bu yargının "reel"liği konusunda bazı kuşkular da yok değildi. Çoğu, "Her akşam içen, evet, rakı da içen bir kadın" olan S.R. gibi "Erkeklerin hakkıysa, bizim de hakkımız" görüşündeydi ama, aralarından pek azı adıyla konuşmayı kabul ediyor, kimliklerinin gizli kalmasını tercih ediyordu.

"Sosyal" içki. "Ben zaten erkeklerin yaptığı türden bir iş yapıyorum. Bir fabrikam var, onu yönetiyorum. Bu yeterince erkek işi ve erkeklerin dünyasında onları yeterince rahatsız eden bir şey. O halde benim de tüm bu iş kaosundan kurtulup arada sırada içki alıyor olmam kimsenin sorunu olmasa gerek. Üstelik, bir barda yalnız içki içmenin tehlikesini bildiğim için, gördüğünüz gibi annemle geliyorum."

Her alanda erkeklerin dünyasında at koşturan, ama adının ve soyadının ilk harflerinin bile yazılmasına izin vermeyen bir başka akşamcı kadın da "işin güçlükleri"ni böyle özetliyordu. Aslında, "stres atmak", ya da "hafifçe gevşemek" için her akşam düzenli bir şekilde alınan içki, akşamcı literatüründe "sosyal içki" diye biliniyor, bu kadarı "akşamcılık" bile sayılmıyordu.

KONU MANKENİ: SEMA YÜNAK

Psikolog Erzen Onur ise "Barlarda içen hanımlardaki genel duygunun bir erkek gibi davranma arzusu" olduğu düşüncesindeydi. Erzen Onur, geleneksel görüşü tekrarlayarak barlarda sürekli içen erkeklerin de aslında "birtakım sorunlar içinde bocalayan, hatta kimliğini benimseyememiş, kendine güvenmeyen" tiplerden oluştuğunu hatırlattıktan sonra kadınların bu tiplere özenmesindeki çelişkiyi şöyle vurguluyordu: "Bu, korkunç bir çelişki. Kadın, erkek kadar güçlü olduğunu kanıtlamak için bir gösteride bulunmak istiyor, böylece erkekle eşit olduğunu düşünüyor ama, taklit ettiği erkek ne yazık ki erkeklik motivasyonu açısından gelişmemiş bir erkek tiplemesi oluyor."

"İsyan edebilmek için" "Ben, hem çocukluğumda, hem de gençliğimde oldukça özgür yetiştim. Ama evlenince bir cendere içinde buldum kendimi. Kocam, inanılmayacak kadar baskıcı bir insandı. Bense hem ona isyan etmek istiyor, hem de ilk hareketi, ilk itirazı bir türlü yapamıyordum. Evlenene kadar hiç içki içmemiş bir insandım. Tesadüfen aldığım bir bardak şarap, ihtiyaç duyduğum ilk ivmeyi bana verdi. İsyan etme hakkımı geri alışım bana öyle büyük bir mutluluk verdi ki, bundan sonra bu hakkımı sürekli kullanabilmek için sürekli içmeye başladım."

İçkiye "isyan etmek için" başlayan, isyanının sonunda da kocasından ayrılmak zorunda kalan Ayten Emirci gibi birçok kadın da kendini daha rahat hissetmek, daha rahat konuşmak, daha rahat iletişim kurmak için içiyordu. Ama bu yolla sağlanan kazançlar ne kadar sağlıklı ve ne kadar kalıcıydı.

Psikolog Erzen Onur'a göre bu tür gerekçeler, akşamcı erkekler için olduğu gibi akşamcı kadınlar için de yaygın içki içme nedenleri arasındaydı. "Bunun altında babaya isyan, abiye isyan, otoriteye isyan, başkaldırı, kendi gücünü ispat etme yatar" diyordu Onur, ve bu türlü isyanların aslında başkaldırdığı insanları taklit etmeye dönüştüğü için hiçbir zaman gerçek bir isyan sayılmayacağını vurguluyordu.

Çay yerine cin-tonik ve alkolikler. "Kadınlar arasında artan bir cin-tonik tüketimi görülüyor. Keza diğer içkilerde de daha çok sayıda kadının içki içmeye başladığı söylenebilir. Bunun sonucunda, kadın alkolikler sayısında mutlaka bir patlama olacaktır."

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi uzmanlarından Mansur Beyazyürek, kadınlardaki cin-tonik tüketimi eğilimini kendilerine başvuran alkol müptelası kadınların ifadelerinden çıkarıyordu ama, bunu kanıtlayan bir başka olgu daha vardı: Kadınların kabul günleri. Özellikle bazı lüks semtlerde artık çay tarihe karışmış, onun yerini cin-tonik almıştı. Beyazyürek'in söylediği gibi, bu eğilimin bir alkol patlamasına yol açmaması düşünülemezdi tabii. Zaten Türkiye'de cin-tonik salgınından önce, milli içkimiz rakıyla alkolikliğin üst sınırına tırmanmış kadınlarımız da vardı ve bunların oranı toplam alkoliklerin içinde yüzde 3.5'lik bir düzeye ulaşmıştı.

Bu yüzde 3.5'tan biri, S.L., babasının ve annesinin alkolik olmasının yol açtığı kendi alkolikliğinin hangi noktalara vardığını şöyle anlatıyordu **Nokta**'ya: "Akşamları kocamla oturup bir büyük rakıyı beraber içiyorduk. Bu arada ben gündüzleri 2-3 küçük şişe kaçamak yapıyordum. Sabah kalkınca iki soğuk bira içiyordum. Dolapta rakı olmazsa uykum kaçacak, uyuyamayacağım gibi geliyordu bana."

S.L., günün birinde bacaklarının ve kollarının uyuşmaya başladığını görünce bavulunu toplayıp tutmuş hastanenin yolunu. Şimdi tedavi ve iradeyle alkolü yenme savaşını sürdürüyordu.

Barlarda değil ama, evinde sürekli içen kadınlara başka bir örnek olan ve halen tedavi gören M.C. de tıpkı bardaki hemcinsleri gibi içki içmesinin bir "erkek hakkı" olarak görülmesinden şikâyetçiydi. "Benden daha çok içen bir sürü abim vardı" diyor, şöyle sürdürüyordu yakınmasını: "Ama onunki hiçbir sosyal sorun teşkil etmedi. Aile içinde de böyle bu. Feodal bir toplumda yaşadığımızdan adamlarınki göze batmıyor ama, kadınlarınki batıyor."

Sonuç olarak, isterseniz bir barda için, isterseniz evde, kadınlarımız, Dr. Yıldırım Aktuna'nın deyişiyle içkinin "geçici terapatik etkisinden yararlanmak için" içiyordu. Kadınların, içkinin terapatik etkisini neden ihtiyaç duyduğunu da şöyle ifade ediyordu Dr. Aktuna: "Türkiye'de kadınların ruhi problemleri çok. Neden? Çünkü kadın sorumluluklar yüklenmiş, ama buna karşı haklarına sahip olamamıştır." ●

CİNSELLİK / MUTLU VE KALICI CİNSEL YAŞAM

Tanımak, alışmak İşte zevk!

1970'lerde yeni cinsel eşlerin getirdiği heyecan ve farklı tatlar tartışması öne çıkmıştı. Bugün seksologlar "aynı eşle yıllar boyu nasıl mutlu bir cinsel yaşam sürdürülür"ün yanıtını arıyor.

Yirmi yıl seksle uğraştı, cinsel sorunları olanların sorunlarını çözmeye çalıştı. Sonunda beyaz gömlekler giyerek, hastalara nasıl vibratör kullanarak kendilerini uyaracaklarını, nasıl ayakta sevişileceğini uzman tavırlarıyla anlatmakla bu işin olmayacağına karar verdi, Dagmar O'Connor. Uyarılma ve saf cinsel haz hep ön plana çıkarılıyor ama bir süre sonra yine herkes cinselliğinden bir dert olarak söz edilir hale geliyordu. Şu dillere destan mutluluğu mahrem yaşantılarımızın demirbaşı kılmanın yolu neydi? Orada burada aranan bir şey olarak değil de, yaşanan bir şey olarak cinsel mutluluğu nasıl elde edebilirdi insanlar? O'Connor'a göre çıkış tek bir eşle, kalıcı ve derinlemesine bir cinsel yaşamdaydı mutluluğun sırrı. 1970'lerin anlayışıyla kıyaslanırsa oldukça tutucu kalan ama bugünün AIDS-sonrası cinselliğine uyacak oturan bu değerlendirmesini kitaplaştırdı, O'Connor: "Aynı kişiyle yaşam boyu mutlu seks."

New York St. Luke's Roosevelt Hospital Center'da yıllardır seks terapi programıyla ünlenen Dagmar O'Connor'un kitabında "bir yastıkta 40 yıl mutlu seks"in yollarını kapatan engeller tek tek temizlenmeye çağrılıyor.

"İlk kural: Büyük yatak." "Her geçen gün daha da çok sayıda insan bedensel temas, yorgan kavgası gibi şeyleri bahane ederek ayrı yataklarda yatmayı tercih ediyor. Ama bu tercih cinsel yaşamı etkiliyor" diyor O'Connor. "Yeniden aynı yatakta uyumayı öğrenmeliyiz. Fiziksel temasın rahatsız edici değil rahatlatıcı olduğunu öğrenmeliyiz. Sevişmeye gelince, fazla bir şey yapmak gerekmiyor, ayakların birbirine değmesi bile başlamak için yeterli olabilir." Bir başka nokta çekingenlik. Her seksolog gibi O'Connor da konuşmaktan, arzuları frenlemeden dışa dökmekten yana. "Eğer istekleriniz reddedilirse hiç merak etmeyin iki haftaya kalmadan konu yeniden açılacak ve konu hallolacaktır. Yeter ki, karşılıklı olarak duygularınıza konsantre olun."

"Yaşlandıkça öğrenilir." "Aynı yemeği yer, aynı yatakta uyur gibi aynı kolaylıkla sevişebiliyoruz. Harika bir çiftiz." Orta yaşlı bir çift cinsel yaşantılarını böyle dile getiriyor. O'Connor da "Yirmi yıldır sevişen bir çiftin birbirlerine cinsel güvenleri sonsuzdur. Onların tatmininde bir dinginlik aldıkları zevkte bir rahatlama yanı vardır" diyor ve ekliyor: "Neden bu monotonluk yaratsın? Tersine, bir bedenin her kıvrımını tanımak, onu nasıl bir haz kaynağı haline getirebileceğinizi iyi bilmek demektir. Düşünün, kocanızın hafifçe testislerinin çekiştirilmesinden hoşlandığı sırrını elde ettiniz ya da öyle değil de böyle mi sevişmeli gibi sorunlarınız artık hiç kalmamış. Kimse neyin, nasıl yapılacağı ile uğraşmıyor. Mutlu sevişme bu değil mi?"

Dagmar O'Connor

Yeni bir cinsellik mi, sönük bir alışkanlık mı? Ya O'Connor'un söylediği asıl haz "alışmak"sa?

Her şeye karşın O'Connor da monotonluğu ciddiye alıyor. Aynı eşle "kırk yıl" yaklaşımı monotonluk sorununu çözmek zorunda. Ünlü seksolog çareyi "esir olma" oyununda bulmuş. "Her emrinizi yerine getiren bir sevgiliniz olduğunu düşünün. Onun bedenini arzularınızı tatmin için kullanabileceğinizi düşünün. O gece eşiniz sizin esiriniz olsun, bir başka gece de siz eşinizin. Bu karşılıklı bir anlaşma, çekinecek bir şey yok. Yalnız eşinizin fantazisine hazır değilseniz, 'şu an olmaz' demekten de çekinmeyin" diyor, O'Connor.

"Yavaş yavaş ilerleyin!" "Eşiniz göğüslerinizi okşarken, odanın ışığını açık bırakın. Temasın doğurduğu hazzı sonuna kadar hissettiğinize ikna olduktan sonra ikinci adımı atmanın zamanı gelmiş demektir: İstediğiniz hareketi eşinize söyleyin." O'Connor ayrıca "Bu okşayış harikaydı" türünden övgülerden de kaçınılmamasını istiyor. Cinsel ilişki mutlaka uzun okşamaların ardından gelmeli. Okşama kadar rahatlatıcı, sakinleştirici bir şey yok, psikologlara göre. Sevişmeye içten ve ateşli tepki verenler daha önce üstündeki gerilimi atmış olanlar. Okşanmanın önemi burada. Aynen çocuklar gibi yetişkinler de okşanma yoluyla sakinleşiyor ve bir güven ortamı doğuyor. Hiç konuşmadan, ağız kapalı sevişme ise işe hâlâ sakınarak, korkarak bakıldığının, sevişmeyi gizlilik alanında tutma ısrarının bir işareti. Birbirini seven ve güvenen eşler için bu tavır anlamsız. O'Connor "Sesli sevişmeyi beceremiyorsanız, yalnızken erotik sesler çıkarma alıştırmaları yapın" diyor. Orgazm sırasında ise "Çıkartabildiğiniz kadar çok ses çıkartın" diye uyarıyor. Ses, alınan hazzı yoğunlaştırıyor.

"Soyunmanın dayanılmaz çekiciliği." Karşılıklı soyunmak aslında bir çocuk oyunudur. Yetişkinlerin de bu oyundan hoşlanmadıkları elbette söylenemez. Hatta kadınların bundan olağanüstü zevk aldıkları çeşitli araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Kendisine "kocamın beni soyması yarım saat sürer. En son iç çamaşırlarımla kalırım. Onların üzerinden duyarlı bölgelerimi okşar. Çoğu kez külotumu çıkarmadan orgazma ulaşırım. Ben de bir tuhaflık mı var?" diye soran genç bir kadını O'Connor şöyle yanıtlıyor: "Kesinlikle tuhaf birisi değilsiniz. Yalnızca kocanızla talihli bir çifti oluşturuyorsunuz." Bir başka "mutlu seks" oyunu da eşin mastürbasyonunu seyretmek. O'Connor "Onun heyecanını, tepkilerini ve nihayet zafere ulaşışını izlemek hem heyecan verici, hem de eşi anlayıp tanımak için etkili bir yoldur" görüşünde.

Her şey aynı eşle yıllar boyu mutlu bir cinsel yaşam için. Cinsel devrimden bu yana hep öteki kişilerin çekiciliği göz önüne alındı. Kısacası yeni birisini baştan çıkartmanın heyecanı yanında alışkanlığın sönük kaldığı düşüncesi egemendi. Dagmar O'Connor, asıl haz "tanımak, alışmakta" diyor. Niye olmasın!

KÜÇÜK İLAN... BÜYÜK ETKİ...

Karar vermek yetkisinde olanlar, meslek sahipleri ve "küçük ilan"ın önemini bilenler için NOKTA Dergisi yepyeni bir olanak hazırladı. Artık bundan böyle NOKTA'nın küçük ilanlar sayfası her türlü ihtiyacınızı karşılayacak.

- Nitelikli eleman arayanlar
- Doktorlar, klinikler
- Lokanta, bar ve Cafe'ler
- Seminerler, sempozyumlar
- Özel haftalar, fuarlar, sergiler
- Yayınlar ve her türlü duyurularınız

Nokta'da değerini bulacak.

Küçük ilanda da artık NOKTA var

DENİZ DOĞAN / NOKTA

Ünlü şair Yücel'i Gazeteciler Cemiyeti'ndeki 'tek'ler uyuttu

TELİF UĞRUNA

Aylık edebiyat dergisi Yeni Düşün, düzenli olarak **Can Yücel**'in şiirlerini yayınlar. İçkisi ve argosu ile ünlü şaire de aksatmadan telif ücretlerini öder.

Bir süre önce Yücel, yine telif ücretini almak için "Yeni Düşün"e uğramış. "Yeni Düşün" cülerse ücreti hazırlamadıkları için mahçup, "Bu kez telifiniz unutulmuş, akşam 7'de uğrayabilirseniz hemen veririz" demişler. Eh, saat 3, Yücel de etrafta oyalanabileceğini düşünmüş. "Peki" demiş.

Akşam olmuş, saat 7... Şair etrafta yok... Yeni Düşün çalışanları beklemeleri gerektiğini düşünmüşler, ne de olsa telif ücretini ödemeyi unutan onlar. Fakat saat 8, hatta 9... Yücel hâlâ etrafta yok. "Yeni Düşün"cüler artık gitmeye karar vermişler.

Merdivenlerden inerken giriş kapısının yanında uyuyakalmış bir Can Yücel çıkmış karşılarına! Yücel, oyalanmak için uğradığı Gazeteciler Cemiyeti'nde attığı teklerin kurbanı olmuş. Zorlukla konuşabilen şairi bir taksiye bindirip göndermişler.

Ertesi sabah binanın çaycısı gururla karşılamış Yeni Düşün çalışanlarını: "Abi dün akşam 7 civarları sakallı, hırpani bir adam dayandı kapıya. Sizi görmek istiyordu, ama içeri almadım. Zaten bir süre sonra da uyuyakaldı. İyi etmişim değil mi?"

"MİLLİ DAMAT" VE AĞABEY

"Milli Damat"ımız **Asım Ekren** ve **Zeynep Özal** uzun süredir kendilerinden bahsettirmiyorlar. Jaguar, Erenköy'deki kat, dükkânların vergisi, Mercedes derken tümü unutuldu gitti. Damat tam bir "Oh" çekecekti ki... Fuar hazırlıkları öncesi ansızın kapısı çalındı...

Kapıyı çalan **Rıfat Çini**... Asım Ekren'in ağabeyi **Aziz Ekren**'in muhasebeciliğini yaptığı şirketlerin sahibi. Rıfat Çini, ağabey Ekren'in iki şirketi adına yatırılması gereken üç milyon tutarındaki vergi miktarını tahrif edilmiş belgelerle "ödendi" göstererek cebe indirdiğinden şüphelenmiş. Aziz Ekren'le konuşmuş. Çini'nin iddiasına göre de Ekren şüpheyi doğrulamış, parayı ödeyeceğini söyleyip ödememiş. Bunun üzerine Rıfat Çini, Asım Ekren'in kapısına dayanmış. "Milli Damat"ın pintiliği tutunca tersyüz geri dönmüş.

Çini, Ekren'lerden parayı koparamayacağını anlayınca Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu. Savcılık da belgelerdeki tahrifatların Aziz Ekren'in el yazısı olduğunu saptadı. Hazırlık soruşturması sonucunda ağabey Ekren hakkında dava açıldı.

Aziz Ekren suçlamaları kabul etmiyor. Belki de "Ben ne yaptığımı biliyor muyum? Yakın çevremin örnekleri, teşviki ve tahrikiyle yaptım" diyordur!

"Milli Damat"ın sesi sedası çıkmıyor. Bu kez sıra ağabeyinde!

KARI-KOCA OYUNCU OLUNCA

Perihan Savaş ve **Yılmaz Zafer** çiftine evlilik pek bir yaradı! Kolları sıvadılar, son hız film çevirmeye verdiler kendilerini.

Yaklaşık bir ay önce Perihan Savaş, Edremit'te **Bilge Olgaç** yönetmenliğinde "İpekçe" filminin çekimlerini sürdürürken, Yılmaz Zafer de Şile'de başrolü **Arzu Aydın**'la paylaştığı bir video filmi çevirdi. Sinemacı çift daha sonra "36 Saat" filmiyle üçüncü kez birlikte kamera karşısına geçti. Zafer, bu aralar bir başka proje üstünde çalışıyor: "Kan Sesleri." " Kan Sesleri" Yılmaz Zafer ve **Mehmet Esen**'in, **Edip Cansever**'in 'Mendilimde Kan Sesleri' şiirinden yola çıkarak geliştirdikleri bir öykü. Yakında çekimlere başlanacak! Yönetmen Mehmet Esen, başrollerde **Şahika Tekand** ve Yılmaz Zafer.

Tüm bu koşuşturma sırasında Zafer ve Savaş, magazin basınının manşetlerinden inmediler, "Evlendik evleneli" diyorlar "Başrolü paylaştığımız tüm oyuncularla aşklar yaşayıp, birbirimizi aldattığımız yazılıp çiziliyor. Ne yapalım, gülüp geçiyoruz."

Hatta geçenlerde Perihan Savaş manşetlerde **Sevtap Parman**'a "Köpek, bıraksın kocamın peşini" der, Parman da "Bırakmam" şeklinde tuttururken, iki oyuncu bir yerlerde karşılaşmışlar. Haklarında yazılan ama aslı astarı olmayan haberlere çok gülmüşler. Parman da şunları **anlatmış** Savaş'a: "Hakkımda **söylediğin** iddia **edilen açıklamalar** yayınlandığında, haberi yazanlara **açıklamayı** yapmış **olamayacağını**, çünkü Edremit'te **film** çekiminde olduğunu söyledim. Ne yanıt aldım biliyor musun? **Perihan** Hanım İstanbul'a **geldi, bu** açıklamaları yaptı **ve hemen** Edremit'e döndü!"

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

Yılmaz Zafer ve Perihan Savaş: Zafer "İpekçe"deki sarışın Savaş'ın "Bedrada" filminden sonra en iyi oyununu sergilediğini düşünüyor

GARİP AMA GERÇEK

Ender Güvenç bir vatandaşımızdı... Geçen hafta Ankara'da vefat etti... Ama cenaze töreni yapılamadı. "Beni sessiz sedasız gömün" yolunda bir vasiyeti yoktu. Ailesi de bu türden bir karara varmamıştı. O halde?

Güvenç, cenazesinin kalkacağı gün, gusulhanesinde bekletilmekte olduğu Ankara, Hacıbayram Camii'nden kayboldu! Eşi ve ağabeyi, İnan Sigorta Genel Müdürü **Fadıl Güvenç**, cami avlusunda koşuşur, dost ve yakınları şaşkınlıklarını yenemezken, cami görevlileri nuh deyip peygamber demediler: "Birkaç gündür gusulhanede üç cenaze bekletilmekteydi. Gereği üzere birini memleketi olan Gümüşhane'ye gönderdik, diğerini de dün toprağa verdik. Bugün burada bulunansa Ender Güvenç'tir." Güvenç'in ailesi boşuna uğraştı, gusulhanedekinin Güvenç olmadığını boşuna anlatmaya çalıştı görevlilere...

Ender Güvenç'i son yolculuğuna uğurlamak için avluyu dolduranlar, uzun bir beklemenin ardından görevlerini yerine getiremeden Hacıbayram Camii'nden ayrıldılar. Rahmetlinin ailesi de savcılığa başvurmakta karar kıldı. Ağabey Fadıl Güvenç'se ertesi gün esrar perdesini aralamayı başardı: Ender Güvenç, cenaze günü gusulhanede bekletilmekte olan cenazeyle karıştırılarak, onun yerine bir gün önce Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilmişti bile...

TEKEL'İN "MAVİ"Sİ

Semra Özal, Turgut Özal'a inat mavi bir gömlek giymiş... Turgut Özal'ın konuşması sırasında yalnızca gökyüzü maviymiş... Mavi takım elbiseye rağbet edenler kimlermiş... Gazetelerde her gün bu tür "mavi"lerle karşılaşılıyor. Zavallı "mavi"ciğe boyundan büyük anlamlar yükleniyor, her "mavi"nin ardında basbayağı mavi olmaktan başka şeyler aranıyor. Bir çeşit "mavi paranoyası" yaşanıyor.

İşte "paranoya"dan bir örnek: Tekel, bir süre önce Yeni Rakı için üç etiket üretti: Biri kırmızı, biri lacivert, biriyse mavi. Temmuz ayı ortalarında da bir anket düzenleyerek, gazete ilanı yoluyla bu üç etiketi halkın beğenisine sundu.

Söylentiler anketin sonuçlandığı, mavi etiketinse galip çıktığı yolunda. Olur mu? Referandum öncesi herhangi bir "mavi"nin zaferi ilan edilebilir mi? Tekel Genel Müdürlüğü de böyle düşünüyor olmalı ki, sonucu bir "devlet sırrı" gibi gizleyip, açıklanmasını referandum sonrasına saklıyormuş.

Peki ya kırmızı etiket beğenilseydi? Biraz sulandırılıp etikete turuncu bir ton kazandırılır, hemen piyasaya sürülürdü belki de!

Semra Özal'a mavi serbest, ama Yeni Rakı'nın etiketine şimdilik asla!

Mesela!

İzmir Belediye Başkanı Burhan Özfatura, 16 Ağustos tarihli Tan gazetesinde, İzmir'de defterdarlık yaptığı yıllardan söz etmiş. "Sıkı" bir maliyeci olduğunu, yukarıdan gelen hiçbir baskıya boyun eğmeden, disiplinli çalıştığını anlatmış. Neden politikacı olduğuna gelince...

"Benim bu dönemde 23 ay içinde 13 defa tayinim çıktı. Bize bozulan her milletvekili, gidip bir tayin çıkarıyordu. İşte bu olaylarda politikacılara gıcık kaptığımız için üniversite öğretim görevlisi sonra da politikacı olduk."

TV / CASABLANCA YİNE EKRANDA

Bir daha çal Sam!

Sinema tarihinin kuşaktan kuşağa akıp geçen efsane filmlerinden Casablanca, TV dizisi olarak ekrana geliyor.

Yönetmenliğini Robert Lewis'in yaptığı 5 bölümlük bu TV dizisinde, ünlü filmin, biraz değiştirilmiş kadın rolü dışındaki tüm karakterleri hemen hemen aynı. Bogart'ın ölümsüzleştirdiği Rick Blaine tipini folk şarkıcısı David Soul üstlenirken Ingrid Bergman'ın Ilse Lund'unu Kai Walf canlandırıyor. Laszlo Kovacs "koca" rolünde Paul Henreid'le Yüzbaşı Louis Renault rolündeki Claude Rains'in yerlerini Hector Elizende'yle Arthur Malet'nin aldığı bu TV dizisinin, zaman değiştikçe şarap gibi değerlenen sinema klasiğinin tadını veremese de şöyle bir kenarından köşesinden teğet geçebileceği söylenebilir. Bir zamanlar Amerikan istihbaratında Casablanca kenti yerine "Rick'in yeri" denecek kadar popülerleşen bu ünlü filmin çekim öyküsü de kendisi kadar ilginç.

Öyle bir film ki. 30'ların sonu. Avrupa'da ufuklar ufak ufak esen savaş rüzgârlarıyla kararıyor. Bu arada Hollywoodlu iki senaryo yazarı da Avrupa'ya geliyor ve Güney Fransa kıyılarındaki bir gece kulübüne postu seriyorlar. Adı "La Belle Aurore" olan bu kulübe yoldan gelen geçen herkes uğruyor. Böylece iki Hollywoodlu kafadar, Murray Burnet'le Joan Allison, buradan epey ilham alarak ABD'ye dönüyorlar. Yazdıkları senaryoya da "Herkes Rick'e Gidiyor" diye başlık atıyorlar. Rick, tipik "sert" Amerikalı ve bu gece kulübüne takılıyor. Sonunda bu sert görünüşlü, içi yumuşak Amerikalıyı perdede Humphrey Bogart yorumlayacaktır. Rick'in bir de Çekoslovak Laszlo Kovacs'la evlenmiş, eski kız arkadaşı vardır. Ayrıca "As time goes by"ı çalan zenci piyanist arkadaşı (Dooley Wilson) da hikâyede önemli bir yer kaplar. Ne var ki Hollywood patronları bu hikâyeyi hiç beğenmezler. Hepsi fazla ilginç bir senaryo olmadığını belirtirler. Bir teki hariç. Warner Brothers'in başı Jack Warner "fena" bulmadığı bu hikâyeyi 20 bin dolara satın alır. Onun hayali bir yıl önce "Algeri" filmiyle yaptığı hasılatı yeniden elde etmektir aslında. Warner yapımcı Hal Wallis'e Rick rolü için George Raft'ı ve kadın rolündeyse Avusturya-Macar güzelliğinin temsilcisi Hedy Lamarr'ı istediğini belirtir. Ama Lamarr bilinmeyen nedenlerden ötürü filmde oynayamaz. Geroge Raft ise hikâyeyi beğenmez. Bunun üzerine Hal Wallis, sözü edilen ama pek ünlü olmayan Humphrey Bogart'a gider. Bogart'ın Varner'le kontratı devam etmektedir. Ve böylece fazla para harcanmamış olacaktır. Ne var ki Bogart, tip olarak hiç hoşlarına gitmez.

Şarkıcılığıyla aktörlüğünü beraber götüren David Soul, Casablanca'nın TV'ye uyarlanan yeni versiyonunda başrolde

Rol beğenmeyen geleceğin ABD başkanı. Giderek başka olasılıklar araştırılır. Rick rolüne düşünülen bir başka aday da günümüzün ABD başkanı olan Ronald Reagan'dır. Gelgelelim Jack Warner, "geleceğin başkanını" bir türlü ikna edemez. Sonunda aktör Reagan'a filmdeki Çekoslovak dayanışma güçlerinin lideri olmasını, Laszlo Kovacs rolünü önerir. Kovacs ayrıca filmde Ingrid Bergman'ın yasal kocasıdır. Reagan Çek Kovacs rolünü de bir türlü kabul etmez. Neden sonra tüm yapımcılar çaresiz yine Bogart'a dönerler. Kadın rolü içinse Ingrid Bergman seçilmiştir. 1935'lerde Hollywood'a gelmiş olan bu uzun boylu İsveçli güzel o dönemde daha yirmilerindedir. "Intermezzo" filmindeki rolüyle hayli göz doldurmuştur. O dönemin en korkulan yönetmeni David O'Selznick bile Bergman'ı sevmektedir. Hatta aralarında bir de pek tatlı sayılmayacak bir olay geçer. O'Selznick Bergman'a bir çekim sırasında: "Kızım, çabuk çıkar o ayağındaki topuklu ayakkabıları, zaten çok uzunsun" diye bağırınca Bergman: "Topuklu ya da topuksuz boyum tam bir metre yetmiş üç santimdir" diye cevap verir. O'Selznick ilk kez birini ezemeyeceğini anlar ve bu "dişli" İsveçliyi gerçekten sever. Bergman o yıllarda "Casablanca"yı çevirmeye başlamışken O'Selznick "Çanlar Kimin İçin Çalıyor"un çekimine girişir. Ve Bergman'ı ister. Genç yıldız şaşkındır, çünkü kimi tercih edeceğini, ne yapacağını bilemez. Warner, ünlü senarist Epstein'leri yeni hikâye için tutar. Ama Julius'la Philip Epstein ne yazacaklarını henüz bilemezler. Bu arada O'Selznick de Bergman'ı kiralamak için Warner'e izin vermez. Jack Warner'in "Öyle bir hikâye yazın ki, şu genç kızın ölçülerine uysun" emri üstüne iki senarist kardeş kalkıp O'Selznick'e anlaşmaya yemeğine giderler. Sonunda O'Selznick'i ikna etmeyi başarırlar. Bu arada savaş başlamış, ABD de savaşa girmiş, senarist Epstein'ler ve Ronald Reagan Washington'dan propaganda filmleri yapmak için çağrılmışlardır. Casablanca Hikâyesi sonunda yazar Howard Koch'un eline geçer. Böylece Koch, Casablanca'nın senaryosunu yazmaya koyulur ve ilk üç sayfayı fotokopiyle aktörlere ve sahne kostüm çalışması yapanlara yollar. Koch senaryoyu yarıladığında Curtiz çoktan çekime başlamıştır. Ama senarist Koch huzursuzdur. Çünkü Epstein'ler propaganda gezisinden dönmüştür. Üstelik Warner de senaryoyu yazmaları için onları iş başına yollamıştır. Böylece senaryo işi karışır. Genç yıldız Bergman'ın aklındaysa "Çanlar Kimin İçin Çalıyor" filmi vardır. Üstelik ne olduğu belirsiz Casablanca'nın çekimi onu hayli sıkıntıya sokar, artık her sabah filmin nasıl sonuçlanacağını sormaya başlamıştır.

Casablanca'daki ölümsüz aşkın kahramanları Ingrid Bergman'la Humphrey Bogart idi

Kime âşığım şimdi ben acaba? Öte yandan yönetmen Curtiz'e "Şimdi benim hangi erkeğe âşıkmışım gibi yapmam gerekiyor?" diye sorduğunda Curtiz, bir politikacı edasıyla işi idare ederek, anlamsız açıklamalarda bulunacaktır. Ne var ki bu belirsizliğin en iyi yanı şudur: Eğer Ingrid Bergman filmin sonunu bilerek oynasaydı herhalde havası hiçbir zaman böylesine esrarlı ve sıkıntılı olmazdı. Laszlo Kovacs'ı oynayan aktör Paul Henreid'in filmde o beyaz elbiseleri ile dolaşması da başka bir sıkıntılı havayı seyirciye yansıtıyordu. Filmin sonu ise hayli karışıktı. Filmin kurmay heyetinden kimileri Bogart'la Bergman'ın birleşmemeleri gerek derken, bir kısmı da Henreid'le Bergman'ın birleşmelerinin doğru olacağını savunuyordu. Sonunda reklam şirketi filmin adını "Casablanca" koymaya karar veriyordu. Aysa yapımcı Warner'e göre Casablanca adı bir bira markasını andırıyordu. Diğer yandan ünlü "As Time Goes By" şarkısı içinse üstat Max Steiner "Kötü, acıklı, halk hiç beğenmeyecek" diye buyurmuştu. Oysa bu şarkı yıllar yılı dillerden düşmeyecekti.. ●

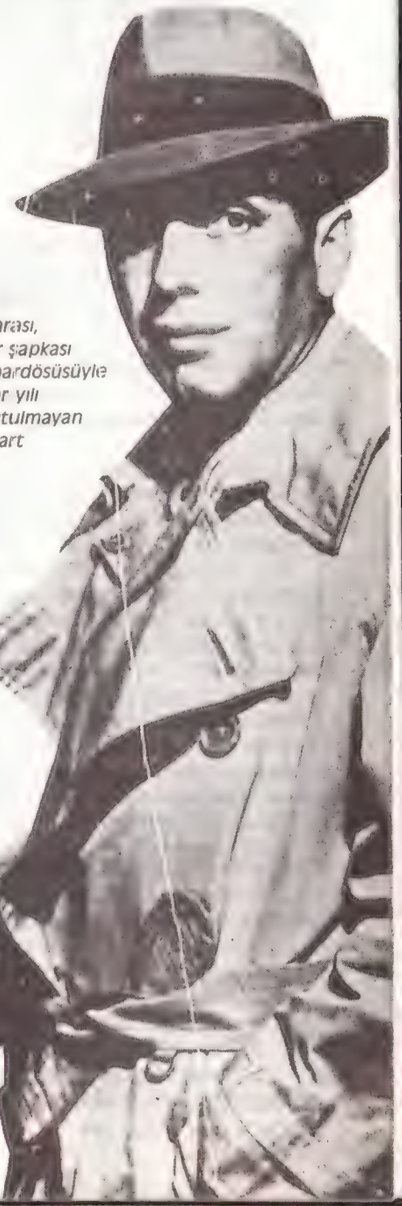

Sigarası, fötr şapkası ve pardösüsüyle yıllar yılı unutulmayan Bogart

UMBERTO ECO

"Casablanca, bir değil birçok film"

"Gülün Adı" romanıyla bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de geniş bir okur kesiminin tanıdığı göstergebilim profesörü Umberto Eco, modası hiç geçmeyen ve her kuşaktan insanın hayranlığını toplamayı sürdüren "Casablanca" filmini şöyle değerlendiriyor:

L'Espresso'daki köşesinde her hafta edebiyata, politikaya, zaman zaman da sinemaya ilişkin yazan Umberto Eco

"Nasıl oldu da bir dizi rastlantıdan bugün bile ikinci, üçüncü, hatta dördüncü kez seyredildiğinde sevilen bir şarkıyı tekrar dinlemek için biriktirilmiş alkışları toplayan, yeni bir şey keşfetmenin heyecanını duyurtan bir film doğabildi? Tamam, müthiş bir oyuncu kadrosu var ama neden sadece bu olamaz.

Hemen oracıkta bir öykü uydurmak zorunda kalan yazar ve yönetmen, daha önce denenmiş ne varsa el atıp, filmin içine küçük küçük yedirdiler. Hazır, denenmiş olan şeylerden sınırlı bir seçimin sonucunda beylik bir tür filmine ya da dizi filme, bilemediniz kitsch'e ulaşılır. Ama böyle bir repertuar bir bütün olarak kullanıldığında, sonuç Gaudi'nin Barcelona'da gerçekleştirdiği Sagrada Familia'nın mimarisidir. Oradaki dehşa insanı çarpar, başını döndürür. Film zaten kendi başına büyülü bir yerde, egzotik Fas'ta başlar. Giderek yükselen Arap müziği fondaki Fransız Ulusal Marşı'nı bastırır. Sonra Rick'in barına gireriz ve Gershwin'in müziğini duyarız. Düşünün Afrika, Amerika, Fransa, hepsi bir yerde. İyi bir öykü için genellikle bir klişe yeterlidir. Sözgelimi Mutsuz Aşk ya da Uçuş kil işeleri. Casablanca bu kadarla yetinmez, hepsini bir arada kullanır. Filmdeki şehir bir Geçittir, Vaadedilmiş Topraklara bir geçittir. Ama bir sınavdan da geçmek gerekir: Bekleme sınavından. Başlangıçta duyulan ses şöyle der: 'Bekliyor, bekliyor, bekliyorlardı.' Bekleme odasından Vaadedilmiş Topraklara geçişin Büyülü Anahtarını elde etmek için arzular dizginlerinden boşalıverirler.

Filmde ebedi, tarihi ve sinematografik mitosların hepsi bir aradadır. Bunlardan en az üçünü Bogart cisimleştirir: Sinik ve Cömert, Çift Kimlikli Serüvenci, Aşkkırgını Münzevi, Kefaretini Ödemiş Alkolik... Ingrid Bergman ise Bilmece Kadın ya da Femme Fatale'dır. Sonra şu mitoslar: Şarkımızı Çalıyorlar, Paris'te Son Gün, Özgürlüğe Açılan Kapı Lizbon, Yabancılar Lejyonu. Rick'in Barı her şeyin olabileceği gizemli bir yerdir: Aşk, ölüm, takip, casusluk, baştan çıkarma, yurtseverlik.

Casablanca bir değil birçok filmdir, bir antolojidir. İki klişe gülünçtür. Yüz klişe insanı alıp götürür. Nasıl acının dorukları şehvete yaklaşırsa, en aşırı bayağılık da yüceliğe göz kırpar."

KİTAP / TÜRKİYE'DE İSLAMCILIK DÜŞÜNCESİ

Hep şarkiyatçılar mı yazacak?..

Genç araştırmacı İsmail Kara'nın **Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi** adlı yapıtı, Türk düşünce tarihinin önemli bir kesitine ışık tutuyor. 16 İslamcının yazılarının sadeleştirilerek yer aldığı kitabın giriş bölümü ise İslamcı aydınlar arasında polemiklere yol açtı.

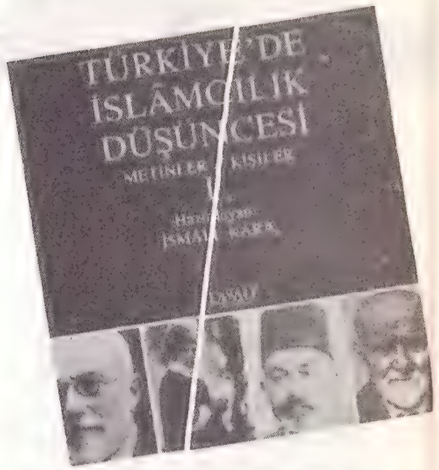

İki ciltlik bu hacimli eser, İsmail Kara'nın saygın çalışmasının ürünü

Türk düşünce hayatının yakınlarda yitirdiği Cemil Meriç şöyle yakınmıştı yıllar önce **Kültürden İrfana** adlı yapıtında: "Hâlâ bir İslam tarihimiz yok. İkinci Meşrutiyet, intelijansiyası, bir Abdullah Cevdet, bir Rıza Tevfik, bir İzmirli (İsmail Hakkı), bir Said Halim (Paşa), bir Mehmed Ali Aynî, bir Şehbenderzade, teker teker incelenmedikçe böyle bir işi başarmamız düşünülemez."

Meriç'in bu sözlerini nakleden Hilmi Yavuz ise "kuşatıcı bir İslam tarihi yazımı için olumlu bir başlangıç olarak kabul ettiği" bir yapıtı belirtiyordu: Genç araştırmacı İsmail Kara'nın Risale Yayınları'ndan çıkan iki ciltlik **Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi** adlı kitabı.

Kara'nın kitabı, 2. Meşrutiyet'ten sonra Türkçülük ve Batıcılık akımlarına bir tür tepki olarak doğan İslamcılığın 16 önemli ismini içeriyor.

Eski Türkçe'den bihaber yeni kuşakların belki adlarını duydukları ama söylediklerine ulaşamadıkları bu isimler, Kara'nın kitabında sadeleştirilmiş metinleriyle sanki yeniden doğuyorlar. Gerek İslami kesimlerde, gerekse geleneksel kültürümüze ilgi duyan aydınlar arasında bugün de tartışılmaya devam edilen birçok konuda yıllar önce oluşmuş kimi görüşler yeni kuşaklara kuşkusuz çok ilginç geliyor. Tabii ki en gözde konular o zamanlarda da din-medeniyet ilişkisi, İslam'da fikir hürriyeti, din-devlet, din-politika ilişkisi, İslam'da kadın hakları vd...

Arada İskilipli Mehmet Atıf'tan "Şeriat nazarında kara ve deniz kuvvetlerinin ehemmiyeti ve gerekliliği", Ahmet Hamdi Akseki'den "Tasarruf ve iktisadın başlıca şartları", Mehmed Ali Aynî'den "İbn Arabî'yi niçin severim" gibi yazıları da kitaba apayrı bir çeşni katıyor.

Önce isimler tartışıldı. Türk düşünce hayatıyla az ya da çok ilgili kişilerin ve İslamcıların büyük bir keyifle kütüphanelerine kattıkları İsmail Kara'nın çalışması büyük ölçüde takdir topladı toplamasına ama birçok koldan eleştiriye de muhatap olmaktan kurtulamadı. Yaklaşık bin sayfalık yapıtta yer alan metinlere kimse ses çıkarmıyordu. Ama Kara'nın dokuz sayfalık sunuş yazısı ve yaklaşık altmış sayfalık "Türkiye'de İslamcılık düşüncesi üzerine bir çerçeve denemesi" adını verdiği giriş kısmı özellikle bazı İslamcı yazarların sert tepkilerine yol açtı. Zaman gazetesi yazarı Ali Bulaç ise daha baştan iki kişinin kitapta İslamcı olarak tanıtılmasına şiddetle karşı çıkıyordu. "Hilafetin varlığını temelden inkâr eden Seyyid Bey" ile "Cumhuriyet hükümetlerinde başbakanlık yapmış ve Kuran'da yer alan Medine'de inen ayetlerin topunu reddeden Şemsettin Günaltay"ın değil İslamcılıkları Müslümanlıkları bile tartışma konusuydu ona göre.

N. Fazıl ve S. Karakoç'u es geçmekle eleştirilen İsmail Kara

Modernist, ayağa kalk! Kara'nın kitabına, daha doğrusu sunuş yazısına yöneltilen bir diğer eleştiri de, İslami literatürün en gözde sıfatlarından birinin etrafında dönüyordu: Modernist. Bu öyle bir sıfattı ki, kimi zaman kâfirden bile daha ağır bir hakaret anlamına gelebiliyordu. İslami düşüncede yüzyıllardır süren akıl-nakil, akıl-gelenek, akıl-inanç ikilemlerinde akla biraz daha fazla önem vermek isteyenler, özellikle Batı'nın bilim ve teknolojide İslam dünyasını solladığı yıllarda hemen modernist damgasını yemişlerdi.

İsmail Kara ise İslamcılık akımında "en azından düşünce planında modernizmin baskın olduğunu" söylemişti. Bu, Ali Bulaç'a göre İslamcılığı mahkûm etmekten başka bir anlama gelmiyordu.

Prof. Hüseyin Hatemi'nin eleştirileri de benzer bir noktadan hareket ediyor ve kitabın isminin değiştirilmesi önerisiyle son buluyordu. Ona göre kitaptaki 16 isim iki grupta toplanabilirdi. Birincisi İranlı mı, Afganlı mı olduğu yıllardır tartışılagelen Seyyid Cemaleddin Efgani'nin başlattığı İslamlaşma akımı. Prof. Hatemi bu akımın "akıl ve dolayısıyla içtihada yer verdiğini" ve "olması gereken İslam'ı aradığını" öne sürüyor bu kişilerin değişmez İslami temel değerleri savunduğunu söylüyordu. İkinci akım ise, Prof. Hatemi'ye göre akla yer vermiyordu. "Biz atalarımızdan böyle gördük" tepkisini taşıyorlardı. Dolayısıyla Prof. Hatemi kitabın adının "Türkiye'de İslamlaşma ve İslamcılık Düşüncesi" olarak seçilmesinin daha yerinde olacağını belirtiyordu.

İsmet Özel

Ali Bulaç

SÖYLEŞİ / İSMAİL KARA

"Necip Fazıl'da bir derinlik bulamadım"

"Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi" adlı kitabı hazırlayan genç araştırmacı İsmail Kara Nokta'*nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Kitabınızda ele aldığınız İslamcı düşünürler, günümüz Türkiyesi'ndeki İslamcı hareketler üzerinde ne derece etkili?

Kara: Bugün Türkiye'de düşünce planında bir İslamcılık düşüncesi var ve devam ediyor. Bu düşünce, benim üzerinde çalıştığım kişilerden çok etkilenmiştir, bunda hiç şüphe yok. Fakat bir de özellikle yayın organlarının İslamcı kesim diye adlandırdığı bir halk kütlesi var. Mesela tarikatlar, bazı gruplar. Bunların, söz konusu İslamcılardan etkilendikleri pek söylenemez. Bu dün de böyleydi, bugün de böyle. Tarikat dediğimiz şey, belli bir insana, belli bir düşünceye bağlı bir grup demektir.

Nokta: Cumhuriyet döneminde Nurettin Topçu'dan bu yana yalnızca İsmet Özel'den özgün olarak söz ettiniz ve çok eleştirildiniz. Örneğin Necip Fazıl ve Sezai Karakoç'u atlamakla suçlandınız...

Kara: Bu Sunuş'un bir cümlesi, kitabımla doğrudan ilgili değil. 2. Meşrutiyet'te ortaya çıkan İslamcılık düşüncesini Cumhuriyet dönemine uzattığımızda N. Topçu ve İ. Özel'den başka yeni bir şey getirenlere ben rastlamadım. Sezai Karakoç biraz farklı ama Necip Fazıl'ın önemi, kavgacılığında, aksiyonundadır. Fikirlerinde ben bir derinlik, yeni bir yorum, yeni bir yaklaşım bulamadım, halen de bulamıyorum.

Nokta: Cumhuriyet dönemi ile ilgili bir kitap hazırlamak isteseniz yalnızca iki İslamcı mı var?

Kara: İlk kez size söylüyorum. Bu tenkitlerden sonra üçüncü bir cilt düşünüyorum. Dört kişi olacak. Birinci cilt kadar geniş bir giriş olacak. Nurettin Topçu'da tasavvuf ve Batı medeniyetinin tenkidi, Necip Fazıl'da ideoloji örgüsü, iman ve aksiyon, biraz tasavvuf, Sezai Karakoç'ta İslam ekonomisi ve diriliş kavramı, İsmet Özel'de medeniyet, teknoloji ve yabancılaşma.

İKİ GÖRÜŞ

Prof. Hüseyin Hatemi

"Sayın İsmail Kara'nın bu kitabı Türk düşünce hayatı için çok değerli bir hizmeti gerçekleştirmiştir. Bir düşünce akımını değerlendirebilmek için her şeyden önce önyargılardan kurtulmamız ve o akımı ciddiye almamız gerekir. Daha önce bu alanda meydana getirilen ve kaynak olarak kullanılmakta olan Türkçe eserlerin tamama yakın çoğunluğu işe, kendileri inanmasalar bile bu akımı ciddiye alma gereğini dahi duymayanlara ait idi.

Bu eserin bir diğer yönden değeri de şur dadır: Yakın tarihimizde yaşamış olmalarına rağmen, 'Harf Devrimi' ve 'geleneksel ilgisizliğimiz' dolayısıyla bu akımın temsilcilerinin hayatları ve düşünceleri üzerine toplu ve güvenilir bilgi edinmemiz çok güçtür. İsmail Kara, bu güç işten yılmamış ve geniş çaplı eseri ortaya koymayı başarmıştır. Başkaları ne düşünür bilmem, ben kendisine teşekkür borçluyum."

ERDİNÇ ERTEM/NOKTA

Hüseyin Hatemi

Hilmi Yavuz

"Cumhuriyet aydını, İslam'ı anlamak ve öğrenmek istediğinde, müşteşriklerin (oryantalistlerin) yazdıklarına başvurmak gibi bir açmazla karşı karşıya kaldı: Kendi dininin tarihini, felsefesini, hukukunu, Müslüman olmayan Batılılardan öğrenmek... Bu en hafif deyimiyle, tuhaf bir yazgıydı. İslam'ı müşteşriklerden öğrenmek, evet, Dozy'den, Massignon'dan... İsmail Kara'nın belirttiği gibi 'çağdaş Türk düşüncesi içinde ayrı ve belirgin bir fikir hareketi olarak' 2. Meşrutiyet'ten sonra ortaya çıkan İslamcılık düşüncesinin önde gelen adları (Şehbenderzade Sait Halim Paşa, Mehmed Ali Aynî, vb.) ve yazdıkları ise hiç okunup bilinmedi. Burada oryantalistlere başvurma olanağı da yoktu; nedense oryantalistler, bu akımdan haberli görünmemeyi yeğlemiş gibiydiler. İsmail Kara'nın çalışması, işte bu boşluğu doldurmak amacını güdüyor. Şimdi, kuşatıcı bir İslam tarihi yazımı için olumlu bir başlangıç kabul edebiliriz."

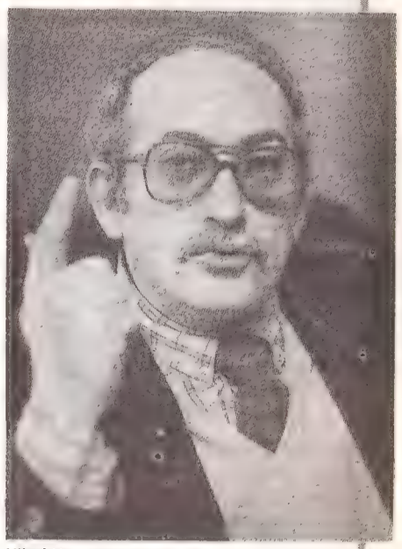

Hilmi Yavuz

Olur ama bu kadarı olmaz ki! Yıllar süren titiz bir araştırma sonucu ortaya çıkan kitapta tek bir cümle kıyametlerin kopmasına yetmişti. Şöyle diyordu Kara, sunuş yazısında: "Nurettin Topçu, dışta tutulursa, İsmet Özel'e gelinceye kadar Cumhuriyet devrinde var olan İslamcılık düşüncesinde önemli ve farklı bir düşünce, bir değerlendirme vücud bulmamıştır." Halbuki Türkiye'de İslamcılık son yıllarda giderek hız kazanmıştı. Çeşitli yayın organlarında, yazan, kitapları çıkan birçok İslamcı vardı. Hiç kimse "Neden beni anmadın?" diye sormamıştı kendisine ama, başkaları adına konuşmaktan da geri kalmamışlardı: "Niye Necip Fazıl ve Sezai Karakoç yok?" İsmail Kara, tezini sonuna kadar savunmaya kararlı gözüküyordu. Yine de **Nokta**'ya hazırlamayı düşündüğü yeni kitabında N. Topçu, N. Fazıl, S. Karakoç ve İ. Özel'i inceleyeceğini belirtmişti. Kara, kitabına gösterilen tepkilerden de hoşnut değildi: "Kitapla ilgili birçok şey yazıldı ama henüz kitabın yazarına da bir katkı sağlayacak bir yazı çıkmadı" diyordu.

Koparılan gürültüler, yazarın yakınmaları önemli bir gerçeği değiştirmiyordu. Özellikle son üç yüzyılda İslam araştırmalarını tekellerine almış görünen Batılı şarkiyatçıların dışında gerçi bir Türk araştırmacı oldukça zor bir iş başarmıştı. Çalışmasının daha şimdiden Batı şarkiyatçılık merkezlerinin başvuru kitapları arasında yeralacağını kestirmek de kâhinlik olmasa gerekti.

Ruşen ÇAKIR

İNGİLİZLER DE
İNGİLİZCEYİ SONRADAN ÖĞRENİYORLAR.
AMA ÇOCUKKEN

İDEM
İNGİLİZCE DİL EĞİTİM MERKEZİ

ÇOCUĞUNUZA BU ŞANSI TANIYIN.
ONAR KİŞİLİK SINIFLARDA İNGİLİZ ÖĞRETMENLERLE.
SİZ DE GEÇ KALMIŞ SAYILMAZSINIZ.
Adres: Eminalipaşa Cad. No. 24 Suadiye/İST. **TLF: 357 37 24**

SİNEMA / FİLM PİYASASINDA BİR AMERİKAN DEVİ

Warner Bros Türkiye'de

Hollywood'un en büyük ve en eski beş şirketinden biri olan Warner Bros Türkiye'de kendi şirketi ve büyük bir sermayeyle sinema ve video piyasasına girmeye hazırlanıyor.

"Biz Türkiye'de büyük bir potansiyel olduğuna inanıyoruz. Türk halkı sinemayı çok seviyor. Bu geçmişte de böyleydi. Bugün politik ortam da müsait. Yani üç-dört yıl evvel bir korku vardı. Ne olacak? Ne bitecek? diye. Tabii en önemlisi bu korsan kasetçiliğe karşı yeni çıkan kanun. Bu kanun çıkınca bütün Amerikan şirketleri 'Tamam. Şimdi Türkiye'ye girmenin zamanı geldi' dediler. İlk biz girdik, herkes bizi seyrediyor. Başarırsak başkaları da gelecektir." Ünlü Amerikan film şirketi Warner Bros'un Türkiye genel müdürü Şevket Gözalan **Nokta**'ya bunları söylüyordu.

1923 yılında kurulan ve Hollywood'un beş büyüklerinden biri olan Warner Bros'un Türkiye'de bizzat kendi şirketiyle faaliyete başlaması gerçekten de önemli bir olaydı. Olayın kısa vadedeki en önemli yanı, eylülden sonra iyice dördüncü-beşinci sınıf filmlere kalacak video piyasasında kaliteyi sürdürecek olmasıydı. Üstelik nitelikli filmler artık, bu niteliklerine yaraşır bir görüntü kalitesine de sahip olacaklardı. Şüphesiz biraz daha fazla fiyat ödenecekti, ama dikkat, New York'la aynı günde İstanbul'da piyasaya çıkan ve her şeyiyle kaliteli olan bir film için doğaldı bu kadarı. Kaldı ki bunların yanı sıra Türk sineması adına daha kalıcı birtakım gelişmelerde söz konusu olabilirdi. Gözalan, bu konudaki hedeflerini İstanbul'u eski Beyrut gibi Ortadoğu'nun merkezi yapmak ve şu an Roma'da bulunan merkezi İstanbul'a taşımak olarak özetliyordu.

Önce kalite. Warner Bros'un, Türkiye'de bir ortak bulup şirket kurdurarak lisans verme yöntemini uygulamak yerine, bizzat kendisinin şirket kurmasının nedeni, kötü ellere düşme korkusuyla açıklanıyordu. Warner Bros'un paradan önce kaliteye önem verdiği, bu yüzden iki buçuk yıldır Türkiye'ye film satmadığını belirten Gözalan, "Yeşilçam ortamından korkuluyor" diyordu. Peki ama, şu anda 38 ülkede faaliyet gösteren Warner Bros'un Türkiye'yi seçmesinde, ülkemizde Avrupa ülkelerindeki gibi bir sinemayı koruma kanununun

Anna Karenina'nın gizemli oyuncusu Jacqueline Bisset Napolyon ve Josephine dizisinde de başrolde ekranlara gelecek.

bulunmamasının da etkisi yok muydu? Avrupa'nın birçok ülkesinde filmler sinemada en az altı ay oynamadan video piyasasına giremiyordu. Türkiye bu açıdan oldukça rasyonel bir pazar sunuyordu. Gözalan, olaya bu açıdan yaklaşmadıklarını vurgulayarak şunları söylüyordu: "Şu anda Avrupa ülkelerindeki bekleme süresi yok. Ama ileride olacaktır. Ama bizim için önemli olan bu değil. Öyle olsa salt Warner Home Video olarak gelirdik. Halbuki biz ana firma olarak geliyoruz. Bir bütün olarak. Ama ilk aşamada video cazip olduğu için pazara buradan giriyoruz."

'Who's that girl?' (Kim bu kız?), Madonna'nın gürültü koparan son filmi

"Hepsi birden olmaz." Warner Bros. İlk aşamada yılda 80-100 arasında filmi piyasaya sürmeyi planlıyordu. Bu, ayda ortalama 8-10 filmlik listelere tekabül ediyordu. Bu aylık listeler kulüplere sunulacak ve satın alanlara hemen teslimat yapılacaktı. Gözalan halihazırdaki uygulamayı eleştirirken "Biliyorsunuz bugün piyasa da listeler oluşturuluyor ve bunlar video kulüplere senet imzalattırılarak, ileriye mahsuben satılıyor" diyordu. "Paket listeler satmaktan tek tek filmlerin satılması uygulamasına geçilemez mi?" sorusunu ise "Ben zaten sistemi bozmuş oluyorum, ama bütün sistemi de bir anda bozamam. Yoksa tabii en sağlıklısı her video kulübün tek tek istediği filmi seçebilmesidir ve bizim hedefimiz de o" şeklinde yanıtlıyordu.

Eylül'den sonra sanat filmlerinin birçoğu piyasadan kalkacak ve piyasa iyiden iyiye dördüncü-beşinci sınıf yapımların istilasına uğrayacaktı. Daha şimdiden başlamış olan bu süreç konusunda da bir önlem düşünülüyor muydu? Warner Bros bu konuda aylık listelere ek olarak üç-dört filmlik ayrı listeler hazırlamayı ve bunların bir ay klasik filmlerden (-Casablanca, West Side Story vb.) diğer ay ise konser kasetlerinden oluşturulması (-Prince, Dire Straits vb.) düşünülüyordu. Ayrıca W. Bros,Fellini ve Antonioni gibi yönetmenlerin de filmlerinin haklarını elinde tutuyordu.

Napolyon ve Josephine ekranda! Warner Bros 'un listesinde ilk planda gözüken filmler şunlardı: Jack Nicholson'un başrolünü oynadığı son filmi "Whitches of Eastwick"; Steven Spielberg'in yönetmenliğini yaptığı ve geçen yıl 11 dalda Oscar'a aday gösterilip, hiçbirini kazanamayarak büyük tartışmalara yolaçan "Color Purple"; yönetmenliğini James Foley'in yaptığı ve başrollerinde Madonna'nın yanı sıra Griffin Dune ve John Mills'in yer aldıkları bir komedi "Who is That Girl"; ülkemize ilk üçü gelen komedi dizisi Police Academy'nin dördüncüsü; Sean Connery ve Roger Moore'dan sonra sinema tarihinin üçüncü James Bond'u olan Timothy Daltton'un ilk filmi "Living Daylights"; Barbara Streisand ve Richard Dreyfuss'un başrolü paylaştıkları "Nuts". Ayrıca ünlü İngiliz yönetmen Stanley Kubrick'in 4 yılda tamamladığı ve 30 milyon dolara mal olan filmi "Fool Metal Jacket"de listede gözükenler arasında yer alıyordu. Kubrick, Vietnam Savaşı'nı anlattığı bu filmini Londra'da bir limanı kapatıp, hazırlattığı dekorlar içinde çekmişti.

Ve müjde. Yepyeni bir dizi, bütün Avrupa'nın merakla beklediği Napolyon ve Josephine dizisini de kısa zamanda televizyonunuzda izleyeceksiniz. Başrolünde Jacqueline Bisset'nin oynadığı 250 dakikalık bu dizi, önce video kaset olarak piyasaya sürülecek daha sonra da büyük bir ihtimalle TRT tarafından gösterilecek.

Televizyonla ilişkiler. Peki Türk televizyonuna satışlar da doğrudan Türkiye'deki şirket tarafından mı yapılacaktı?. Gözalan **Nokta**'nın bu sorusunu şöyle yanıtlıyordu: "Türkiye'de televizyon filmleri çok tutuluyor. Dışarıda, örneğin Almanya'da o kadar çok sevilmiyor, çünkü orada televizyon çok gelişmiş. Ben çok iyi diziler çıkartacağım videoda. Ancak televizyona satışı buradan yapmıyorum. Bunu direkt olarak Warner Bros Television gerçekleştiriyor. Satmadan evvel bana soruyorlar. 'Türk televizyonu böyle böyle filmler istiyor sen ne diyorsun, şimdi olmazsa ne zaman olur?' diye. Mesela geçtiğimiz iki ayda böyle 15 tane film söz konusu oldu, ancak iki tanesini verebildik. Diğerlerini 1990-91-92 gibi çeşitli tarihlere yazdık. Çünkü ben bu arada bunları video piyasasına süreceğim."

Son James Bond filminde Timothy Dalton, en iyi gizli ajan 007 rolünde

Sinemanın sırası... Warner Bros videodan sonra ikinci adım olarak sinemaya girmeyi planlıyordu. Gerçi bu yıl da sinemaya gireceklerdi, ama esas atak gelecek yıl gerçekleştirilecekti. Bu alanda da oldukça iddialıydı Warner Bros.. Çünkü kendi filmlerinin yanı sıra United Artist'in dünya dağıtımı da onlara aitti. Kaldı ki bütün bunlara ek olarak bağımsız şirketlerin kaliteli yapımları da dünya dağıtımı anlaşmasıyla yine Warner Bros tarafından Türkiye'ye getirilecekti. Peki ama hep kalite peşinde koşan, "Bizim için kalite, paradan önce gelir" diyen Warner Bros bu filmleri hangi salonlarda göstermeyi düşünüyordu? Türkiye'nin sinema salonları bakımından giderek yoksullaştığı açıktı. Bu konuda bir çalışmaları olacakmıydı? Gözalan "Sinema salonlarına sahip olmamız da gündeme gelebilir" diyordu.

Türkiye'de video ve sinema pazarının kaliteye doğru uzanan bir sürece ihtiyacı olduğu ortadaydı. Şimdilik bu olayı Warner Bros sürükleyecek gibi gözüküyordu. Ancak ticari kaygıların ağır basması ya da tekel olmanın getirdiği olumsuzluklar iyi başlayıp kötü bitirme geleneğimizi sürdürür mü sorusu da yabana atılır gibi değildi. Burada genel müdür Şevket Gözalan'ın söyledikleri düşündürücüydü "Biz her şeyden evvel rekabetin çok sağlıklı bir şey olduğuna inanıyoruz. Ama bu şu an Türkiye için geçerli değil. Yani rekabet var ama sağlıksız bir rekabet." "Sağlıklı" bir rekabet oluşması için bu yeni gelişmeyle bağlantılı olarak, diğer şirketlerin de şimdiden bu sürece ayak uydurmak için gerekli önlemleri almaları gerekiyordu. Sinema ve video dünyasına bir bomba düşmek üzereydi ●

Dire Straits'in video kasetlerine hayranları artık sahip olabilecek

Nürnberg 1946... Herkes bir yöne bakıyor, Hess başka bir yöne

RUDOLF HESS'İN ARDINDAN

Tosuncuklar, başınız sağolsun...

Manevi babalarınızdan birini daha kaybettiğiniz bu acılı gününüzde merhumu saygısızlıkla anar, siz geride kalan kurtçuklara gerek Germen Tanrısı Odin'den, gerekse Orta Asya bozkırlarının efendisi Kök Tengri'den pişmanlık dolu uzun yıllar dileriz?(!)

Boğazına sarılı çirkin elektrik kablosu, sarkmış dili, morarmış suratıyla öylece yatıyordu... Bir dizi kıvrılmış, doksan üç yıllık gövdesi büsbütün küçülmüş, sırtındaki eski ceket birdenbire hızla eprimişti... Yarı aralık gözleri çok uzaklarda pis bıyıklı, kâhküllü bir gölgeyi mi izliyordu, yoksa yavaş yavaş Spandau sokaklarında toplanmaya başlayan patates suratlı, kimisi kısa deri pantolonlu, kimisi blucinli, çoğu göbekli, kara gözlüklü, ayağı spor ayakkabılı, saçları saman sarısından zehir beyazına dönmüş birkaç eski arkadaşını mı?

Boynuna o elektrik kablosunu sarıp kendini tavandan aşağı bıraktığı birkaç saniye içinde neler düşünmüştü? İngiliz askeri hastanesine götürülürken canını kurtaramayan o cankurtaran arabasında aklı fikri yerinde miydi? Adolf Hitler'in "evlad-ı maneviyesi", bizim Irak cephesinde Halil Paşa'nın komutası altında İngiliz tayyaresi avlayıp "Mavi Max" tabir edilen özel demir haç nişanını kapmaya çalışan ve erat arasında "Sus Bey" tabir edilen von Schuss gibi avcı pilotluğu yaptığı günleri, savaştan sonra Weimar döneminin ve akıl almaz enflasyonun o karışık günlerinde Hitler'e baba gibi bağlandığı yılların bira, patates ve sosis kokan kavgalarını, partiyi birlikte örgütledikleri, bakanlık yaptığı, daha sonraları yıldızları ona rağmen yükselen Martin Bormann gibi "desperadoların" küstah kasıntısı karşısında duyduğu burukluğu hatırlayabilmiş miydi?

Ellerinde mumlar, savcının soruşturmasından sıyrılmak için uçları ustaca tırtıklanmış gamalı haçlar çizili bayraklar, ağızlarının kenarına bira köpüğü bulaşmış, donuk, bön bakışlı pembe Alaman tosunları; ense ve kulak tıraşları Wehrmacht'ın iç hizmet talimatnamesi uyarınca kısacık tutulmuş uğursuz it kopuk takımı; sağ kollarını kaz kanadı gibi tutup gene federal savcının kovuşturmasından

kurtulmak için iki parmağı güya zafer işareti verir gibi açılmış ellerini uzatan yeniyetmeler; oralarda artık öldürecek Yahudi kalmadığından mis kokulu halis "Türk sabunu" imalatının hayallerini kuran ayaktakımı Spandau'da toplanıyordu...

The Times, haber başlığında, "kaybolmuş bir dünyanın uğursuz hayaleti" diyecekti. Geceleri yakılan meşalelerin, kara ve kahverengi üniformalarıyla kendileri gibi düşünmeyen herkesi sopadan geçirenlerin, sonra sonra, altı milyon ölünün kaskatı ellerinin, derilerinden abajur yapılan kömür gözlü Yahudi çocuklarının, ranzalarından başka bir dünyadan gelmiş garip yaratıklar gibi Amerikan ordu fotoğrafçılarının objektiflerine dehşetle bakan toplama kampı gediklilerinin dünyası... Taş üstünde taş kalmamış şehirlerin yağmurla ıslanan yıkıntıları arasında bir kalıp sabuna, belki de o Yahudi sabunlarına kendilerini zenci başçavuşlara, Ukraynalı erlere satmak zorunda kalan sarışın dilberlerin, açlıktan kemikleri fırlamış o erdemli ve mazbut beyaz kadınların dünyası...

Batı, Hess'in salıverilmesi için elinden geleni ardına koymuyordu. Sovyetler, sert ve kesin bir tutumla karşı çıkıyorlardı. Helmut Kohl, Hess'in serbest bırakılması için o zamanların parti birinci sekreteri Çernenko'ya üç kez "şahsi" ricada bulunmuş, üç kez kibarca reddedilmişti. 1978 yılında SSCB Doğu Berlin Büyükelçisi Piyotr Abrasimov, "Benim halkım savaşta yirmi milyon ölü verdi, Hess'in salıverilmesi faşizmin affı anlamına gelir, bu alçağı bırakırsak bunu halkımıza nasıl anlatacağız?" diyordu.

Hess (1894-1987), "mutlu günlerinde"...

Haksız mıydı? Batı, Sovyetler'le zıtlaşmak için bahane aramıyor muydu? Sovyetler, savaş sonunda elde ettikleri jeopolitik dengenin Avrupa'daki parçası konusunda son derece hassastılar. (Afganistan ve Körfez'de pek o kadar olmasalar da...) Hess, Berlin ve Almanya'nın paylaşımı konusunda küçük ve önemsiz bir vida, ama simgesel anlamı çok büyük bir ayrıntı haline gelivermişti... Abrasimov, Hess'in kendileriyle danışılmadan salıverilmesi durumunda Berlin ve Almanya dengelerinde bütün durumu yeniden ve **özgürce** gözden geçirmeye hak kazanacaklarını dobra dobra bildirmiş, bunun üzerine hiç kimse Hess'i tek taraflı karar alıp serbest bırakmaya cesaret edememişti!

Batı'nın Hess'i "insancıl" amaçlarla affetmek ister görüntüsü baştan aşağı "dümendi". Onlar da Sovyetler Birliği'nin Avrupa'daki varlığını tartışma konusu yapmak istiyorlardı. Eski ve pis bir Nazi bozuntusu, üstelik yenmiş olan bütün herzelerden birinci derecede sorumlu bir alçak için bu kadar gürültü koparılması, yağından sabun yapılan mini mini bebelerin anılarına saygısızlık, mezarı bile belli olmayan ruhlarına azaptı....

Daha önce ekmek bıçağıyla denemişti. Bileklerini kesmeye kalkışmış, "kurtarılmıştı". O vakit seksen üç yaşındaydı. Evvelce üç kez daha denemişti bunu. Bin dokuz yüz kırk birde, özel uçağıyla İskoçya'da Lord Hamilton'un topraklarına ulaştığı günden beri tutukluydu. Kalbi vardı. Prostatı vardı. Koliti vardı. Kan dolaşımı bozuktu. Sağ gözü görmüyordu. Güçlükle yürüyebiliyordu. Çok yalnız, yorgun ve yaşlıydı. Pişman değildi, bugün hayata yeniden başlasa gene aynı yollardan geçecek, aynı şeyleri yapacaktı, "Kader bana, Almanya'nın bugüne kadar yetiştirmiş olduğu en büyük evladının yanıbaşında çalışma şerefini verdi... Ülkeme, partime ve Führer'ime karşı görevlerimi yerine getirdim... Suçsuzum" diyordu... Völkischer Beobachter gazetesinin bugünkü devamı küçük küçük paçavralarda, yeniden biti kanlanan on bin üyeli Nazi partisi NPD, onu "cesur şehit" olarak niteleyecekti. Siz ne diyorsunuz, Fahir Bey üstadımız bile, "Kırk altı yıllık bir hapis hayatına layık değildi, Hess'i ve diğer Nazi liderlerini mahkûm eden milletlerarası mahkeme, nereden bakılırsa bakılsın hukuk için bir yüzkarasıdır" buyuracaktı!

Doksan üç yaşına gelmişti. Kırk altı yıldır hapisti. Zengin bir tacirin oğlu olarak 1894'te İskenderiye'de başladığı hayatın onu ilk savaşta pırpır tayyare pilotluğuna, oradan Hitler'in yanıbaşında, Münih sokaklarında, bir kolunda Ludendorff, ayaküstü darbe girişimciliğine, oradan mapus damına gö-

türeceğini düşünmüş müydü? Hücrenin içinde bir aşağı bir yukarı dolaşan efendisinin "Kavgam" adlı hezeyannamesini kaleme alırken günün birinde ancak boğazına sarılı bir elektrik kablosunun yardımıyla çıkabileceği mapus damına çok değil, yirmi yıla kalmadan geri döneceğini aklına getirmiş miydi?

Eski Gestapo ajanlarını CIA bordrosuna almaktan kaçınmayan Amerikan mahfilleri, savaşın acısını çabuk unutup refah toplumunun mutlu işkembe rahatlığı içinde eski domuzlukları depreşen bazı Alman çevreleri, Hess için harcanan yılda iki milyon üç yüz bin markı tartışma konusu edip salıverilmesi için yoğun bir kampanya açmışlardı bir ara. Spandau'nun eski müdürlerinden Eugene Bird, Türkçe'ye de çevrilen kitabında ihtiyarın ne kadar hasta ve düşkün olduğunu ballandıra ballandıra anlatıyor, altı yüz hücreli, kırmızı tuğladan Spandau damında tek başınakalan,gözetimine otuz görevli, kırk sekiz memur verilen Hess'in dünyanın en yalnız adamı olduğunu söylüyordu.

Bir bakıma öyleydi. Güney Amerika'da saklanan birkaç tekne kazıntısı ve Lyon'da Hess benzeri bir çileyi doldurmaya koyulan Klaus Barbie hergelesi sayılmazsa, ölmemekte direnen, ölmek isteyip ölemeyen son Nazi büyüğüydü. Karısı Ilse, yüreği kaldırmadığı için iki yıldır ziyaretine gelmiyor, oğlu Wolf-Rüdiger ayda bir uğruyor, Hess günde iki saat havalandırmaya çıkarılıyor, avluda volta atıyordu. Belki inanmayacaksınız ama, müebbet voltasının adım sayısı bile belirliydi, iki yüz on beş adım gidiş, iki yüz on beş adım dönüş, hepsi topu topu yirmi sekiz gidiş-dönüş hakkı... Günde dört gazete, o da kesilmiş biçilmiş olarak okuyabiliyor, bunun dışında hücresinde oturup eski günlerini, Horst Wessel marşının kaldırımlarda inlediği parlak törenleri, her köşebaşında iki solcuyla üç çıfıt çevirip dövdükleri hareketli dönemleri, iktidara yerleştikten sonra yağmaladıkları sanat eserleriyle süslü geniş salonlarında şampanyayla havyarın en iyisini yudumlaya kaşıklaya özel kapatmaları tombul sarışın dilberlerin iman tahtalarına çöreklendikleri ikbal devirlerini, ihtiyar Avrupa'ya duman attırdıkları sıralar caddelere dolup taşan histerik Berlin halkının çığlıklarını düşünüyordu...

Faşistlerin insanlığa armağanıdır...

Ya da sadece boş boş sabit birnoktaya bakıp duruyordu. Çok kolay etki altında kalan, zayıf kişilikli, her şeye çabuk kanan, zekâsının mı, dengesinin mi daha kıt olduğu uzun süre tartışılan bir adamdı. 1941'de uçağına atlayıp İskoçya'ya kaçması daha da uzun süre tartışılacaktı. Kafayı mı tırlatmıştı, gidişin gidiş olmadığını görmüş, vakit varken paçasını kurtarabilmeyi denemek mi istemişti, yoksa gizli emirlerle Yakup Cemil misali bir "münferit sulh" manevrası mı çevirmeye niyetlenmişti?

Bir falcıdan bu yönde öğüt aldığı da söyleniyordu. Altı hafta sonra Hitler'in Sovyetler'e saldıracağını biliyordu; Almanya'nın ilk savaşta başını yiyen "iki cephede birden savaş" yazgısının yeniden gerçekleşeceğini, sonun başlangıcına geçildiğini görmüş olabilirdi. Paraşütle atladı ve hemen tutuklandı. Savaştan sonra Nürnberg'de yargılandı. Hitler ile Göbbels gibi, ağzındaki siyanür kapsülünü çiğneyip eşek cennetini boylayan Himmler gibi, bir punduna getirip hücresinde kendini öldüren Göring gibi "kaçmasına" izin verilmemiş, ömrünün sonuna kadar çile doldurması için Spandau'ya gönderilmişti. Asılmamasının nedeni, akıl dengesinin bozukluğuydu.

Gerçekten öyle miydi? Birçok şeyi hatırlayamıyordu. Soru işaretleri artacaktı. Hess'i muayene eden Tabip Yüzbaşı Ben Hurewitz, kolunda ve göğsünde savaş pilotu olarak çarpıştığı 1916 ve 1917 yıllarından kalma iki yara izi bulunması gerektiğini, oysa bunlara rastlayamadığını rapor etmişti. Bu çelişki otuz üç yıl sonra onu muayene edecek Tabip Binbaşı Hugh Thomas tarafından da tekrar gündeme getirilecektir. Hess İskoçya'ya bir Messerschmitt 110 ile gitmişti, uçağın numarası NJOQ idi. Oysa Almanya'dan bindiği uçağın numarasının NJC11 olduğu öne sürülüyordu... Hess'in Augsburg'dan kalkıp İskoçya'da Dungavel Hill bölgesine ulaştığı söyleniyordu. Messerschmitt'in bu uzaklığı aşabilecek yakıt deposu da yoktu!

Hess, Hess değil de başka biri olabilir miydi? Ölmüş, ya da Himmler tarafından gizlice öldürülmüş, ona çok benzeyen bir başkası Himmler'in İngiltere'yle özel barış anlaşmasına varabilmesi amacıyla gönderilmiş olabilir miydi?

Hess, Nürnberg'e getirilip Spandau'ya götürüldükten sonra tam

Adolf'un sol bacağı Rudolf

yirmi iki yıl eşi Ilse ve oğlu Wolf-Rüdiger ile görüşmeyi reddetmişti. Hess'in gerçek Hess olmadığını ileri sürenler, bu sürenin, "tanınmamasını sağlayacak yeterli ve makul bir zaman aralığı" olduğunu da belirtiyorlardı!

Majestelerinin hükümeti, Hess ile ilgili belgelerin tam yetmiş yıl süreyle açıklanmasını neden yasaklamıştı? Benzer durumlarda gelenek-sel İngiliz politikası, yayın yasağını otuz yılla sınırlamaktı... Sakla-

İskoçya 1941... Hess'in uçağı parçalanmış yatıyor

nan, gizlenen neydi?

Yoksa Hess gerçek Hess'ti,aklı da başındaydı da, Hitler'in Sovyetler'e saldırısından önce İngiltere'yle Churchill'in istifa etmesi ve Avrupa'nın kendilerine bırakılması koşuluyla Batı cephesini kapatıp barışa varmak için son derece budalaca ve son derece cüretli bir girişimine mi kuryelik yapıyordu?

Hess ya da bir başkası, boğazında elektrik kablosu, morarmış suratıyla Spandau avlusunda bir kulübede bulunduğunda tartışmalar yeniden gündeme gelecekti... Spandau'dan çıkabilen Amiral Raeder, Amiral Dönitz, diplomat von Neurath, gençliği örgütleyen von Schirach, mimar Speer, maliye bakanı Funk, hepsi ölmüşler, bir Hess kalmıştı. Uğursuz hayaleti, yaşlı, yorgun ve bitik bir Hess'in gölgesi, şimdi birahanelerde Türk fıkraları anlatan, salçalı domuz sosisi lokmaları arasında dünyayı yeniden ele geçirme düşleriyle ağızları köpüren itin kopuğun gönlünde hep dolanacak.

Belki Almanya'daki birahanelerden bazı derneklere, oradan uça uça Türkiye'ye kadar da gelir dayanır. Telörgüleri, parmaklıkları aşıp cezaevlerinin korkunç koğuşlarında sivri kafaları iki numara tıraşlı, aynı bön bakışlara, aynı zavallı beyinciklere sahip birkaç genç budalanın düşlerine girer. Bunlar, pars derisinden börklerini giyip sadaklarına ucu tüylü oklarını dizdikleri, bellerinde altıpatlar, ellerinde kısa kılıç, altlarında ak beygir, Camoka bıyıklarının uçlarını kemire kemire kan çanağı gözleriyle kendilerince komünist kovaladıkları terli düşlerinin gecelerinde şöyle bir kımıldanıp ranzalarında sağdan sola dönerler, sonra Hess'in bol kaşlı, çakır gözlü yüzüne, 12 Eylül öncesi haracını yedikleri pavyonun iri kalçalı konsomatrisi Melahat'in, ya da basıp kasasını soydukları randevuevinin sermayesi Arzu'nun soluk yüzü karışır... Kahve taramasında sekiz kurşunla yere serdikleri delikanlının seyrek sakallı çehresi, hüzünlü bakışları, geniş alnının derin çizgileri, yoksulluğun onurlu izleri arada bir görünüp bir kaybolur...

Sonra gene Adolf'un bir perçem ucu, Hermann'ın küstah bir dudak kıvrımı, Doktor Joseph'in bir kulağı, Rudolf'un eşek tıraşı ensesi belirir, aradan bir tabanca namlusu, bir porno dergisi kapağı, bir Osmanlı yatağanı, bir Tatar suratı, bir çadır direği, bir it kafası çıkar...

Başka görüntüler de çerçeveye girer mi acaba? Hain bakışlarıyla elleri kimbilir kaç kişinin kanına bulanmış ihtiyar baykuşların sivri ve uğursuz suratları, çember sakallarının çevrelediği karpuz kafalarıyla ilkel ve barbar taşra hocaları, altın dişleriyle pişmiş kelle gibi sırıtan işadamı bozmaları?

Ya o baykuşların aklına, Mussolini'nin balkondan nutuk atarken bir şişinmesi, Hitler'in sağ kolunu kaldırmış hücum kıtalarını selamlarken mağrur bir gülümsemesi, uzun saçları, tokalı kemeri, deri bilekliği ve buğday rengi çekik suratıyla Kül Tigin'in muhayyel bir dikilişi arasında, akıllanıp vazgeçemedikleri düşlerini berbat edecek bir çocuğun saf ve soru dolu bakışları, kandırılmış bir gencin çakmak çakmak öfkesi, belediye otobüslerinden indirilmiş ,evlerinden alınıp iple boğulmuş cesetlerin üzerlerinde uçuşan kara sineklerin vızıltısı düşüyor mudur?

Ne yazık ki, Adolflar,Rudolflar ölmez(!)

Engin ARDIÇ

ATLETİZM

Tavşan kaç

Şu anda dünyanın bir numaralı orta mesafe koşucusu olan Faslı atlet Sait Aouita'nın başarısında iki tavşanı Fethi ve İbrahim beylerin payı büyük.

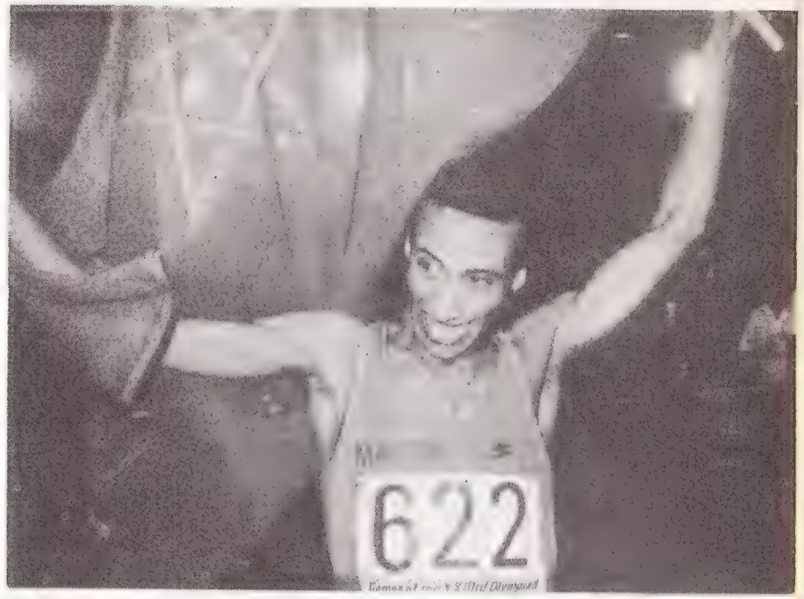

Fas'ın medar-ı iftiharı Sait Aouita

1986 yılının sonbaharında Dünya Rekorları A.Ş'nin Genel Müdürü Sait Bey'in problemleri bir hayli fazla idi. Şirketinin, üretim planlarını yerine getirebilmesi için gerekli olan, sürekli ve kaliteli bir "tavşan" bulamamıştı. Yarış başına 25 000 dolar alan Sait Bey'in Dünya Rekorları Şirketi'nin rakipleri ise bordrolarında Sebastian Coe, Steve Ovett, David Moorcroft ve Steve Cram gibi yetenekli isimleri bulunduran İngiliz şirketleri idi. Sonunda şirket yürütme komitesinden ikinci Hasan adıyla tanınan Hasan Bey'le, uluslararası koordinatör İtalyan Enrico Doinisi çözümü buldular. Tunuslu Fethi Bey'le Faslı İbrahim Bey aranan tavşanlar olacaklardı. Genel kurul toplandı ve gerekli anlaşmalar yapılarak çalışmalara başlandı. Firma tavşanlarına kavuştuktan altı ay sonra eriştiği iki dünya rekoruyla, aldığı kararların doğruluğunu ispatlamış oldu.

Dünya Rekorları A.Ş Genel Müdürü Fas'ın medar-ı iftiharı, atlet Sait Aouita'dan başkası değildi. Sınıf arkadaşı Abdülrassak Lasti'ye göre Sait Aouita daha ilkokul yıllarından beri, karşılaştığı problemlerden kurtulmak için attığı isabetli adımlarla tanınmıştı. Sait'in ilk sorunu doğduğu gecekondu mahallesinden kurtulmaktı. Bunun için İngilizce dersine harıl harıl çalışırken, mesela tarih gibi "süfli" bir derse hiç önem vermiyor bu konuda kendisini uyaran hocasını şöyle yanıtlıyordu: "Hocam, ben kalem ile alamadığımı, bacaklarım ile alacağım!" Gerçi o zaman Sait'in kafasında futbol vardı, ama sonuçta söylediği gerçekleşti. 1984 Los Angeles Olimpiyatları'nda bacakları sayesinde altın madalyayı kazandı, bugünse 1500, 2000, 5000 ve 2 milde dünya rekorlarının sahibi.

Amerikalı ünlü sprinter Carl Lewis

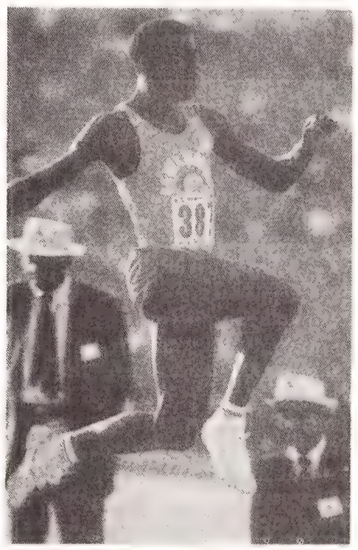

400 metrenin süper şampiyonu Moses

Üstelik atletizmin para basma makineleri olarak tanımlanan Carl Lewis, Edwin Moses gibi atletlerden bile daha çok kazanıyor bu Faslı delikanlı. Hele temmuz ayında Roma'da 5000 metreyi 13 dakikanın altında koşan ilk atlet unvanını da elde ettikten sonra, uzmanlar onun daha şimdiden Paolo Nurmi, Emil Zatopek ve Henry Rono gibi en büyükler listesine girdiğini söylüyorlar. Sait Aouita içinse bu tartışmasız bir gerçek. Kendisinin, bütün zamanların en iyi orta mesafe koşucusu olduğuna ve 1992 yılında spor kariyerini kapattığı zaman bu yüzyılın en iyi atleti sayılacağına kesin gözüyle bakıyor. İddiası da şu: "1500 ile 10.000 arasındaki bütün mesafelerin dünya rekorları benim olacak!"

Kral Hasan'ın ulusal kahraman ilan ettiği Aouita, bir yılda üç dünya rekoru kırdı

Atletizm dünyasında Kral Hasan'ın büyükelçisi unvanı ile tanınan Sait için Steve Ovett "Yahu bu adam bir sene de üç dünya rekoru kırmadı mı, hâlâ niye üzülüyor?" derken, Amerikalı atlet Bruce Bickford da "Hiçbir zaman ona karşı koştuğumu düşünemiyorum. Çünkü her zaman kendi istediği gibi bir koşu yaratıyor" diyor.

Sait Aouita gençliğinde hep futbol oynamış. Ancak 18 yaşında yapılan bir sağlık testi sırasında 3000 metreyi bir amatör için müthiş denebilecek 8.15'te koşunca hayatı tümden değişmiş. Daha ilk yarışından sonra Fransa'da beden eğitimi hocalığı tahsil etmek üzere burs kazanmış ve Marsilya'da da küçük atletleri eğitmek üzere bir iş verilmiş... Ancak kendi deyişiyle "milli hisleri kuyu kadar derin" olan Sait, önerilen Fransız vatandaşlığını geri çevirerek İtalya'ya kaçmış. Bu türden halkla ilişkiler fırsatlarını hiç kaçırmayan Kral Hasan'da Sait'i evlat edinerek ona Casablanca'da lüks bir villa hediye etmiş.

Aouita rekora doğru koşuyor

Ancak Sait ne kadar milliyetçi olsa da hayatının tümünü Fas'ta geçirmesine olanak yok. 1.75 boyunda ve 64 kilo ağırlığındaki atletin kızgın güneş altında günde 7-8 saat koşması olanaksız. Bu yüzden menajeri Dionisi'nin memleketi İtalya'nın Siena bölgesine taşınmış. Bu sırada annesine "iyi bir Müslüman olarak yaşamaya devam edeceğine" dair söz vermeyi de unutmamış. Hatta ilk şampanyasını içtikten sonra "Yahu bu berbat bir şey, Allah gerçekten de haklıymış" dediği söyleniyor.

Sait Aouita'nın uzmanlaştığı mesafelerde, İngilizler de 4 ünlü atlet ile rekor kovalıyorlar, bu yüzden aralarında kıyasıya bir rekabet var. Zürich'te çıkan Weltwoche adlı yayın organı, "İngilizleri öldürebiliriz!" ya da "Her koşuya çıkışım harbe giden bir Fas askeri gibidir!" şeklinde beyanatlar veren Aouita'ın bu durumunu "bir sürü azgın köpeğin arasına atılmış saldırgan bir kedinin feryatları" olarak ta-

Ekranlarınızda Yeni Bir Çağ Başlıyor

Sinema, video ve eğlence dünyasının
en büyüğü dünya sinemasının
en büyük filmleriyle,
dublajı kusursuz "sıfır"da kopyalarıyla
Amerika Birleşik Devletleriyle
aynı günde ekranlarınıza geliyor.

ROCKY IV

POLİS AKADEMİSİ

PARILTI

SUPERMAN

CASABLANCA

Warner Bros. Türkiye'de...

70 yıllık büyük bir gelenektir Warner Bros. Dünya sinemasının en büyük filmlerini, sinema dünyasının en parlak yıldızlarıyla, Hollywood'daki dev stüdyolarında yaratan büyük bir gelenek. Eğlence alanının "major"ları arasında da büyüktür Warner Bros. Sinemadan başka Televizyon, Video, Müzik, Yayın alanlarında da. Warner Grubu'nun (Warner Communications Inc.) 1986 gelirleri 2,848,324,000 Dolar'dır. Warner Bros.'un yeryüzünün tüm ülkelerinde filmleri gösterilir. 38 ülkede bürosu, dağıtım örgütü ve bu ülkelerin önemli bir bölümünde sinema salonları vardır.

Warner Bros. Şimdi Türkiye'de:

- Kendi bürosu, kendi temsilcileri, kendi büyük imkanlarıyla
- Geleceğe yönelik ve Türkiye'nin doğal imkanlarını değerlendirecek büyük yatırım projeleriyle
- Amerika Birleşik Devletleriyle aynı günde video ekranlarınıza gelecek birbirinden güzel filmleriyle Türkiye'de Warner Bros. Çağı Başlıyor.

Warner Bros. Home Video Servisi Hizmete Giriyor

Warner Bros. ilk olarak sinema-video seyircilerimize erişilmez yeniliklerini sunuyor:

1. Warner Bros.'un her ay ilan edeceği eşsiz listelerde yer alan birbirinden güzel filmleri her ilimizde ve ilçemizde yetkili video satıcılarımızdan alabileceksiniz.
2. Warner Bros.'un yapımını üstlendiği yeni filmleri A.B.D. ile aynı günde görebileceksiniz. Londra'dan, Paris'ten, Roma'dan önce.
3. Warner Bros.'un yapım veya dağıtım haklarına sahip olduğu ama daha önce korsan kasetlerde bozuk görüntülü, kötü dublajlı veya altyazılı kopyalarını izlediğiniz güzel filmlerini "orijinal" bantlarından, mükemmel bir dublajla veya altyazıyla seyredebileceksiniz.

Ekranlarınızda Warner Bros. Çağını Artık Başlatabileceksiniz.

Warner Bros. Film ve Video Sanayi ve Ticaret A.Ş. Türkiye Yetkili Video Dağıtıcısı:
PARS İletişim Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Yeni Sulun Cad. Menekşeli Sok. No. 3 - 2 Levent - İstanbul Tel. 164 17 20 170 14 85 Teleks: 27484 PITS-TR

* A trademark of Warner Bros. Communications Inc.

Letra

Fas Kralı II. Hasan

nımlıyor. 1985 Temmuzu'nda Nizza'da yapılan yarışta Steve Cram tarafından geçilen Sait'i iki gece uyku tutmamış. Ama bundan sonra girdiği 37 yarışın hepsini kazanmayı bilmiş. Geçmişi anlatırken "Benden başka kimin koştuğuna aldırmaz, bütün gücümle koşardım, taktik benim için önemli değildi" diyor Sait Aouita. Çoğunlukla gece antrenman yapan ve taktiklerini sır olarak saklayan Sait'in bugünkü düşüncesi ise rekorları daha ileri götürmek için taktiğin gerekli olduğu yolunda. Kendisi için bulduğu taktik ise tavşan sistemine dayanıyor. Buna göre yarışın ilk yarısında öne fırlayıp yüksek tempo tutturacak tavşanlara gereksinimi var. Bulduğu tavşanlar ise 27 yaşındaki Tunuslu Fethi Baccouche ve 20 yaşındaki Faslı İbrahim Boutayeh. Eğer bir organizatör Sait Aouita kendi yarışında koşsun istiyorsa bu atletlere de 7000 dolar ödemek zorunda. Çünkü tavşanları yoksa, Sait de yok. Üstelik Fethi ve İbrahim beyler de durumlarından hiç şikâyetçi değiller. Çünkü Sait'e tavşanlık yapabilecek tempoda koşabilen bir atlet, yarışı rahatlıkla ikinci bitirebiliyor. Bugünlerde bu, İbrahim Boutayeh. Aouita ona "Sen önce benim tavşanım, sonra da benim yerimi alacak adam olacaksın" demiş zaten. Bu birliktelik sonunda Sait'in gelirinin de bir hayli arttığını ve şimdilik yıllık bir milyon markı bulduğunu söyleyelim.

Deniz GÖKÇE

Bu TRT umutsuz vaka!

Elinizi vicdanınıza koyun ve Allah için söyleyin.. Eczacıbaşı deyince, aklınıza, kır saçlı, yakışıklı işadamı Nejat Bey mi, filanca eczanenin vitrinindeki, fana liptus, fanfirifon ilacı mı, tuvalette üzerine oturduğunuz klozetin kapağı mı, yoksa, pırıl pırıl bir spor kulübü ve sporcular mı geliyor?..

TRT iyice uçmuş.. Talay Erker'in Sabah'ı, ısrarla ve devamla yazdığı halde, aklımız, havsalamız almadığı için, inanmak istemediğimizden, bir de biz Ankara'dan soruşturduk.. Resmen bir şey demiyorlar, ama eveleme, geveleme..

Yani Sabah'ın haberi doğru..Allahın gecesi, milletin beynini yıkamaktan öte, Özal, ANAP ve turuncu reklamı yapan ve böylece (Günü gelince ortaya çıkacak) Anayasa suçu işleyen TRT, müessese kulüplerinin aslında kulüp değil de, mal reklamı olduğuna karar vermiş. Resmen, maçaları sıkmadığı için, gayri resmi, adı müessese olan kulüplerin TRT'de naklen yayınlarına boykot koymuşlar.

Hani konserde mavi giydi ve "İlle de mavilim" söyledi diye Emel Sayın'a boykot gelir de, kimsenin ruhu duymaz ya.. İşte o cins..

Çağdışılığın bu kadarı da fazla artık..

Dünyanın her yerinde amatör sporlar, artık büyük kurumların mali desteği, sponsorluğu ile ayakta duruyor. Türkiye'de öyle.. Müesseseler desteğini çeksin, Türkiye'de amatör spor kalmaz..

TRT'deki kafaların bu gerçeği bilmesi ve "Aman Eczacıbaşı'nı biraz fazla verelim de, öteki müesseseleri de özendirelim, onlar da, kulüplere yatırım yapsınlar" demesi gerekirken, tam tersini yapıyor, yapabiliyor ve Türk sporuna bu ölçüde ihanet edebiliyorlar.. Daha hafif sözcük bulamadığımız için ihanet diyoruz aslında. Yoksa ihanetten de öte..

Bugün dünyanın en amatör olayı, amatör sporun tek kalesi olimpiyatlar, müesseseler sayesinde ayakta duruyor. Haydi bakalım "Coca-Cola" reklamı oluyor diye,olimpiyatları da vermesinler görelim..

İnanın on dakikadır daktilonun başında, yazacak kelime bulma sıkıntısı içindeyiz.. Böyle bir şey nasıl düşünülür, nasıl uygulanır?.. Hangi çağda yaşıyor bu TRT?.. Taş devrinde mi?..

Reklam oluyor diye, müessese kulüplerinin maçını verme, ama milyarlık transferlerle futbol seyircisini yeniden tribünlere çekmeyi başaran profesyonel kulüplerin maçlarını dilenci paraları ile naklen yayınlayıp kendi reklamını yap.. Oh.. Kekâ..

Özürü kabahatlerinden büyüklere bakın.. Ligler başlamış.. TRT de, kulüplerle görüşmeye yeni başlamış.. "Yatsıdan sonra günaydın" der, Amerikalı buna.. Aceleniz neydi?.. İkinci yarı başlarken başlasaydınız belki.. Maç da, tarihi de aylar öncesinden belli.. TRT'ci beyler yerlerinden yeni doğrulmuşlar.. Hem zaten aceleleri yokmuş.. Pazar günü eğlence programı olmadığı için zaten maç yayını yapmaları imkânsızmış.. Liglerin başlama tarihi TRT'nin umurunda değilmiş ki?.. Onlar kendi yayın dönemleri başlayınca, ekimde bu işi düşüneceklermiş..

Bu yayıncılık anlayışı, Çakmaktaş televizyonunda bile yok..

Galatasaray TRT'ye gidiyor.. "Bana bir dakika satar mısın?.. Piyango reklamı yapacağım.."

Cevap: "Satarız tabii. Bastır 10 milyon.."

Bugün fiyat bu..

Sonra TRT Galatasaray'a geliyor.. "Maçını 90 dakika yayınlayacağım. Al sana 10 milyon.."

Hesap mı bilmiyorlar.. Dayak mı yememişler.. Kimsenin seyretmediği sözümona yerli dizilere, milyar kere milyarlar.. En az 20 milyon kişinin seyredeceği Fenerbahçe-Galatasaray maçını 10 milyona kapatma çabaları..

Ölçüye, dengeye bakın..

Bunların Avrupa'da ödenen naklen yayın ücretlerinden hiç mi haberi yok?.. Her hafta beylerin biri yurt dışına gidiyor, maç anlatmaya.. Öğrenmiyorlar mı, gittikleri yayın kurumundan, maç yayınlarının telif ücretlerini?..

Sarıyerli Erdal'a ev arıyoruz. Bulduk.. 3500 dolar.. Aylığı.. 3,5 milyon lira bugünkü hesapla. Yarın, bu enflasyon hızı ile on milyon olur. TRT, bu Erdal gibi en az beş adamın oynadığı Sarıyer maçının nakline, aynı parayı teklif ediyor nerdeyse.. Sarıyer'in TRT'den alacağı para, Erdal'ın ev kirası değil..

Sonra, itham.. Kulüpler anlayış göstermiyormuş.. Sonra tehdit..

Galatasaray, İstanbul'daki maçının nakline izin vermezse, gider, Malatya'ya ordaki Galatasaray maçını, beş kuruş ödemeden nakledlermiş.. Tunca Toskay ve adamlarının devleti getirdikleri noktaya bakın..

Bakın da ağlayın!.

Hıncal ULUÇ

AKBANK SANAT KİTAPLARI SERİSİ

Kitaplığınızda Seçkin Bir Eser...

Resim Sanatı ve Türk Resmi

Zahir Güvemli Türk resminin resim sanatı içindeki yerini inceledi:
Bu özgün kitap, Akbank'ın kültür ve sanatımıza seçkin bir katkısıdır...

"Sanatla, resimle, toplum olayları arasında bir bağ kurulunca, Türk resminin bugünkü sanat içinde yerini tayin etmek de kolaylaşır. Resim sanatını daima toplum olaylarıyla izah ederek gerçek değerini daha güzel anlarız..."

Zahir Güvemli

Kültür hizmetlerinde de
AKBANK

Türkçe - İngilizce
Dağıtım: Özgür Yayın-Dağıtım Tel: 526 25 13
Fiyatı: 3.500 TL. (KDV dahil)

İNGİLİZCE'Yİ İNGİLİZLERDEN ÖĞRENİN...

BÜTÜN ÖĞRETMENLER
İngiliz, Deneyimli ve Profesyonel

The English Centre

1987-1988 Dönemi Başlama Tarihi
5-7 Eylül '87
KAYITLARIMIZ BAŞLADI
147 09 83

Rumeli Cd. No:92/4 Zeki Bey Apt. Osmanbey-İST.
(Yapı Kredi Bankası Karşısı)

Proktologie (Hemoroid, Fistül)
VARİSLERİN

İNFRAROT, İĞNE
İLE TEDAVİSİ

OPR. DR.
HAYATİ F.KOCAL

Rumeli Cad. Ogan Apt. No: 16 Kat: 2
NİŞANTAŞI TEL: 141 35 89

EMEKLİ DEĞİLİM

Ürünleriyle yurt çapında haklı bir yeri olan şirketimizin kadrolarında görevlendirilmek üzere
ORDU mensubu, öğretmen
VE memur emeklisi
BAYAN ve bay personel alınacaktır.

Adres: Valikonağı Cad. Demir Han.
No.30/B Kat 1 Nişantaşı/İstanbul

Sakallı bebek

Kıyamet kime göre ve ne zaman kopacak? Bence kıyamet, tam da Özal'ın insafsız zamlarına devam etmesi halinde kopacak. Tabii bu kıyameti koparacaklar 100 zengin Türk değil, sayısı bile belli olmayan binlerce fakir vatandaş olacak.

Şevkiye KOÇ-SAKARYA

TRT ve özerklik

Başbakan Turgut Özal ile TRT Genel Müdürü Tunca Toskay arasında geçen telefon konuşması Başbakan'ın TRT özerkliğini nasıl yorumladığını çok iyi ortaya koyuyor. Eğer bir başbakan ilgili kurumun genel müdürüne "Bırak şimdi TRT Yasası"nı diyebiliyorsa TRT'nin özerkliğini ayak altına alıyor demektir. İnsanın bu konuşmaya inanası gelmiyor. Ama Yavuz Donat'ın Tercüman'daki köşesinde yazdığı gibi olayı doğrulayan bizzat Özal'ın kendisi...

Tunca Toskay

Bana göre Özal, TRT'yi ANAP'ın yayın organı gibi kullanmaya doymuyor. Zaten birçok haber programı Başbakan'a hizmet ediyor, üstüne üstlük "İcraatın İçinden" tüm bunların üstüne tuz biber ekiyor. Tabii Başbakan, partisinin tekelinde gördüğü TRT'nin "İcraatın İçinden"i sansür etmesine hiç tahammül edemiyor.

Yalnız Tunca Toskay'a da birkaç sözüm var. Durdu durdu da şimdi mi TRT Yasası'nı hatırladı? Acaba 6 Eylül yaklaştıkça kahramanlığa mı soyundu, yoksa rektör olamadığına mı üzüldü? Bunca yıl TRT'yi hükümetin çiftliğine çevirdi, sansür makasını hep muhalefet için kullandı da acaba neden gider ayak şahlandı? Sayın Toskay, galiba en sonunda "doğru yol"u buldu...

Naciye TEKER—ANKARA

Kalkan'ın içyüzü

"Kalkan'da Tatil" başlıklı yazınızı büyük bir ilgi ve merakla okuduk. Böyle ufak bir sahil kentinde böylesine büyük entrikalar döndüğünü insan ancak gördüğünde anlıyor. Nitekim bu yıl ilk kez gittiğimiz Kalkan'da aynı şeyleri bizler de duyduk ve gördük. İşin en acı yanı ise halkın bunca eziyeti sineye çekmesi ve bir Allah'ın kulunun da Mehmet Bey'e (Sarıbatur) dur diyememesi... Sayın Belediye Başkanı arkasında kimlere güveniyor da her geçen gün Kalkan'a hizmet vermek yerine kendi küplerini dolduruyor? İşte bu merak konusu... Kalkan'da yokluğu hissedilen plaj, veya tuvaleti mevcut, denize girilecek adam gibi bir yer yaparak Kalkan'a hizmet vermek Sayın Sarıbatur'a çok mu zahmet olur acaba? Biz bu eksikliği Kalkan'a gider gitmez hissettik. Son olarak şunu söylemek istiyoruz: Kanımızca Mehmet Sarıbatur gibi kişileri gelişme sancısı çeken Kalkan gibi yerlerin belediye başkanı yapmak, turizme vurulacak en büyük darbedir!

Dr. Ertan-Nilgün ALP—İSTANBUL

Talat Bulut

Talat Bulut, **Nokta**'da yayınlanan söyleşisinde Varlık Film'in insan haklarına ve demokrasiye düşman olduğu mesajını vermek istemektedir. Oysa Varlık Film, kuruluşundan bu yana insan haklarını ve demokrasiyi savunduğunu yaptığı işlerle kanıtlamış bulunmaktadır.

Firmamız adına çekilmekte olan "Bir Avuç Gökyüzü" filmindeki

Talat Bulut

yazar rolü için Talat Bulut'a Varlık Film veya filmin yönetmeni Ümit Elçi tarafından da teklif yapılmamıştır.

Nejat Bayramoğlu -Varlık Film Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü

Çetin Altan ve "Hayır"

Sayın Çetin Altan'a çoğunlukla katılıyorum, ama şunu da belirtmek isterim ki, hiç kimsenin başka birinin özgürlüğünü kısıtlamaya hakkı yoktur. Vatandaşın bu durumdaki kişilere cevabı ancak ve ancak genel seçimlerde olabilir. Demokrasiyle yönetilen bir ülkede referandumun adını bile söylemek utanç vericidir. Vatandaş genel seçimlerde bu kişileri politikadan dışlamakla cevabını verebilir.

Murat ŞİRİN—İSTANBUL

Aydınlar çatışması

"Kalemlerinden kan damlıyor" başlıklı yazınızı ilgiyle okudum. Aydınların çatışması da bir başka oluyor doğrusu. Ne yalan söyleyeyim, Sayın Çölaşan'ı bugüne dek yazdıklarıyla tanıyıp sevmiştim. Sayın Cenkçi ile olan çatışmasını okuyunca, ona olan hayranlığım ve saygım arttı diyebilirim. Kararlı, azimli ve hakkını arar tutumu onun kişiliğini açıkça yansıtmaktadır. Ve bu kişiliğe insan, ancak saygı duyabilir. Sayın Cenkçi'nin yerinde olsam, fazla sesimi çıkartmazdım.

Alp EBİNÇ — İSTANBUL

Cenkçi-Çölaşan

Beyhan Cenkçi, Emin Çölaşan'ın sorduğu hiçbir soruya tutarlı yanıt vermiyor. Örneğin Bayram gazetesinde "Evet, Kaş'taki şatom milyarlıktır" diyordu. **Nokta**'da ise Bayındırlık Bakanlığı inşaat maliyetlerine göre bu şatonun değerinin 22 milyon lira olduğunu söylüyor. Bu yapıyı ben gözlerimle gördüm, eğer Cenkçi bu muhteşem binayı bana 100 milyona verirse hemen almaya hazırım.

Engin ATASOY -ANKARA

Erzurum'da dayak

Böyle başa böyle tarak... Biz değil miyiz ülkemize konuk gelen, bizi Avrupa'da tanıtmak için film çekimleri yapan, sıcağın göbeğinde o harabe senin, bu cadde benim dolaşan Alman kadın gazeteciyi dövüp, cinsi münasebet testine yollayan? Biz böyle isek veya böylelerini içimizden çıkarıyor ve buna mani olamıyorsak, Avrupa'da barbar deniyor diye hiç gocunmayalım. Her şey tabak gibi ortada!

Şakir ÖZFIRAT—ERZİNCAN

Gabriele Ohl.

Biz bu işi beceremiyoruz!..

Yıllardır Türk turizmini canlandırmak, turistlere güleryüz, turizmcilik, turizm patlaması gibi lafları sıkça duyar, hatta zaman zaman da kullanırız. Türkiye modern, çağdaş bir ülkedir. Ve bu çağdaş ülkedeki "turistik" otellerde, turistlerden evlenme cüzdanı istenir; turistlere Türkiye'nin bir Almanya, bir İtalya, bir İngiltere olmadığı hatırlatılır; bir erkek ve bir kadının, cüzdanları yoksa, aynı odada kalamayacakları kesin ve sert bir dille anlatılır; gece yapılan aramalarda, odasında bulunamayanlar dövülür; hastaneye sevk edilip, bakirelik ve cinsi münasebet testine tabi tutulur vs. vs..

Dedik ya, Türkiye çağdaş bir ülkedir. Gelen turist rahat etmelidir ki, hem tekrar gelsin, hem de eşine dostuna tavsiye etsin. Ama nedense, Türkiye'nin karşısına hep bağnaz, tutucu turistler çıkar ve bu tip olayları, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'den başlayarak bir dizi yetkiliyi haberdar ederek, protesto eder. Bu iyi niyeti suistimal değil de nedir?

Hakan EZİLMEZ/İSTANBUL

Adalet Bakanı, çiçek ve cezaevleri

Sayın Oltan Sungurlu! Mutlu olmasını istediğiniz yakınlarınıza hiç çiçek götürmediniz mi? Minik bile olsa bir çiçeğin kişinin ruhsal durumunu nasıl değiştirdiği, onu nasıl sevindirdiğini izlemediniz mi? Ve ayrıca lütfen söyler misiniz, bir demet çiçekle cezaevine gizlice ne sokulabilir? Tabanca mı, eğe mi, kitap mı, topluiğne mi? Çiçek yasağıyla cezaevlerindeki yakınlarımızı cezalandırıyor olmayasınız? Yoksa mantığımız almıyor bu yasağı. Ancak çiçeklerle içeriye bir şeyleri sokmaya çalıştığımız doğru. Hafiye kafası taşıyanlar bunu pek anlayamazlar ama... Bir demet papatyayla hapisteki yakınlarımıza sevgi, şefkat ve tüm kalbimizi sokmaya çalışıyoruz. Onların gri dünyalarını gökkuşağının tüm renkleriyle boyamaya çalışıyoruz.

Saygılarımızla...

İstanbul'dan bir grup tutuklu yakını

Güç Bende

Altı yaşında oğlu olan bir anneyim. Oğlumun her gün evin içinde var gücüyle "GÜÇ BENDE" diye bağırmasından bıktım. Televizyon gibi yaygın bir eğitim aracıyla, çocuklarımıza, özellikle de erkek çocuklarımıza şiddet, kaba kuvvet ve otorite aşılamaktan ne zaman vazgeçeceğiz acaba? Bir anne olarak, oğluma daima iyiyi, güzeli, sevecenliği aşılamaya çalıştım, çalışıyorum. Ama emin olun bir çizgi film kahramanı kadar başarılı olamıyorum. Sanırım bu konuda bütün an-

He-man

neler benimle aynı fikirdedir. TRT yetkililerinden **Nokta** aracılığıyla, bizlere yardımcı olmalarını istiyorum.

Nermin KURT-ADANA

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları
Gelişim Yayınları
Levent / İSTANBUL

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 15.000 TL.
1 yıllık: 29.900 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş.
Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 75 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1050 TL.

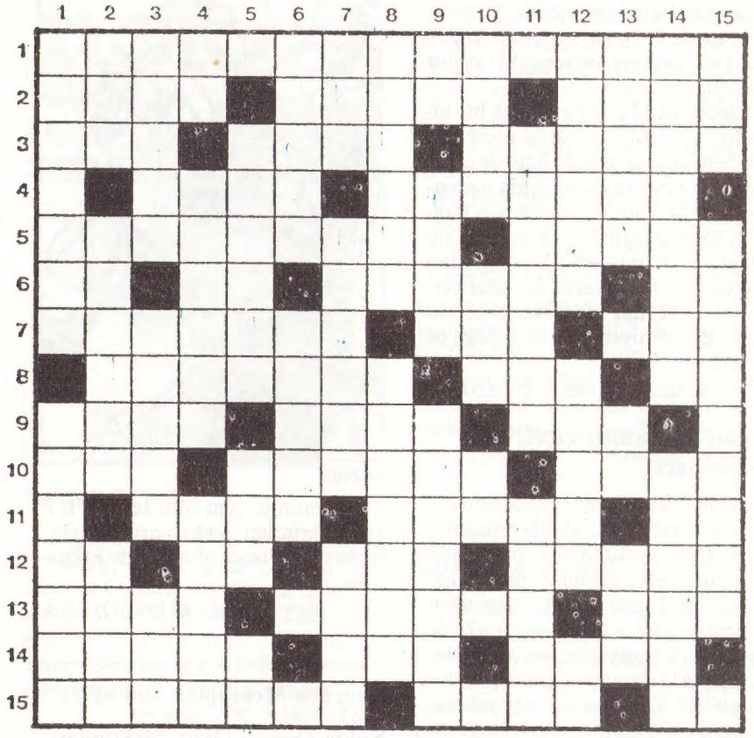

SOLDAN SAĞA: 1- 1767-1832 yılları arasında yaşamış, ekonomide bilimi ve siyaseti birbirinden ayırmış, üretimin fayda yaratmak olduğunu ileri sürerek ilk kez kâr ve faizi geniş anlamda tanımlamış, özellikle **"Mahreçler Yasası"** ile tanınmış, Fransız liberal okulunun ünlü ekonomisti. **2-** Balık avlama aracı - Muhtelit - Eski çağlarda lahit olarak kullanılan, balık sırtı biçiminde mermer sandık. **3-** Genellikle üstü kapalı pazar yeri - İnsan gözünün algıladığı ışık şiddeti - Evren. **4-** Yeryuvarlağının yıl içinde güneşe en uzak olduğu nokta - Başı su altında tutarak yüzmeyi sağlayan soluk alma borusu. **5-** 7 Mayıs 1915'te bir Alman denizaltısı tarafından batırılan ve ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesine neden olan İngiliz yolcu gemisi - Kokulu bir bitki. **6-** İki tarla arasındaki sınır - Stronsiyum elementinin simgesi - Biçilmiş ekin ya da ot destelerini arabaya yüklemek için kullanılan üç parmaklı aygıt - Bir nota. **7-** Kovboy filmi - Üstü kapalı bir biçimde söylenen iğneleyici söz - Rus imparatorlarına verilen san. **8-** Yürürlükte bulunan antlaşmalara göre olması gereken ya da süregelen durum. - "ABD Uluslararası Telefon ve Telgraf Kurumu"nun simgesi - Bir nota. **9-** Dünya - Osmanlı donanmasında kullanılmış bir tür savaş gemisi - "Ortak Pazar"ın simgesi. **10-** Pokerde her oyuncu tarafından ortaya konan para - Afrika'da yaşayan bir hayvan - Haykırma, bağırma. **11-** Büyük kent serserisi - Türkiye'nin üçüncü yüksek tepesi - Mezopotamya'da kurulmuş en büyük sitelerden biri. **12-** Satrançta bir taş - Utanma - Metal saplama - Afrika'da yaşayan bir antilop. **13-** Üzüm şırasının tortularını çökertmekte kullanılan kireçli bir toprak - Bir yüzü içbükey, öbür yüzü dışbükey olan mercek - Bir çeşit börülce. **14-** Eskiden hattatlar tarafından kullanılan, ipekten yapılma bir kâğıt - Ekmek - **André Malraux**'nun, İspanya İç Savaşı'nı konu alan ünlü romanı. **15-** Kaynağı Kafkasya olan ve hızlı oynanan bir halk dansı - Sefir - Müstahkem yer.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1671-1729 yılları arasında yaşamış, devletin servetinin ticaret yoluyla artabileceğini ortaya atmış, Fransa'da ilk defa altına ve hazır değerlere karşılık kâğıt para basımını gerçekleştirmiş ünlü İskoçyalı merkantilist iktisatçı - Deniz taşıtlarını yönetmek. **2-** Bir göz rengi - Birleşmiş Milletler'e bağlı bir kuruluş - Bir renk. **3-** Parlak yüzlü ve sık dokunmuş bir tür ipekli kumaş - Hindistan'da kutsal kalıntıların saklandığı Buda ya da cayna anıtı - Eski dilde sır, giz. **4-** Sodyumun simgesi - Giysi - Soyu tükenmek üzere olan, ayıya benzer bir hayvan. **5-** Hükümet gücünün gevşediği bir yerde düzenin yeniden kurulmasına kadar geçen süre - İnce deri ya da ince kabuk - Duman lekesi. **6-** Bir pamuk türü - Gülünç bir biçimde giyinip süslenen kadın. **7-** Yunan mitolojisinde kır tanrısı - Kendisine yapılan iyiliğin değerini bilmeyen - Çalgıç. **8-** Birçok memelide asalak olarak yaşayan bir solucan - Yumurta biçiminde yapılan ve sekiz deliği bulunan üflemeli bir çalgı. **9-** İşaret - Hz. Muhammed'i övmek ve ondan şefaat dilemek amacıyla yazılan kaside - Kadınsı davranışları olan erkek. **10-** Paltoya benzer bir tür üstlük - Dua eden, duacı - Yemek. **11-** Doğu Anadolu yöresine özgü bir halk oyunu - Şeftali ya da kayısı çekirdeğinin sert kabuğu. **12-** Bir malın türünü ve fiyatını gösteren küçük kâğıt - En tiz erkek sesi - Bir nota. **13-** Çam ağacından yapılmış su testisi - Uzaklık anlatmakta kullanılan söz - Avustralya'da yaşayan bir cins devekuşu. **14-** Hindistan'da Sihler tarafından kurulmuş siyasal parti - Bir müzik bölümünün büyük bir ritm serbestliğiyle yorumlanacağını belirten terim. **15-** Özel gezinti gemisi - 1944'te doğmuş, önceleri figüratif heykeller yaparken giderek soyuta yönelmiş, başta kösele olmak üzere bronz, alçı, tahta gibi malzemelerle genellikle doğa kaynaklı öğeleri konu olarak seçmiş Türk heykelci.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	B	L	A	N	Q	U	İ	■	A	S	A	D	O	L	U
2	R	A	F	■	U	Y	K	U	L	U	K	■	T	A	Y
3	A	R	■	P	A	S	A	V	A	N	■	T	U	T	U
4	İ	M	P	A	K	A	■	E	K	A	B	İ	R	■	M
5	L	O	R	■	E	L	A	R	A	■	E	R	U	H	■
6	L	■	E	B	R	■	P	T	■	A	L	A	M	İ	T
7	E	M	S	İ	L	E	■	Ü	L	G	E	N	■	T	A
8	■	D	E	M	E	T	E	R	■	A	M	A	N	■	N
9	O	■	S	A	R	A	T	■	E	M	İ	■	O	L	E
10	D	E	Y	R	■	N	Y	E	R	E	R	E	■	A	N
11	A	L	O	H	A	■	A	L	İ	M	■	R	O	T	■
12	B	A	N	A	D	U	R	A	■	N	İ	A	M	E	Y
13	A	N	■	N	A	R	A	■	A	O	R	T	■	R	U
14	Ş	■	G	E	N	■	N	E	S	N	E	■	D	İ	N
15	İ	R	A	■	A	S	■	T	İ	■	M	A	K	T	A

Mavi mavi masmavi...

Bu ara renklerle hepimizin başı belada. Kimileri develeri mavilere büründürüp halkın içine salarken, kimileri bir "aracı" kullanmayı gereksiz görüp turuncu T-shirtleri kendi başlarından geçirdikleri gibi meydanlarda endam-ı vücut eyliyorlar. Öyle hemen, "aman canım renklerin ne önemi var," demeyin. Koca bilim adamları işi gücü bırakıp hangi rengin daha "hayırlı" olduğu konusunda derin araştırmalara dalmışlar. Biz de onlara heveslenip renklerin dünyasına dalıverdik. Keşke dalmaz olaydık. Meğer renklerin de kendilerine özgü bir dili varmış. Dilimiz dolanıp, gözlerimiz renkleri seçemez olduğu sırada bu işkenceyi size de yaşatmamaya karar verdik ve tuttuk "Renkçe-Türkçe" bir sözlük hazırlayalım dedik.

1. Bilim adamları kafalarını yalnızca hangi rengin daha "hayır"lı olduğunu araştırmakla bozmamışlar. Yeryüzündeki ilk hatun kişinin, yani Havva anamızın rengi de tartışma konusu olmuş. Antropoloğlara göre Havva anamız ne renkti dersiniz?

a) Siyah
b) Kırmızı
c) Beyaz
d) Sarı

2. Renklerin dilini araştırırken "rengi dil" diye bir kavrama tosladık. Sözlüğümüzde bu kavramın karşılığını tahmin edebilecek misiniz?

a) Yeşil dilli bir balığın adı
b) Pembe renk
c) Türk sanat müziğinde bir makam
d) Bir tür edebi sanat.

3. Renkçe'de, telaffuzu oldukça zor sözcükler de var. Bunlardan biri de "diskromotopsi." Bu sözcüğün ne anlama geldiğini biliyor musunuz?

a) Renk tayfındaki kontrast renkler
b) Renk körlüğü
c) Renklerin insan üstündeki etkilerini inceleyen bilim dalı
d) İç organ renklerine bakılarak teşhis yöntemi.

4. Renkler edebiyata da sinsice, sızmışlar. İşte, Cevat Çapan Burç adlı şiirinde, sevdiğine "Galibarda renkli bir mürekkeple yazıyorum" deyivermiş. Çapan'ın bu şiiri ne renk dersiniz?

a) Mora çalan bir tür kırmızı
b) Nar çiçeği kırmızı
c) Uçuk yeşil
d) Gök mavisi.

5. Sevgilinize çiçek verirken çok dikkatli olmanız gerekiyor. Yanlış renkte çiçek verdiniz mi yandınız demektir. Diyelim ki sarı çiçek verdiniz. Bu durumda ne demek istiyorsunuz?

a) Deliler gibi âşığım sana
b) Ayrılalım ama dost kalalım
c) Artık evlenmenin zamanı geldi
d) Aşktan yana değilim.

6. Çiçeğin sarısından, sendikanın sarısına geçelim dilerseniz. 1902 yılında Fransa'da kurulan ilk "Milli Sarı Sendikalar Birliği" sarı sendikacılığın ilk örneğiydi. Bu adı nereden almıştı.

a) Sendikanın genel sekreteri bir Çin'li idi.
b) Sendikanın sembolü sarı meşe palamutuydu
c) Sendikanın genel merkezi sarı badanalı bir binaydı
d) Genel merkez binasının bahçesi sarı papatyalarla kaplıydı.

7. Avrupa ülkelerinin bayraklarında, sarı ile beyazın yan yana kullanılmaması kuralına sıkı sıkıya uyulur. Tabii her kuralı bozan bir istisna vardır. Bu istisnai ülke hangisi dersiniz?

a) Lichtenstein
b) İspanya
c) Norveç
d) Vatikan.

8. Sözlüğümüzün son maddesi iç açıcı bir renkle ilgili: Türkuvaz: Camgöbeğine benzer bu rengin başka ne anlama geldiğini biliyor musunuz?

a) Uzun bir tür koltuk
b) Hindinin kanat tüyleri
c) Bir bakteri hücresi
d) Derinsu balıkçılığında kullanılan bir ağ.

Yanıtlar: 1) a, **2)** c, **3)** b, **4)** a, **5)** d, **6)**b, **7)** d,**8)** a.

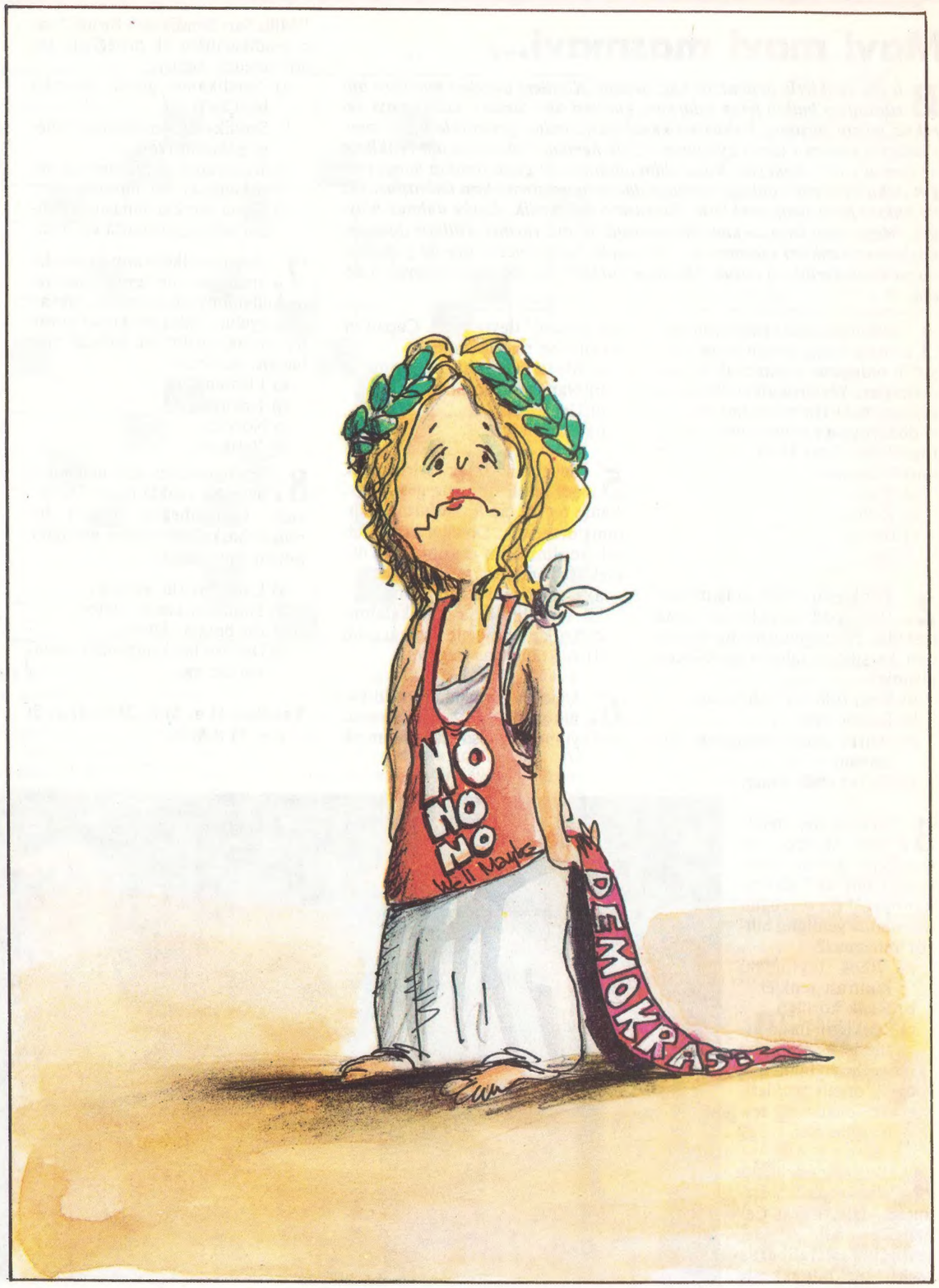

Başarının doruğunda bir isim:

Derborsa

Ödenmiş 1 milyar sermaye
hisse senedi, tahvil, gelir ortaklığı senedi ve
hazine bonoları alım-satımında
15 bin müşteriye üstün hizmet!
... Ve 1986'da
50 milyar ciro!..

İşte, tasarrufa saygının, yüksek verimin,
halkla beraber ve halkın yanında olmanın gururu,
*ve....*DERBORSA *olabilmenin sorumluluğu...*

size yeni kazanç yolları.

DERBORSA
BORSA BANKERLİĞİ ANONİM ŞİRKETİ
Ödenmiş sermayesi: 1.000.000.000.-TL.

Merkez: Dervişoğlu Sokak
Derviş Han 14 Sirkeci / İSTANBUL
Tel: 526 78 82 - 522 83 13-
511 82 22 (3 Hat)

Şişli Şubesi: Abide-i Hürriyet Cad.
Temel Kardeşler Apt. 125 Şişli
Tel: 140 32 40 - 147 14 75 -
140 18 94 - 148 98 58

Ankara Şubesi: Milli Müdafaa Cad.
Güven Park Apt. Kat: 2 14/4 Kızılay
Tel: 18 43 88 - 25 16 00